

**Владислав
Ципин**

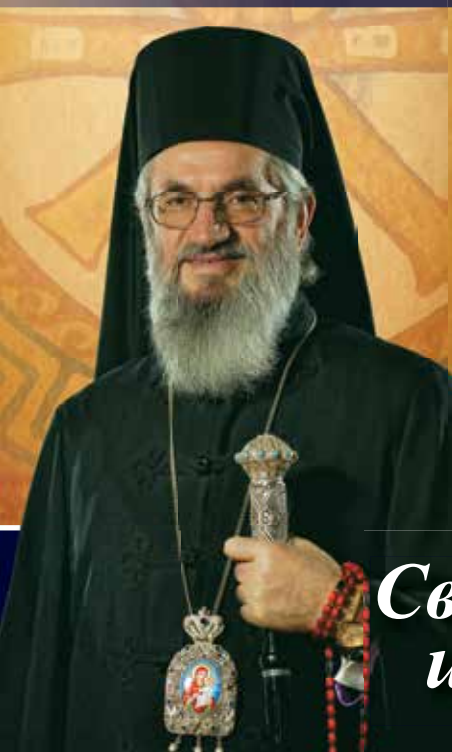
*Коначна
победа над
иконоборством*

*Антоније
Кониарис*

Борис Бобрински

Небојша Ђокић

*Негослав
Јованчевић*

*Светосавска посланица Епископа
шумадијског Господина Јована*

фото репортажа

Прослава Божића у Епархији шумадјској

Светосавска посланица Епископа шумадијског Господина Јована

стр. 2

Владислав Ципин

Коначна победа над иконоборством

стр. 4

Антоније Кониарис

Човјек се попео на дрво

стр. 10

Борис Бобрински, Црква и Евхаристија	13
Негослав Јованчевић, Поводом прибрајања Епископа бачког Иринеја Тирића лику светих	16
Лариса Маршева, Денис Мироњук, Отвори ми двери покајања	18
Небојша Ђокић, Етиопска Јеванђеља	28
Дарија Парменова, Шмељов и ... Достојевски?	30
Семјон Лопухов, Родос између два мора	39

Из летописа Епархије шумадијске
Промене у Епархији шумадијској
Служења, приједи и посете Епископа шумадијског Г. Јована
In Memoriam
Дечија страна

Главни и одговорни уредник: Никола Миловић, протојереј
Заменик главног и одговорног уредника: Негослав Јованчевић
Редакција: Др Зоран Крстић, протојереј ставрофор, Дејан Марковић, јереј,
Лазар Марјановић

Уредништво и администрација: "Каленик", Владимира Роловића број 1, 34000 Крагујевац,
e-mail : n.milovic2@gmail.com
Дизајн и прелом: Дејан Манделц

Светосавска посланица Епископа
шумадијског Господина Јована

Издаје са благословом
Његовог преосвештенства
епископа шумадијског
Господина Јована

Година XLIV,
Број 1, (265), 2023.

Издавач:
Српска православна епархија
шумадијска

Издаје:
шест пута годишње

Тираж: 2000 примерака

Штампа: ГРАФОСТИЛ,
Крагујевац

271.222(497.11)
ISSN 1820-6166 = Каленић
COBISS.SR - ID 50771212

9 771820 616009

ЈОВАН

МИЛОШЋУ БОЖИЈОМ ПРАВОСЛАВНИ ЕПИСКОП ШУМАДИЈСКИ

СВЕМУ СВЕШТЕНСТВУ, МОНАШТВУ И ВЕРНОМ СВЕТОСАВСКОМ НАРОДУ ОВЕ БОГОМ ЧУВАНЕ ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ, БЛАГОДАТ ВАМ И МИР ОД БОГА ОЦА, БОГА СИНА И БОГА ДУХА СВЕТОГА И ДА МОЛИТВЕ СВЕТОГ САВЕ БУДУ СА СВИМА ВАМА

Сећајте се својих старешина, који вам проповедаше реч Божију; гледајући на свршетак њихова живота, угледајте се на веру њихову (Јеврејима 13, 7)

Оци, браћо и децо Светога Саве, нека је срећан и благословен данашњи велики празник када прослављамо овог дивног учитеља и просветитеља нашег народа. Радујемо се данас Христовом и духовном радошћу, али и као православни Срби, јер славимо нашег духовног оца, нашег Светог Саву. Славимо родоначелника нашег рода који нас је родио у Христу, који нас је родио Духом Светим. Славимо онога који је заувек утврдио пут којим иде и треба да иде српски народ. Тај пут јесте пут Христов, пут Јеванђеља Христовог о чему говори и Свети апостол Павле: *Јер ако имате и хиљаде учитеља у Христу, али немате много отаца. Јер вас у Христу Исусу ја родих јеванђељем* (Прва Коринћанима 4, 15).

Управо нас је Свети Сава родио Јеванђељем показавши нам и крст којим треба да се упишемо у словесне народе и веру коју треба да држимо и исповедамо. Славимо онога који нас уводи у јеванђељски систем вредности на којем је наш народ кроз векове градио своје духовно биће, своју веру, своју духовност и културу. Зато што је утврђена Јеванђељем и Христом наша култура је стекла способност да превазиђе уске сопствене границе, то јест границе једнога народа и да постане део универзалне, свеопште, свечовечанске културе.

На почетку српске средњовековне историје стоји Стефан Немања, велики рашки жупан заједно са најмлађим сином, принцем Растком, у монаштву Савом. Први је символ владарске моћи, самодржац и ујединитељ српских земаља, а други просветитељ и велики духовник. Тако, на почетку српског средњег века стоје отац и син, први са скиптром и мачем, а други са крстом, жезлом и књигом.

Све што је потребно једном народу, пре свега свест о себи, потиче од Светог Саве. Све што је потребно једној држави настало је на његовом програму. Свеукупно дело Светога Саве прожето је идејом родољубља и љубави према човечанству, хармоније између Истока и Запада, аутокефалије и универзалности изражене у равнотежи и симфонији између Цркве и државе, црквеног ауторитета и слободног стваралаштва, Божанског и човечанског.

Све проиходи једно из другог и ништа се међусобно не искључује, већ чини целину, јер је све и у свему Христос (Колошанима 3, 11). Ову равнотежу у подвижништву Светога Саве изразио је Свети Владика Николај речима: „У њему су се Исток и Запад сједињавали кроз хармонију која задивљује.”

О овом светитељу може се говорити као мудром човеку, великом дипломати који је градио мостове између људи и народа, подизао школе, цркве, учио народ правој вери. Он је био човекољубац и миротворац који није разликовао људе, већ је у свакоме гледао икону Божију вреднујући га према Божијим мерилима.

Сагледаван и доживљаван кроз целокупну нашу историју, Свети Сава је несхватљив и незамислив без личности Богочовека Христа и Његове Цркве. Да, Свети Сава је био првенствено богочежњива и христочежњива душа, што потврђује цео његов живот, од младалачког бегства у Свету Гору до дана његовог упокојења у Трнову у Бугарској. Основна покретачка и преображајна сила његовог ума и срца, његовог бића и многостране и многоструке делатности, и сваког његовог стваралачког чина, али и скривеног уздаха и молитве, била је светозарна личност Христова, доживљена и доживљавана у Цркви као Његовом Богочовечанском Телу.

Христос је за Светог Саву „истинити Бог и живот свима“, како сам записује у Хиландарском типикју. Зато и позива, не само у Христу љубљену и духовну браћу и хиландарске монахе, него све своје по духу и телу потомке, да се „уподобе прекрасним трговцима који све своје имање дадоше и купише једини бесцен бисер – Христа“. Овај позив на задобијање Христа представља за Светог Саву позив на светост и светитељство који су укорени на једином Светом, на „Свцу Израилевом“.

Свети Сава је тако и данас наш путоказ: и на просветитељском, и на црквеном, и на државном, и на политичком, и на националном, и на дипломатском, и на законодавном, али и на моралном плану. Отуда све изазове са којима се сусрећемо у нашем времену можемо савладати само са Светим Савом и његовим учењем које исходи из учења Господа нашега Исуса Христа.

Стојећи пред његовим делима као пред огледалом, у њему сагледавамо нашу прошлост, нашу историју, у њему се огледамо и ми

сами, онакви какви јесмо данас, али и какви ћемо бити сутра, јер он није постојао и ишчезао, већ он јесте и увек ће бити ту, међу нама. У данашњем времену великих искушења, он је наш савременик који нам је потребан као духовна светлост на просветитељским, духовним, моралним и сваким другим животним прегнућима. Нека Свети Сава и Светосавље буду духовна сила која ће да нас сабира.

Свети Сава је био „небески ангел у телу“. У њему је горео пламен вечне Божанске љубави. Његовим бићем су струјале чудотворне енергије Духа Божијег, шириле се вечне врлине и мисли. Целог живота је сакупљао Божански мед, хранио се Божанском храном, пио Божанско вино и све то несебично давао другима не тражећи признање, плату и награду.

Отуда је пут нашег препорода у љубави, поштовању и славењу Светог Саве, а то значи да волимо и носимо у себи, као највишу духовну вредност, његово дело, његово учење и његове законе, јер у његовим законима преточени су закони Господа Христа. Ако буде у нашим срцима, у породици, у школи, у нашим стремљењима, биће и наш савременик, а његово дело у нама живо. Тако ћемо и ми бити испред свог времена, као што је он био.

И шта још можемо рећи о том Светом човеку, осим да је неуморно ширио реч Божију међу Србима, али и не само међу Србима. Божија реч се, наравно, шири само онда када се она живи и кад се примером сведочи. Као што је Христос обновио старог човека – није га поново створио него обновио, претворио, преобразио – тако је и Свети Сава обновио Србе, поново их родио Духом Светим. Срби су и пре Светог Саве чули за благу реч Јеванђеља али нико у нашем народу, тако снажно, својим животом, није посведочио спасавајућу моћ благе речи Христове као Свети Сава.

Многи народи имају своје обновељце, свеце, заштитнике, али те личности, колико год биле присутне и живе у народној традицији, као да немају размере чудотворства које носи Свети Сава. Постојање и живот нашег народа толико се стопио са овом личношћу да је без његове заштите и покровитељства постао готово немогућ даљи развој.

Свети Сава је наш просветитељ, јер је у свом народу кроз Светосавску Цркву Христову утемељио православну веру која представља Божију вољу и Божију љубав. Дакле, Свети Сава је увео наш народ у веру која је смисао постојања, а не нека метафизичка сила. Свему што нас је учио, Свети Сава и чему нас учи наша православна вера прожето је Божанском светлошћу и истином и у њој нема ни једне мрље ни боре. Свети Сава нас је учио да идемо уским путем који води у живот вечни, а то је јеванђељски пут љубави према Богу и љубави према ближњима. Тај крстолики пут је доказ да ли неко у овом свету иде путем Христовим и да ли је истинити ученик Христов.

У Светом Сави сабрана су сва времена, повезани су векови, укрштене су наше историјске судбине и сва наша покољења, што се у овим временима засигурно најнепосредније осећа на Косову и Метохији. Светосавска Црква Христова за све то време достојанствено и одважно сведочи и сведочиће своје недоступно следовање непоткупљивим идеалима Неба, остајући при том на свим овоземаљским голготама уз род Немањин и Савин, неуморно га тешећи и крепећи да издржи и сачека зору сопственог васкрсења. Зато нека Светосавље остане духовна сила која ће нас сабирати око наше историје, културе и идентитета, а Свети Сава нека просвети наша срца и разум и нека нас благослови вером, миром, слогом и љубављу.

Драга браћо и сестре, драга децо Светог Саве, ми данас славио Светог Саву који је и наш заштитник. Кад год имате неку недоумицу, кад год вам је тешко, обратите се Светом Сави молитвом и знајте да ће чути ваш глас, глас вашег срца. Али и кад сте радосни, немојте опет заборавити на Светог Саву. Њему будите благодарни, а кроз њега наравно и Ономе који је темељ његовог живота, али и живота свих нас. Обратимо се Христу, Пресветој Богородици, да они буду са нама као што су били са Светим Савом у све дане нашег живота.

Нека је срећна данашња слава нашег православног српског народа. Нека су благословена сва деца и нека им Свети Сава буде покровитељ и пример за углед, а сав поверени Нам народ Божији у славној Шумадији нека Господ, по молитвама Светог Саве, благослови, укрепи, надахне, сачува и спаси. Са овим мислима и жељама честитамо вам Савиндан и остајемо ваш молитвеник пред Господом и пред Светим Савом.

Епископ шумадијски

Дано у престоном Нам граду Крагујевцу
27/14. јануара 2023. године

Владислав Ципин, протојереј

КОНАЧНА ПОБЕДА НАД ИКОНОБОРСТВОМ – ТРИЈУМФ ПРАВОСЛАВЉА

Владавина Свете царице Теодоре

У тренутку смрти императора Теофила, његовом сину Михаилу није било ни пуне две године. Родио се 19. јануара 840. године и одмах после рођења био је по наређењу оца венчан за царство, тако да престо, без обзира на нежни узраст василевса, није остао упражњен ни на трен, него је регент био дужан да влада империјом. Ову дужност је преузела на себе удовица Теодора, Света Теодора. Њени саветници, и до извесног степена сувладари, постали су патриције Теоктист, евнух који је заузимао дужност логотета, својеврсни министар иностраних послова и управник империјске канцеларије, „брат августе, патриције Варда и магистар Мануил, родом Јерменин, који је госпођи био стриц по очевој линији”¹, и још један њен сродник – Сергије Никетијат. У регентски савет била је укључена старија кћер Теофила и Теодоре. Услед своје младости и неискуства једва да је реално учествовала у разматрању питања унутрашње и спољашње политике, али се „њено изображење сусреће на монетама, а име спомиње у званичним актима”².

Већ у првим годинама владања у име свог сина Михаила, Теодора је била у прилици да се сукоби у регентском савету, у којем је кључну позицију заузимао логотет Теоктист. Користећи се потпуним поверењем императорке и плашећи се супарништва колега, потиснуо их је из учешћа у владању државом. По речима Шарла Дила, „магистар Мануила... окривили су за заверу против императорске породице, и он је био дужан да се одрекне своје дужности. Браћа императорке, Петра и Варда, били су много опаснији, особито други, сјединивши са изузетним умом необично одсуство свих моралних захтева. Уз сагласност саме Теодоре, Варда је био под некаквим изговором удаљен из двора”³.

У суштини ствари, Теоктист ће остати једини чиновник с којим се владарка империје саветовала у доношењу одлука. Теоктистов успех послужио је као повод за ружне сплетке о томе да августа намерава да ступи убрак са њим, иако је био из реда безбрадих велможа, како су тада називали дворске кастрате.

Поставши фактички савладар царице, Теоктист је умео да располаже финансијама државе, због чега га је ценила владарка империје, имавши у њега посебно поверење, али он није поседовао таленат војсковође. Ратне кампање, које је водио, показале се неуспелим. Још за време колегијалног регенства био је на челу морског де-

санта на Крит, да би ослободио острво од калифата. Али када је дошао до њега глас из престонице да су тамо предузете мере за његово одстрањивање из власти, вратио се у Константинопољ.

„Напуштена на Криту, војска није могла да предузме никаква дејства против Арапа и сама је постала плен непријатеља”⁴.

У копненом окршају код подножја Тавра на обали Црне реке, ромејски корпус под командом Теоктиста био је разбијен од стране Арапа. Осим убијених и заробљених, губици Ромеја укључивали су и немали број војника који су прешли на страну непријатеља.

За време ратних дејстава на источним границама империје заједно са муслиманима дејствовали су павликијани – приврженици јеретичке секте манихејског правца. Већином су потицали из средине јеленизованих Јермена, који су преовладавали на истоку империје. Притом ради самоидентификације нису употребљавали етничке називе, већ су се, називајући себе не павликијанима, него хришћанима, супрот-

стављали оним истим приврженицима Православља – Ромејима. Против јеретика, који су устали против империје и калифата земље ислама биле су предузете репресивне мере: неки од павликијана, осумњичени за непријатељска дејства против империјских власти, постављени су пред избор – прихватити Православље или се подвргнути смртној казни. Кажњеничке акције против јеретика спровеле су војсковође Лав, Андроник и Судал, који су „једне павликијане распели на крсту, друге препустили мачу, треће – морској пучини”⁵. Ф. И. Успенски је у вези овога писао да је број погинулих „достигао сто хиљада”⁶. Ако је реч о павликијанима убијеним за време владавине Теодоре, тада је то вишестрано увеличавање.

Као одговор на репресије, припадник секте Карвеј, који је раније, вероватно, скривао своја религиозна убеђења и који је заузимао дужност протомандатора, сличну ађутантској код стратега Анатолијске теме Теодота Мелисина, „дознавши да је његов отац распет на крсту”⁷, бежи из империје у калифат, у град Мелитину, на челу одреда од пет хиљада јеретика. Емир Мелитине Амир представио га је калифу, и овај им је издвојио за насељавање два погранична града. Касније су павликијани сами изградили нови град који су назвали Тефрика, у пограничној области близу евастиије. У ове градове су се стицали нови емигранти из империје. Одатле су павликијани, делујући под командом муслиманских емира, вршили нападе на земље Ромеја.

Припремљене мере за обнављање поштовања икона

Света Теодора је ушла у историју као обновеитељка православног поштовања икона, поновивши подвиг своје претходнице на трону – Свете Ирине. После смрти мужа предузела је кораке који су довели до испуњавања очекивања знатне већине РOMEЈА, особито житеља престонице – обнављања отвореног поштовања икона. Патријарх Методије је у беседи изреченој поводом преноса мошти свог православног претходника на Константинопољској катедри – Светог Никифора, рекао: „Схватјајући... да ништа тако неће учврстити безбедност империје, као окончање црквене пометње, царица Теодора је, посаветоваши се са највишим чиновницима државе, позвала најутицајније међу монасима и позвала их на разматрање питање о обнављању иконопоштовања”⁷⁸.

Најауторитативнији од оних које је позвала августа на саветовање био је Методије, враћен из прогонства после Теофилове смрти.

„Када је закључила”, наставља он, „да су сви сагласни и свакодневно говоре једну жељу и болују срцем због промене религије, захтевала је од њих да изаберу места из светоотачких књига као потврду истине, указала је просторију у двору, где је предложено да се сазове Сабор, и манифестом се обратила народу”⁷⁹. Текст тог манифеста није доспео до нас.

У регентском савету није било упорних присталица претходне религиозне политике владе. Браћа царице, Варда и Петрона, а такође и Сергије Никетијат, потајно су и раније поштовали иконе. Логотет Теоктист који је у прошлости, за време Теофила, сматран убеђеним иконоборцем, у стварности је био коњуктурни политичар и за време Теодоре се свецело оријентисао према њеној позицији. Магистар Мануил се колебао, и тада, како

приповеда Настављач Теофана, на њега „напада... тешка и страшна болест. Код њега се појављују студитски монаси... и обећавају да ће му се здравље брзо вратити, ако пожели да се поклони светим иконама и убеђују властелина да пропише да се то свуда чини”⁸⁰.

Уставши са болесничког одра, који је носио претњу смрти, Мануил се обратио царици, која у првим данима после смрти мужа из опрезности није откривала своју намеру да прекине са његовом иконоборачком политиком, предлажући јој да се одлучи на овај радикалан корак. Ево шта је чуо као одговор: „Увек сам то желела и никада нисам престала да радим на томе, али до сада су ме спречавале гомиле синклитика и велможа, преданих овој јереси, и не мање од њих – митрополити... а више од свих – патријарх... Овај несрећник је учитељ и наставник сваког зла”⁸¹.

Тако је била названа главна препрека за обнављање званичног поштовања икона. Била је донета одлука за отклањање ових сметњи. Убедивши се у солидарну подршку регентског савета, Теодора је наредила дургарију виле (начелнику дворске страже) Константину да пренесе патријарху Јовану: или ће испунити вољу императорке, монаха и благочестивог народа и обнови поштовање икона, или ће, ако није сагласан са овим захтевом, морати да напусти патријаршијски престо. Када је Константин саопштио Јовану Граматику наредбе Свете Теодоре, овај је послао изасланика, рекавши да треба о свему да размисли, након чега је, по речима Настављача Теофана, „узео нож и пререзао себи вене у трбуху... на оном месту... где ће, као што је знао, бити велико крволиптање”⁸² без опасности по живот. Подигла се велика бука, Јовану предани људи окривили су царицу за напад на патријарха. Теодора је поручила Варди да спроведе истрагу, и он је дошао до закључка да је то самоубиство била имитација атентата. А. В. Карташев, коментаришући овај догађај, примећује да је „тешко проверити ова казивања. Али, чини се, није искључено да су Константин и његова пратња непосредно покушали да одагнају Јована из његовог дворца и ранили га приликом супротстављања”⁸³. Скептичан однос према закључцима Вардине комисије дели и Ф. И. Успенски и низ других историчара.

Ма шта да је тамо било, против Јована Граматика је подигнута оптужба за покушај самоубиства. Судећи по изворима, он је такође окривљен за окултну праксу, простије речено, за враћање. Главни разлог његове осуде – приврженост јереси, потпуно довољан за канонско свргавање – није му био обзнањен, зато што је објава повратка на православну догму VII Васељенског Сабора тек предстојала. До извесног степена ствар се свршила уз очување неке тајности, како не би дали повод иконокластима да се мобилизују међу свештенством и мирјанима, и покушају да свргну реформу. У томе нису могли да успеју због своје малобројности, али су могли да изврше саботаже, побуне и направе пометњу. Јован је био свргнут и послат у манастир Клидион на Босфору. До краја живота остаће убеђени иконоборац и, чак, ако је веровати Настављачу Теофана, једанпут је заповедио свом слуги да скине икону, тобоже да би је пажљивије погледао, и „ископао јој је очи”⁸⁴, за шта је, када је ово богохулно дело било откривено, био по наређењу царице подвргнут бичевању.

Наследник патријарха-јеретика постао је Свети Методије. Још пре избора на првосветитељски престо по-

стао је најближи саветник и помоћник августе у црквеним пословима. Заједно са њим, владарка империје припремила је сазив Помесног Сабора у престоници, 4. марта 843. године. Овај датум је установљен и постао је општеприхваћен у историјској науци крајем XIX века¹⁵. Други, у прошлости прихваћен датум – фебруар 842. године – заснован на византијским изворима, између осталог, на хроници Георгија Амартола, признат је за погрешан. Коментаришући овај хронолошки проблем, Ф. И. Успенски примећује:

„Цар Теофил умире 20. јануара 842. године. Према владајућем мишљењу, којег се до овог часа држе у науци, већ у марту исте године, у прву недељу Великог поста, уследило је проглашење победе Православља, након што је нова влада сазвала црквени Сабор, сменила једног патријарха и изабрала новог и предузела мноштво других мера у циљу потпуне промене црквене политике. Јасна је ствар да се за месец дана нису могле спровести све поменуте промене”¹⁶.

Припрема Сабора вршена је са великом брижљивошћу, тако да је за њега било потребно више година, које су прошле од времена смрти мужа императорке. Постојале су бојазни да ће се упорни иконоборци супротставити, тако да је било потребно одстранити их са важних административних дужности, особито са командних положаја у армији, како се не би поновило искуство доживљено за време Свете Ирине, када је православни Сабор, сазван у Константинопољу ради обнове поштовања икона, био разбијен од иконоборачког гарнизона престонице. Истина, у то доба, пола века пре владавине Свете Теодоре, расположење у војсци било је другачије, тада је још било живо сећање на победе остварене за време иконобораца Лава Исавријанина и Константина

Копронима. Владавину иконобораца нове формације, од Лава Јерменина до Теофила, нису пратили зачајни ратни успеси, и припадање иконоклазму држало се углавном на инерцији, конформизму и религиозној равнодушности, јер већина њих није прешла у идејне јеретике, сличне свргнутом и прогнаном Јовану Граматику.

Дан уочи Сабора примећена је још једна тешкоћа особитог, породичног карактера. Без обзира на религиозна разилажења са мужем, Теодора га је волела, и ова њена предана љубав исказала се у дирљивој бризи за његов посмртни удео. Страхovala је да ће са обнављањем Православља и анатемисањем иконоборачке јереси анатема бити подвргнут и највиши покровитељ иконокласта – Теофил. Тада је одлучила да на двор позове клирике, међу којима се налазио и Свети Методије, и да им повери тајну о одрицању њеног мужа на самртном одру од јереси и о томе да је уочи одласка из света, он замолио да његовом одру принесу икону. Тешко је поверовати у веродостојност ове приче. Од новијих аутора њу прихвата као истиниту А. М. Величко¹⁷. Остали историчари сматрају да је Теодора извела нешто налик добронамерној обмани. У најинформативнијем извору овог периода, такозваном Настављачу Теофана, налазимо овакво саопштење:

„Ова благородна жена... рече: *О, оци и клиру Божији, с великом благонаклоношћу дарујем вам обнављање у свему поштованих и светих икона, саизволите и ви да по правичности узнесете благодарност својој госпођи... Молим за свог мужа и цара од Бога опроштај, милости и заборав грехова. Ако се то не деси, неће бити ни моје сагласности с вама, ни поштовања и проглашавања светих икона, и нећете примити цркве.* Свети Методије је на то одговорио овако: *Не можемо ти отказати, јер је унапред одређено да штедро показујемо дужну благодарност владарима и добротворима, ако они владају самовласном руком, и њихова је нарав богољубива. Али не посежемо на оно што је изнад нас, ми немамо силе, као Бог, да опраштамо оном ко је отишао у други свет. Нама су од Бога поверени кључеви од неба, и имамо силу да га отворимо свакоме, међутим само оном ко живи овим животом, а није се преселио у други. Понекад... и оном ко се преселио, али... када су њихови греси невелики и праћени покајањем”¹⁸.*

Тада је царица, по речима цитираног аутора, „да ли по правди, или како другачије, пламтећи љубављу према мужу”, рекла:

„У последњи његов час плакала сам, ридала, све сам му исплакала и изобразила шта прети нама, омрзнутим (Теодора је до краја скривала од мужа своје тајно поштовање икона – В. Ц.) за ову јерес... лишени молитви, проклет и град, побуњени народ – и тада се уселило у њега покајање због ове јереси. Он их је замолио, ја сам их примакла, и он их је с ватреношћу целивао и предао душу анђелима”¹⁹.

Шта се у ствари догодило на Теофиловом самртном одру, ми нисмо у стању да тачно сазнамо. Можемо само претпоставити да је у самртном часу могао уснама дотаћи принесене иконе. У његово свесно покајање и промену религиозних убеђења тешко је поверовати, тим пре што је овоме, вероватно, ипак умишљеном или несвесном покајању претходило задовољење призором одрубљене главе њему мрског зета Теофоба. Као одговор на ову причу царске удовице, клирици, са којима је водила разговор, „штујући нарав августе (као ниједна дру-

га, она је била христољубива), а такође желећи да уведу поклоњење светим иконама”, рекли су, учинивши значајну напомену („ако је све тако”), „да ће наћи опроштај од Бога, и за то су госпођи дали писмену потврду”²⁰.

Сабор из 843. године

У марту 843. године одржан је православни помесни Сабор у Константинопољу, у императорској палати. Нико се није осмелио да га спречи: иконоборачка потпала је сагорела. По речима А. В. Карташова, иконоборство је „умрло природном смрћу”²¹. На Сабор се „стекло такво мноштво, да се није могло пребројати, јер су пристигли не само они који су сачували чист ум у време безбожја, него и веома много оних који су били одређени на црквене дужности од иконобораца”²².

Вероватно је да су на Сабору, упоредо са епископима, учествовали и монаси, који нису имали архијерејски чин, по примеру VII Васељенског Сабора. Могуће да су, као и онда, ови монаси, који су показали своју преданост православном поштовању икона, били позвани да ставе свој потпис испод саборских аката, која, узгред, нису сачувана.

Сабором је председавао на њему изабрани патријарх константинопољски Методије. Тачан датум рођења Светог Методија, који је сменио на патријаршијском престоу иконоборца Јована Граматика, није познат, али се сматра да је рођен крајем VIII века, у Сиракузи на Сицилији, у имућној грчкој породици. Из љубави према Богу, у раној младости ступа у манастир на једном од острва Архипелага – Хиосу, положивши у манастирску касу средства за обнављање његових грађевина. Када је за време императора Лава Јерменина обновљено гоњење поштоваоца икона, Методије је заузимао дужност апокрисијарија за време Светог патријарха Никифора, који још није био свргнут по вољи јеретичког василевса. Свети Никифор га је упутио у Рим са посланицом у којој је молио за подршку у супротстављању јереси. Тамо је био рукоположен у ђакона и затим у презвитера. По повратку у Константинопољ, Методије је наставио да изграђује православље, супротстављајући се владајућем иконо-

борству, због чега је био ухапшен и затворен у тамницу у Акрити. У то доба у империји је владао Михаил Травл, а патријарх је био иконоборац Теодот. После уздицања на царски престо Михаилаовог сина, Теофила, Свети Методије је добио слободу и чак, као блиставо образовани човек, био близак двору, у нади да ће као одговор на милост василевса одустати од пређашње нетрпељивости према иконоборачкој јереси и, имајући велики ауторитет међу поштоваоцима икона, подстакнути макар неке од њих на помирење са иконокластима. Али када је примећено да је нада у вероодступништво исповедника илузорна, и када је при том, након наредног неуспеха у рату са калифатом, Теофил повезао пораз са присуством у његовом окружењу идолопоклоника, каквим је сматрао поштоваоце икона као што је Методије, Свети исповедник је подвргнут мучењима, сломили су

му вилицу и био је протеран на острво Антигон, где је, заједно с двојицом разбојника, смештен у пећину, у коју никада није допирало сунце. На острву је провео седам година. Био је ослобођен, упоредо са другим заточеним и изгнаним ревнитељима православља тек после смрти императора Теофила, за време владавине Теодоре, која га је приближила себи, знајући његов високи ауторитет међу поштоваоцима икона.

Саборски акти, или макар протоколи, нису сачувани. Као основни извор, из којег можемо црпети сведочења о току саборских заседања, служи синодик Недеље Православља. У саборском одређењу из 843. године обновљене су основне богословске одредбе ороса VII Васељенског Сабора, којим се проглашава анатема иконоборачке јереси, свега што је било написано или само речено против светих патријараха Тарасија и Никифора, анатемисани су персонално патријарси-иконаборци Анастасије, Константин и Никита, који су заузимали Константинопољску катедру до VII Васељенског Сабора, а такође патријарси из периода иконоборачког рецидива: умрли Теодот Каситер и Антоније и Јован Граматик, који је оздравио 843. године, поново је проглашена анатема учесницима иконоборачког сабора из 754. године, без спомињања њихових имена – многи од њих су се покајали на Сабору из 877. године и умрли у миру са Црквом. Им-

ператорима-иконоборцима није проглашавана анатема. Истина, земни остаци крвавог прогонитеља православних Константина Копронима одмах после Сабора су уклоњени из гробнице, а мермер гробнице употребљен је за довршење једне од просторија императорске палате. Сабор из 843. године је у својој одредби узнео похвалу мученицима и исповедницима који су пострадали због поштовања икона, и благочестивим православним императорима. Сабор је такође потврдио свргавање Јована Граматика, фактички до тог времена одстрањеног и удаљеног из престонице.

Чин Победе Православља

После окончања Сабора, јутро после свеноћног бдења у Влахернској цркви, 11. марта – те године овај дан је падао у првој недељи Великог поста – у цркви Свете Софије било је вршено богослужбено чинопоследованије, названо Победом православља. Последовање је је саставио патријарх Методије. Летописац о овом догађају приповеда овако:

„Царица је предложила светом патријарху Методију да извести и окупи све православне митрополите, архиепископе, игумане, клирике и мирјане, да дођу у Велику цркву Божију са часним крстовима и светим иконама у прву недељу светог поста. Када се небројено мноштво народа сабрало, долази и сам цар Михаило са светом и преславном мајком својом... и са свим синклитима, и свако носи царску свећу. И, сјединивши се са светим патријархом, заједно кренуше од светог олтару са светим иконама и часним крстом и светим Јеванђељем и

пођоше у литији до врата палате... После дуге молитве и скрушеног многоплачног и умилног призивања *Кирие елеисон* вратише се у свети храм ради вршења Божанствене тајанствене Литургије са великом радошћу и светковањем. На тај начин су обновљене свете и часне иконе ради поштовања и поклоњења у храму Божијем. Благочестиви самодршци, са свечасним и Светим патријархом Методијем и онима који су били уз њега... митрополитима... одредише: сваке године у прву недељу светог поста да се празнује свечано у Великој Божанственој цркви овај свети и часни празник, који се празнује и до сада. Иконе су истовремено биле постављене и у свим црквама Константинопоља”²³.

Од тог доба овај чин се из године у годину врши у православним храмовима, као што је вршен 843. године, у прву недељу Великог поста.

Затим су почасни гости позвани у палату на празнични ручак. Међу њима је био и Свети Теофан Начертани. На пријему се десио карактеристичан инцидент, о којем је причао Настављач Теофана. Он је, истина, погрешно, сматрајући да се у палати налазе оба брата, прозваних Грапта – Начертани. У стварности је Свети Теодор скончао 840. у тамници у Апамеји, не доживевши две године пре тријумфа православног иконопоштовања. Света царица је одједном обратила пажњу на срамотна слова, урезана на челу Теофана, и рекла да је поражена и трпљењем исповедника и окрутношћу његових мучитеља, „на шта је блажени Теофан... рекао: *О натпису овом расправићемо с мужем твојим и Царем на непоткупљивом суду Божијем*. Растуживши се, царица се облила сузама и рекла: *То је ваше обећање и писана сагласност! Ви не само да му не праистате, него још и на суд захтевате и позивате*”²⁴.

Патријарх Методије, који је присуствовао овом разговору, постарао се да спречи непријатност, уверивши царицу: „Не, царице, чврста је наша реч, не обраћај пажњу на непоштовање ових људи”²⁵. Настављач Теофана, као што смо већ приметили горе, погрешно је сматрао да су учесници ове тегобне беседе била оба брата.

Убрзо после тога Свети Методије одлучује да постави Теофана Начертаног на Никејску катедру, а као одговор на негодовања против овог назначења, уз позивање на сиријско порекло Теофана и на изостанку код њега јамца, рекао је, „указујући на унакажено лице Теофана: После оваквог натписа не треба ни желети бољег сведочанства о његовом православном исповедању”²⁶, и била је извршена његова хиротонија. Теофан Начертани је ушао у историју химнографије као творца више од 140 канона. Отишао је Господу око 847. године, и после прослављања био је заједно са братом прибројан лику светих исповедника.

Победа над иконоборством отворила је нову епоху у историји Православне Цркве, која убудуће није долазила у додир са јересима које су имале подршку од стране државне власти и које су до темеља потресале црквени мир у империји. Зато је чин, извршен после обнављања поштовања икона у храму Свете Софије и од тог доба сваке године понављан у православним храмовима, стварно постао тријумф православне вере, која је победила јеретичке заблуде.

Истина, нису се сви иконоборци покајали тада за своје заблуде или се макар помирили са поразом. Подстрекивани Јованом Граматиком, његови помагачи су наставили интриге против поштоваоца икона, и особито против његовог наследника на патријаршијској катедри – Светог Методија. Нашли су подмитљиву жену, која је окривила светог патријарха да је био у вези са њом. Било је спроведено ислеђивање, на чијем челу су били дворјани Теоктист и Мануил, и светитељева невиност је у потпуности доказана. Учесници ове злочиначке акције били су позвани на неизоставно учешће у литији на дан Победе православља, притом су били обавезни да носе барјаке и саслушају поименице анатеме, које су специјално с овим циљем додатно укључене у чинопоследованије. Анатемисан је и непокајани иконоборац Јован Граматик, који је умро убрзо после ове неуспешне завере, године 843. Услед чудног неразумевања, британски византолог Џ. Норвич сматра да ова авантура није потекла од иконоборачке дружине, већ од студита – монаха Студитског манастира, следбеника Светог Теодора²⁷. То је, наравно, грешка, у изворима нема основа за сличне верзије.

Али 840-их година, у конфликт са патријархом су ступили ревносни студити. У основним цртама, овај сукоб је понављао логику претходних разилажења и спорова између Теодора Студита, с једне стране, и патријараха Тарасија и Никифора – с друге, спора приврженика акривије и икономије. Догађаји су се одвијали на следећи начин. Ради убрзаног навлдавања некадашњих подела, патријарх Методије, као у своје време Тарасије, није удаљио са њихових катедри оне некадашње иконоборце, који су, а то су били готово сви они, принели покајање, остављајући без пристрасног ислеђивања искреност овог покајања, иако је он сам у њега могао сумњати. Неки његови искази говоре о његовом неповерењу према епископима који су се лако извукли, пребацивши се из јереси у табор православних. У посланици патријарху Јерусалимском он је жалио:

„Они су дошли до таквог одсуства стида, да су се при сусрету са неким од наших односили према њему са висине, изузетно гордо одмеравајући га од главе до пете и додајући му оштар прекор”²⁸.

Сачувавши своје катедре и дужности, ова лица су сачувала свој пређашњи социјални статус, свој положај, свој спољашњи сјај, који им је дозвољавао да с надменошћу гледају на исповеднике, који, избравши уски пут страдања за православље у време прогона, нису помишљали на то да ће наградити себе због поднесених лишавања стицањем земаљских блага, када је тријумфовало православље. Уз то, гоњени од иконобораца, исповедници су често били лишени образовања, доступног јеретичким црквеним чиновницима.

Знајући вредност епископа и клирика, који су се заједно вратили из јереси, Свети Методије је увек у односу према њима показивао, слично својим претходницима Тарасију и Никифору, великодушну трпељивост, које су недостајале ревнитељима из Студитског манастира и њиховим истомисљеницима. Несугласице су са посебном оштрином избиле су након што су, по указу Светог патријарха Методија, мошти Светих патријараха Тарасија и Никифора, а такође и Преподобног Теодора Студита биле пренете у престоницу. Мошти патријараха биле су смештене у храм Светих Апостола, а Теодора – у његов манастир. Житељи ове обитељи су са великом

радошћу дочекали свете остатке прослављеног игумана своје обитељи, али нису одобравали почести које су указане спомену патријараха, са којима се Преподобни Теодор за живота осмелио да ступи у спор, понекад жесток. У одговор на ову опструкцију, патријарх Методије је захтевао да анатемису све што је било када написано против патријарха Никифора.

„Узалуд је патријарх доказивао непопустљивим монасима да он захтева осуђивање не личности Теодора Студита, који је писао против Никифора, већ само оних његових дела, од којих се он, Теодор, сам одрекао, помиривши се са Никифором. Монаси су остали при своме. Патријарх је био принуђен”, како сматра А. П. Лебедев, „да прети својим противницима чак и анатемом”²⁹.

Није познато да ли је заиста прибегао овој крајњој мери, али конфликт између патријарха и студита настао је до саме његове кончине, а она је уследила 14. јуна 847. године.

Наследник Светог Методија постао је патријарх Игњатије. У историји Цркве почиње нова епоха, чији су епоними постала имена двојице светих патријараха – Игњатија и Фотија, који су више пута смењивали један другог на првосветитељском престолу у Константинопољу.

Превео са руског Горан Дабетић

напомене:

¹ Продолжатель Феофана. *Жизнеописания византийских царей*. СПб, 1992, с. 66.

² Георгий Острогорский. *История Византийского государства*. М., 2011, С. 288.

³ Шарль Диль. *Византийские портреты*. М., 2001, с. 174.

⁴ Успенский Ф. И. *История Византийской империи*. VI–IX вв. М., 1996. С. 768.

⁵ *Продолжатель Феофана*, цит. изд., с. 73.

⁶ Успенский Ф. И., цит. изд. С. 782.

⁷ *Продолжатель Феофана*, цит. изд., с. 73.

⁸ Цит. према: Успенский, цит. изд., с. 778.

⁹ Исто.

¹⁰ *Продолжатель Феофана*, цит. изд., с. 66.

¹¹ Исто, с. 66–67.

¹² Исто, с. 67.

¹³ Карташев А. В.. *Вселенские Соборы*. М., 1994, с. 526.

¹⁴ *Продолжатель Феофана*, цит. изд., с. 69.

¹⁵ С. De Boor. *Der Angriff der Rhos auf Byzanz*. – *Byzant. Zeitschrift*, IV, 1895, 449 – 453. А. Васильев. *Византия и арабы*. Т. I. Спб, 1900, с. 142–146.

¹⁶ Успенский Ф. И., цит. изд., с. 776.

¹⁷ Величко А. М. *История византийских императоров в пяти томах*. Т. III. С. 331.

¹⁸ *Продолжатель Феофана*, цит. изд., с. 68.

¹⁹ Исто.

²⁰ Исто.

²¹ Карташев А. В., цит. изд., с. 528.

²² Успенский Ф. И., цит. изд., с. 778.

²³ Карташев А. В., цит. изд., с. 526–527.

²⁴ *Продолжатель Феофана*, цит. изд., с. 72.

²⁵ Исто.

²⁶ Феодор и Феофан Начертанные. – ru.m.wikipedia.org/wiki/Феодор_и_Феофан_Начертанные.

²⁷ sieh: J. J. Norwich. *Byzanz. Auf dem Hoehepunkt der Macht. 800–1071*. Duesseldorf u. Muenchen, 1998, S. 76.

²⁸ Цит. према: Успенский Ф. И., цит. изд., с. 780.

²⁹ Лебедев А. П. *История Константинопольских Соборов IX века*. СПб, 2001, с. 20.

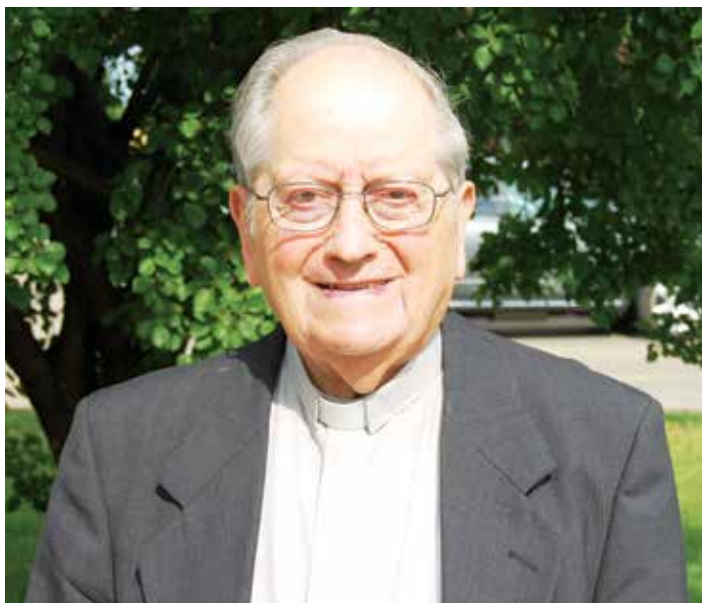
Антоније Кониарис

ЧОВЈЕК СЕ ПОПЕО НА ДРВО

(Лк 19, 1-10; 33. недјеља по Духовима)

Одломак из књиге „Бисери из недјељних еванђеља у Православној цркви, Књига Прва“, коју Издавачка установа Епархије шумадијске Каленић припрема за штампу

Данашње еванђеље описује један сусрет у Закхејевом животу, који је потпуно промијенио његов животни правац. То је био дан када је сусрео Исуса из Назарета, лицем у лице. Цијело еванђеље је садржано у том сусрету, јер то је Закхеја учинило новим испуљеним човјеком. Предање вели да је он касније постао и епископ Кесарије.

Једног дана Христос је пролазио кроз Јерихон. Закхеј, старјешина цариника, жудио је да види Исуса, али није могао јер је око Христа била велика гомила, а он је био малог раста. Сваки други би одустао, али Закхеј није. Толико је желио да види Исуса да се попео на дрво да би Га видио.

Шта је то што је натјерало Закхеја да се попне на дрво?

Оно што је натјерало Закхеја да се попне на дрво – смокву, била је несумњиво жарка жеља да види Исуса. Ако заиста желимо да нађемо Бога, као што је то Закхеј желио, онда нас никаква препрека неће зауставити. Ми ћемо Га наћи. Један боготражитељ једном је запитао хришћанина: „Како могу да нађем Бога?“ Хришћанин му одговори: „Хајде да ти покажем.“ Доведе га на језеро и загњури му три пута главу у воду. Затим га упита: „Шта си највише зажелио, док ти је глава била у води?“ „Ваздуха“, одговори боготражитељ. „Кад будеш жудио за Богом онолико колико си желио ваздух, наћи ћеш Га“, одговори му хришћанин.

Било је нешто неупоредиво јаче од радозналости што је натјерало Закхеја да се попне на дрво. То је била јака жеља да нађе Бога у Исусу. Закхеј је био неспокојан, засићен собом, засићен начином живота којим је живио. Нespoкој је увијек био један од знакова човјекове жудње за Богом. Тако је било и са Августиним, кад се молио: „Ти си нас, Господе, створио за себе и немирна су срца наша док у Теби не нађу спокој.“

Гомила

Закхеју је гомила била препрека; она је стајала између њега и Исуса. Све док је стајао у гомили, није могао да види Исуса. Изишао је из гомиле и уздигао се. Последња ствар коју многи од нас желе јесте да буду „другачији“. Али, ако желимо да видимо Исуса и да станемо с њим, често смо позвани да напустимо гомилу и да се приклонимо неизмјењивим законима Божјим. Бити хришћанин значи не бити руковођен гомилом, већ бити руковођен Христом.

На дрвету

На много начина је Закхеј био „на дрвету“. Био је не-савјесни порезник. На себе и своје сараднике гледао је као на издајнике, јер су порез сакупљали за омрзнуте Римљане. Изгубио је самопоштовање. Одсјекао је себе и од Бога и од људи. Био је усамљен, ужасно усамљен, „човјек на дрвету“.

Ово Закхејево стање је слично стању многих од нас који су били на дрвету својих личних погрешака, мрзећи себе због тога, жудећи да буду другачији, али немајући снаге да сиђу. Бог је послао Исуса у свијет да нас позове да сиђемо доље. Ово је велико чудо Божје љубави које је Закхеј искусио, кад је открио да га је Бог потражио.

Исус је погледао горе

А кад Исус дође на оно мјесто, погледа горе... Мора да је Закхеј помислио да га на дрвету нико неће примјетити. Наиме, док је Исус пролазио, стао је баш испод њега. Погледао је према дрвету, баш према Закхеју и погледи двојице људи су се срели. Закхеј није могао да вјерује. Крупне грашке зноја оросиле су му чело. Очекивао је да ће га Исус осудити ријечима: „Ти си ђаволско дијете! Ти, који си гулио кожу сиротињи и сирочад и удовице избацивао на улицу, како да избјегнеш проклетство пакла?“ Ово је Закхеј очекивао да чује. Али, умјесто тога, чуо је Христа гдје га по имену зове, говорећи: *Закхеју, сиђи брзо; јер ми данас ваља бити у дому твоме.* Какву љубав је Христос показао према Закхеју! *Јер Бог није послао Сина свога у свијет да осуди свијет; него да се свијет кроз њега спасе.*

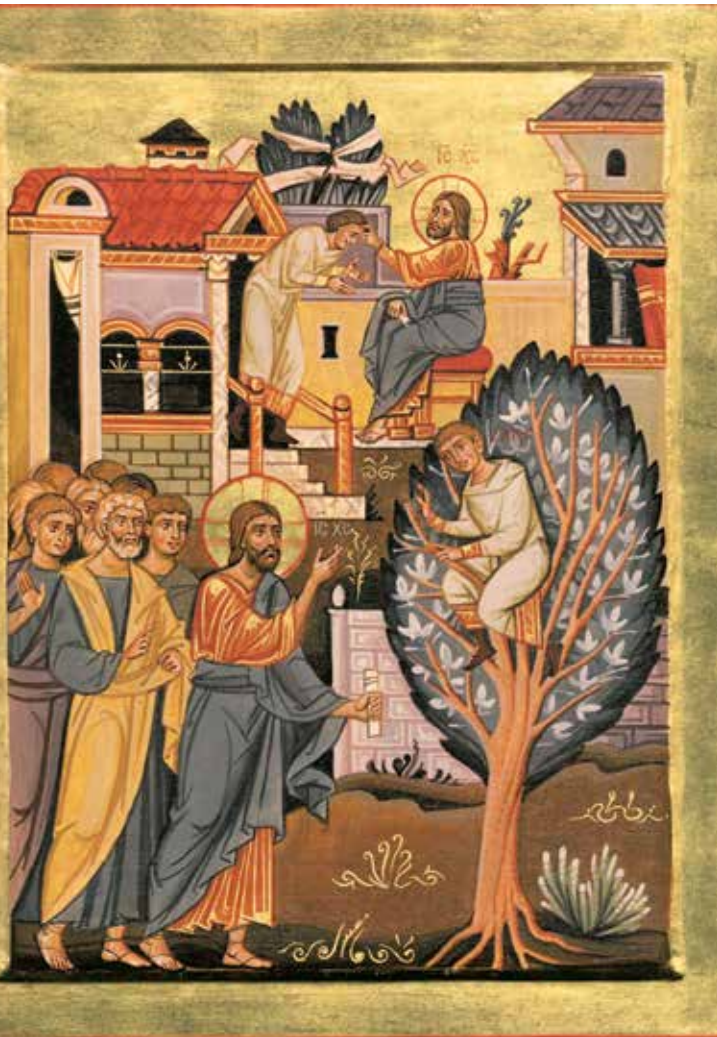
Кад је енглески краљ Џорџ разгледао обнову једног британског града, који је тешко оштећен у бомбардовању, хиљаде људи, укључујући и школску дјецу, поредало се уз улице, да би ухватили монархов поглед. Кад је поворка прошла, један дјечак је јако плакао. „Шта ти је? Зар ниси видио краља?“, упита га учитељ. „Ма, видио сам ја краља, али он није видио мене“, јецајући, одговори дјечак.

Није утјеха у сазнању да смо само видјели нашег великог Краља, већ је важно то да Он нас види и одговара на наше потребе.

Закхеју!

Исус није само видео Закхеја; Он га је позвао по имену! Овај велики Краљ, који цијели универзум држи на длану своје руке, брине и има времена да разговара са једним човјеком. Шта ово значи него да наш Господ познаје свакога од нас лично и по имену. Он је знао за неспокој и велику жудњу за Богом у Закхејевом срцу. Он зна шта треба свакој души и о томе брине. Пришао је Закхеју, као што је пришао жени Самарјанки, којој је изговорио најчудесније еванђелско учење. Ко год има потребу и жељу за Богом, Исус ће му прићи. Јер Он је прије свега жељени Бог.

Велики јеврејски научник Claude Montefiore одлучио је да пронађе особине Исусовог учења, које најјасније показују што га разликује од учења јеврејске религије. То је нашао у Исусовом учењу гдје Бог, као Добри Пастир, иде да тражи изгубљену овцу. У другим религиозним сликама човјек тражи Бога, а хришћанство објављује Бога који тражи човјека. Јевреји су, по њему, увијек вјеровали да је Бог био Бог љубави и праштања и да ће му, ако се човјек покаје, опростити. Но, Исус учи да Бог не чека да се човјек покаје, већ је Он тај који га тражи и зове да се поврати на прави пут.

Сиђи брзо, јер ми данас ваља бити у дому твоме

Закхеју, сиђи брзо, јер ми данас ваља бити у дому твоме. Запамтимо ове ријечи: *ваља ми бити у дому твоме*. Исус је обећао: *Гле, стојим пред вратима и куцам; сваки онај који чује глас мој и отвори врата, ући ћу и вечераћу с њим, и он са мном*. Ево, сада он испуњава своје обећање. Он вечера са Закхејем! Не са старјешина-

ма рабина или свештеника, не са градоначелником или другом важном личношћу, већ са једним злоћудним одбачеником, грешником.

Исус је отишао у Закхејеву кућу. Али, то треба да је посебна врста куће која може да прими Христа као госта. Неке ствари не могу бити у Његовом присуству, зато се мора изабрати Он или оне. И Закхеј изабира: *Госпode, ево пола имања свога даћу сиромасима, и ако кога нечим оштетих, вратићу четвороструко*. Исус мора да се насмијешио, кад му је казао: *Данас дође спасење дому овоме*. Та иста љубав Исуса, који је дошао у Закхејев дом да потражи и спасе онога који је био изгубљен, постоји и данас и говори свакоме од нас, као што је и Закхеју рекао: *Ваља ми бити у дому твоме*.

Пријатељ грешника

Кад су житељи Јерихона чули да се Христос одазвао Закхеју на вечеру *негодоваху, говорећи како уђе да гостује код грешнога човјека*. Прва ствар, која је окренула вјерске вође против Исуса и која их је највише згранула био је Његов став према грешницима, Његово дружење са људима који су на лошем гласу и грешници. Један фарисеј није ни сањао да би могао да уђе у кућу таквог човјека, акамоли да с њим сједне и вечера. А Исус јесте. Он се много више занимао за такве људе, него за било кога другог. Они су га критиковали говорећи: *Овај човјек прима грешнике и једе с њима*. Чак су му се и ругали, називајући га „пријатељем пијаница и грешника.” Ове ријечи, првобитно изговорене подругљиво, јесу данас једне од најутјешнијих ријечи за грешнике. Јер, оне нам говоре да ми грешници у Христу имамо правог Пријатеља који нас никада неће одбацити.

Нисам дошао да зовем праведнике, него грешнике на покајање, рекао је Исус. Ко је праведник? Нико. Али има људи који мисле да су праведници. Сваког дана треба да се молимо да нас Господ избави од таквих „праведника”, модерних фарисеја, који презиру данашње Закхеје, одбијајући да се друже са њима и тако их одвраћају од Цркве. Христос исто говори сада као и прије: *Нисам дошао да зовем праведнике, него грешнике на покајање*. Другим ријечима: „Нисам дошао да зовем људе који су самозадовољни и убијеђени да добро чине, чиме се сматрају бољим од осталих. Дошао сам да зовем људе који су свјесни својих grijехова и који осјећају јаку потребу за Спаситељем.” Закхеј је био такав грешник. Због тога је Христос отишао у његову кућу. Знао је да му је потребан и зато се одазвао позиву.

Дрвеће за пењање

Ни ми данас никада нећемо видјети Исуса, као Закхеј, ако останемо на истом степену на коме смо сада. Превише је ствари и људи који су нам на путу. Морамо се попети увис. Срећом, постоји дрвеће на које се можемо попети и оно ће нам помоћи да угледамо Исуса.

Постоји дрво молитве. Молитва је разговор са Исусом, баш онакав какав је Закхеј водио. Ако желимо гледати Исуса, да га стварно учинимо присутним у нашем животу, свакодневно треба да се пењемо на дрво молитве.

Други начин на који можемо да видимо Исуса јесте преко Библије и литургије. Бог нам говори преко Библије, која је Његово лично писмо упућено нама. Кроз литургију, он долази да учини свој дом у нама преко Светог причешћа.

Још једно дрво на које се морамо попети с намјером да и данас видимо Исуса јесте дрво покајања и обновљења. *Блажени су чистог срца јер ће Бога видјети*, рекао је Исус. Срце треба да буде очишћено од гријеха, прије него што можемо да угледамо Бога. Закхеј се попео на ово дрво покајања. И пошто му је Исус опростио, обновљен је рекао: *Господе, ево пола имања свога даћу сиромасима, и ако кога нечим оштетих, вратићу чети-вероструко*. Послије покајања долази обновљење – искрени подухват да се отклони штета коју смо учинили нашим гријесима. Покајање без обновљења изгледало би као да кажемо: “Украо сам сат и Бог ми је опростио, тако да га могу задржати.”

Последњи начин на који можемо да видимо Исуса јесте служење. Закхеј се попео на ово дрво служења. *Господе, ево пола имања свога даћу сиромасима*. Сјетимо се ријечи нашег Господа: *Гладан бијаш и нахранисте ме; жедан бијаш и напојисте ме... оно што учинисте једном од ових најмањих, мени учинисте*. На гранама дрвета служења увијек ћемо срести и служити Христу у личностима оних које послужисмо.

Не морамо се пењати на смокву да бисмо данас видјели Исуса. Постоји друго дрвеће на које се можемо попети: дрво молитве, Светог писма, литургије, покајања, обновљења и служења. Са овог дрвећа, не само да ћемо видјети Христа, већ ће и Он видјети нас, као што је видјео и Закхеја. И рећи ће и нама као и њему: *Сиђи брзо, јер ми данас ваља бити у дому твоме – у твоме срцу, у твоме уму, у твојој души*.

Молитва

Дођи, Господе Исусе, као што си Закхеју дошао. И ми те желимо, јер чезнемо за миром, пуноћом, спасењем које само Ти можеш донијети. Чујемо те гдје куцаш на вратима наших душа. Отворићемо и позвати Те да уђеш унутра. Испуни нас Својим вољеним присуством. Нека и ми чујемо са Твојих усана оне предивне ријечи: *Данас дође спасење дому овоме*.

Са енглеског превео и приредио
протојереј ставрофор Славко Зорица

ХИМНОГРАФИЈА СИРНЕ НЕДЕЉЕ

Тешко мени – Адам је у јецају узвикнуо, јер су ме змија и жена одгурнули од смелости ка Божанству, а од рајске сладости ме је залогај од дрвета удаљио! Тешко мени, не могу то довољно поднети. Некад бејаш цар свим створењима Божијим на земљи, а сада робујем због једног безаконог савета! Некада сам био у славу бесмртности одевен, а сада носим бедну кожу смртности! Тешко мени, ко ће ми уплаканом помоћи? Ипак ти Човекољубиви који си ме од земље саздао, у милосрђе си одевен, зато ме од робовања врагу избави, и спаси ме.

Отвара се попрште врлина, уђите на њега који хоће те подвига, опашите се добрим подвигом поста, јер ко за веру страдава оправдано се овенчава, узевши крст најјаче оружје, демону се успротивимо, а веру имајмо као стену нерушиву, и као штит молитву, а као шлем милостињу, пост нека је уместо мача, који сече сваку злобу са срца. Чинећи ово прави венац од Свецара Христа у дан суда примићемо.

Због јела је Адам као преступник из раја, а Мојсеј је боговидац постао, јер је постом очи душе очистио. Зато ако житељи раја бити желимо, некорисну храну одбацимо. Ако желимо Бога видети, Мојсијеvu четрдесетницу да постимо. Молитвама, мољењима и чистим подвигом страсти душе угасимо; жеље тела одагнајмо, па се олакшани ка небу узнесимо, где хорови ангела неућутним гласовима певају неразделивој Тројици; Удостоји нас Сине Божији и Животодавче, да твоју недокучиву лепту Владико видимо, сви ми који се у тебе надамо, да се са војскама ангела радујемо, ради молитава твоје родитељке и Матере, Христe, и апостола и мученика и праведника.

Дође време почетка духовних подвига, и уздржањем као најјачим оружјем победе над демонима, и смелих Богу служења попут ангела. Јер тако је Мојсеј саговорник Творца постао, и речи Невидљивог је у уши примио. Зато Господе удостоји и нас да се твојим страдањима и светом Васкрсењу поклонимо, јер си човекољубив.

Јутрење, стихире на хвалитним

Борис Бобрински, протојереј

ЦРКВА И ЕВХАРИСТИЈА

У православној свести Тајна Цркве је неодвојива од Тајне и Тајинства Евхаристије. „Тамо где је Евхаристија, тамо је и Црква“, писао је Свети Кипријан Картагински. Усуђујем се да тврдим да се, када се Евхаристија служи, открива права природа Цркве, њено тајинствено (мистириолошко) и сакривено биће. Дакле, може се говорити о евхаристијској природи Цркве, или, како је рецепирано на Западу, о евхаристијској еклисиологији.

Као што православно богословље није плод рационалног напора, већ само вербално и спекулативно изражава најдубље саборно искуство православне Цркве свих времена, тако и свест о евхаристијској димензији Цркве и богословља о њој само откривају дубоку свест Цркве да је Евхаристија средиште целокупног духовног живота како верујућих, тако и целог црквеног Тела.

Концепт евхаристијске еклисиологије је вероватно први изнео протопрезвитер отац Николај Афанасјев, професор канонског права и црквене историје на Православном богословском институту Светог Сергија у Паризу. Већ тридесетих година XX века, у низу чланака, а затим и после Другог светског рата у својој докторској дисертацији под насловом „Црква Светог Духа“, отац Николај Афанасјев је развио мисао о супростављености двеју еклисиолошких конструкција, конкретно, римокатоличке која свој израз и формулацију налази у такозваној универзалној еклисиологији која на крају пирамидално усходи до универзалног примата римског папе као Викара или Намесника Христовог, и, са друге стране, евхаристијске еклисиологије која свој најбољи израз налази већ у посланицама свештеномученика Игнатија Богоносца, Поликарпа Смирноског и Иринеја Лионског. У свеукупности три светотајинска начела „Црква – Евхаристија – Епископ“ – остварује се тајна спасења у

историји. Пуноћа тројичне благодати пребива у Цркви на сваком месту где се служи Божанствена Литургија и уопште кроз служење светих Тајни.

Дакле, према својој евхаристијској димензији, локална Црква се возглављује својим предстојатељем, епископом, окруженом презвитерима, ђаконима и народом Божјим. У свом предстојатељству епископ је икона Христова и у себи сабира све харизме Духа које се изливају на народ Божји, као носиоца царског и пророчног свештенства. Али, епископ се увек поставља за конкретну локалну заједницу и кроз њега као предстојатеља Евхаристије изражава се веза и јединство локалне Цркве и Једне Христове Цркве. Тамо где се појави епископ, тамо нека буде сабрање, „као што тамо где је Христос Исус, тамо је католичанска Црква“. У наше време, митрополит пергамски Јован (Зизијулас) наставља ставове својих претходника – оца Николаја Афанасјева, оца Георгија Флоровског, оца Александра Шмемана и оца Јована Мајендорфа, истичући да се под Евхаристијом не поима само једна од Тајни Цркве, већ сâма Црква, Тајна у којој се остварује тајна Свецелог Христа (Главе и Тела) у историји, као заједничко дело читаве Цркве, откривајући сâмо њено биће и призивање. Слика Цркве као Тела Христовог, представљена у посланицама апостола Павла, лежи, наравно, у основи еклисиолошких ставова митрополита Јована. Он истиче моменат дубоког, онтолошког јединства Христа и Цркве који је изражен у слици јединства Тела и Главе. У оквирима ове представе не може се мислити о Христу, то јест о Глави без Тела, односно без Цркве, и обратно, о Цркви без Главе. У наше време митрополит пергамски са највећом јасноћом истиче значај ове слике Цркве за православно богословље.

Али, Тајна Цркве је вишеструка и не може се исцр-

пити нити ограничити на само један библијски приказ. Заједно са сликом Цркве као Тела Христовог (апостол Павле) доводи, такође, Цркву у везу са Невестом, која је окренута свом Небеском Женику. На овом месту не налазимо органско јединство Тела и Главе, већ брачну заједницу, заједницу у усмереност Невесте ка Женику. Старозаветни корени ове представе су јасни и последња

парохијама придаје велики значај Тајни крштења, као Тајни уласка у Цркву, као Тајни Царства, по речима оца Александра Шмемана. Неретко се чин крштења врши на почетку саме Божанствене Литургије, уз учешће читавог народа што наглашава саборну, црквену природу Тајне крштења, често схваћеног и вршеног као приватни чин, породични захтев.

књига Новог Завета се завршава зовом: „И Дух и Невеста говоре: Дођи! ... Да, дођи, Господе Исусе“ (Отк 22, 17, 20).

Упућеност и повезаност ових двеју главних Павлових представа Цркве, Тела и Невесте, доприносе разумевању дуалне природе Цркве. Са једне стране, Црква се заједно са својом Главом Христом, „Првосвештеником вечних благâ“, налази у непрестаном стању чекања, заступништва и озарења благодатним даровима Светог Духа, према обећању самог Господа: „И ја ћу умолити Оца, и даће вам другог Утешитеља да пребива са вама вавек“ (Јн 14, 16). У небеској Литургији Првосвештеник Исус посредује за нас (Рим 8, 34; ИНав, 2, 1), „предстоји сада за нас пред Лице Божје“ (Јевр 9, 24).

У исто време, Дух непоколебљиво пребива у Цркви по обећању Господа и усмерава је унутрашњом жељом и жудњом на сусрет са Небеским Жеником. На тај начин, Црква непрестано узраста 'Логосом саздана, усавршена Духом'. Умесно је ову тајинствену двојственост Цркве илустровати речима оца Георгија Флоровског да се Црква истовремено налази у два стања, то јест на путу, *in statu viae* и *in statu patrias*, односно већ у отаџбини. Будући на путу, Црква је усмерена кроз све своје мистериолошке и молитвене радње ка откривењу Царства, Града будућег, јер овде немамо постојаног града (уп. Јевр 13, 14). Али, будући већ у отаџбини, Тајне Цркве, као и сама Црква која је Тајна спасења, јесте ишчекивање и почетак благодатног општења Тројичног Царства које је већ у нама.

С обзиром на ову двојност природе Цркве, будући на путу и у отаџбини, и у усмерености ка Христу у Духу који почива на Њему и у непрестаном дару Духа од Главе Цркве Христа, потребно је бити веома пажљив и прецизан када је реч о концепту евхаристијске еклисиологије. Неопходно је имати на уму да је Тајна Евхаристије неодојива од пуноће црквеног живота, Тајни, молитве и проповеди. Тренутно се у нашим западним

Кумови нису одговорни само за крштеног, већ представљају и целу црквену заједницу која у својој целости носи одговорност пред Богом за одрицање од Сатане и за приопштење крштеног Христу. Такође, рећи ћу да сваки улазак кроз врата Цркве има крштењски карактер. Стога, може се говорити о крштењској димензији целокупног хришћанског живота, јер „не ратујемо против крви и тела, него против поглаварства, и власти, и господара таме овога света, против духова злобе у поднебесју“ (Еф 6, 12).

Дакле, крштењска димензија хришћанског живота претпоставља читав пут личног и свецрквеног подвига духовне битке и стицања Светог Духа. Такође би се могли

усредсредити на дубоко сродство свецрквеног живота у Тајнама и Евхаристији и личног духовног делања који своју аутентичну дубину и снагу налази у умној сфери, у призивању имена Исусовог. Само ћу истаћи да је древно хришћанско призивање 'Кирие елеисон', са аналогним на арамејском 'Мараната' већ испуњење речи апостола Петра на Дан Педесетнице: „и биће да ће се спасити сваки који призове име Господње“ (Дап 2, 21). Самим тим, ово призивање је већ древно апостолско језгро касније класичне формуле Исусове молитве.

Крштењска димензија хришћанског живота је многообразна и богата. Пракса покајања исходи из крштењског тајинства, које се врши за опроштење грехова. Такође, као и крштење, покајање отвара врата ка евхаристијској заједници. Погружење у крштењску бању, у 'јорданске воде', освешћене призивом благодати Светог Духа, сав наш живот, оне који се крсте, чини удеоначарима у Његовој смрти, причасницима Његовог васкрсења. „Јер који се год у Христа крстисте, у Христа се обукосте“ (Гал 3, 27). Крштењско исповедање Тројичног симбола вере наставља се током целокупног живота новопросвећеног и утврђује се у саборном тројичном исповедању вере, у самој Литургији. Крштењско предавање људске душе Христу као посвећење у царско свештенство се огледа у брачној заједници супружника који су били изображени сликом сједињења Христа и Цркве. Такође, монашки живот са новим именом и одеждом има карактер обновљења крштењских завета. Ако се, коначно, вратимо евхаристијској пуноћи, рећи ћу да се све тајне Цркве – крштење, покајање, брак, свештенство, јелеоосвећење, не усредсређују и не налазе своје испуњење (у себи). Читав црквени годишњи круг празника, постова, помена светих и молитве за умрле, заступништво за цео свет, све ово налази своје испуњење и јединство у Литургији, у којој се 'помиње' сав домострој спасења и у коме 'присуствује' читава Црква неба и земље, сабрана око Јагњета.

Завршићу ово истраживање евхаристијског живота Цркве указивањем на централно место васкршњег дана у седмичном кругу. Прво, васкршњи дан (недеља) крунише седмицу, која је у потпуности усмерена ка њој, припремајући се за сусрет са Васкрслим Христом. Али, овде недеља превазилази оквире седмичног круга и представља предукус Осмог Дана Царства Божјег, које већ долази у сили. Недељна Евхаристија осмишљава овај седмични пут водећи нас ка царском сусрету и заједници са Господом.

Али, са друге стране, недељни дан открива нову седмицу, утире пут у свет. 'У миру изиђимо' не значи крај Божанствене Литургије, већ њен продужетак у другој димензији, када напојени Чашом живота и испуњени благодаћу Светог Духа у Тајни причешћивања као непрекидне Педесетнице, излазимо у свет као благовесници Царства: „Идите, дакле, и научите све народе“ (Мт 28, 19).

На крају, излазећи из Цркве, сусрећемо се са братом, са ближњим, у непрекидној Евхаристији када у њему препознајемо сâмог Христа: „Заиста вам кажем: кад учинисте једноме од ове моје најмање браће, мени учинисте“ (Мт 25, 40). Дакле, може се говорити о Литургији као непрекинуту делу, о Литургији пре Литургије и Литургији након Литургије.

Тако је читав наш живот, лични, друштвени, свецрквени, призван да буде заквашен тихим ветром или олујним дахом Духа Светог, просвећен Христовом светлосћу, запаљен Огњем Духа, испуњен Очевом Љубављу; све ово можемо назвати учрковљењем читавог нашег живота. Ово учрковљење живота је смер и садржај нашег црквеног пута, почев од крштењске бање, завршавајући у заједници евхаристијске Чаше. Крштење и Евхаристија су међусобно дубоко нераздрвојни и може се говорити о једној крштењској Литургији. Крштење води и завршава се Евхаристијом, а сâма Евхаристија поставља и бива вечно укоренења у крштењским заветима и у тројичном погружењу. Овим се осмишљава и оправдава дефиниција богосмислија о Цркви као крштењској и евхаристијској еклисиологији.

Извор: grad-petrov.ru
Превео Небојша Стевановић

ХИМНОГРАФИЈА МЕСОПУСНЕ НЕДЕЉЕ

Мислим на онај дан и час, када ћемо сви обнажени стати, као осуђеници пред неумољивог Судију, тада ће труба јако затрубити, а темељи земље уздрхтати, и мртви из гробова васкрснути, и сви ће истог узраста бити; тајне свих ће се пред Христом објавити, и тада ће заплакати и у огањ најжешћи отићи сви, који се никада нису кајали, а праведни ће ући у радост и весеље, које ће у дворцу небеском добити.

Јао, какав ће то бити страхан дан и час, када седне Судија на свом страшном престолу, када се књиге отворе а дела открију, тајне се из таме објаве, када ангели полете и сакупе све народе: дођите и чујте цареви и кнежеви, робови и слободни, грешни и преведни, бохати и сиромаси, јер долази Судија да целом свету суди! Ко ће пред лицем Његовим опстати, када ангели дођу, и дела и мисли и тајне свих открију, све оне и из дана и ноћи? Зато пре него дође крај, похитај душо и узвикни: Боже, обрати ме и спаси, јер си само Ти милостив.

Данило пророк, био је човек тражени, јер је Бога лично видео, и тако узвикнуо: сео је Судија и књиге се отварају! Пази душо моја да ли постиш? Да не презиреш свога ближњег? Да ли се од јела уздржаваш? И да ли брата свога не осуђујеш? Да не будеш послан у огањ и као восак сагориш, него да те без спотицања уведе Христос у царство своје.

Унапред очистимо себе братијо, јер то је царица врлина, долази да нам братство и благо подари, да смири страсти надмене, да грешне измири са Господом, зато весело њу дочекајмо, а Христу Богу кличимо: Васкрсли из мртвих, сачувај неосуђене нас, који славословимо Тебе, јединог Безгрешног.

Јутрење, самогласне стихире

Поводом прибрајања Епископа бачког Иринеја Ћирића (+1955) лику светих

ДОПРИНОС ЕПИСКОПА САВЕ ВУКОВИЋА ДА ДЕЛО СВЕТОГ ИРИНЕЈА ВЕЧНО ТРАЈЕ У НАШОЈ ЦРКВИ

Како је распон живота и рада Светог Иринеј Ћирића, Епископа бачког, Исповедника вере, одвише велик да би се могао обухватити једним чланком, „Каленић“ у наредним редовима истиче његов допринос унапређењу нашег црквеног живота на основу сведочанстава у радовим и речима Владике Саве Вуковића

Епископ шумадијски Сава, кога је Владика бачки Иринеј Ћирић као надлежни архијереј послао у Београдску богословију 1946. и на Православни богословски факултет 1950. године, први је после Другог светског рата писао о Епископу Иринеју („Петог априла 1955. године преселио се у вечност овај велики јерарх, монах у правом смислу речи, чија је схима заиста била анђелска, монах који је целог свог подвижничког живота горео на свећњаку Српске православне Цркве и сагорео као ретко добар, честит, незлобив и војник Христов.“), дајући и библиографију његових радова (*Богословље* 1964) коју је касније поновио Игнатије Марковић (*Саборност* 4, 2010, а допунио професор Србољуб Убипариповић дајући потпуни попис превода са коментарима богослужбених текстова дневног, седмичног и годишњег круга, као и оних који се односе на молитвословља и Литургију (*Српска теологија у XX веку*, књига 5, 2010). Памте сви који су пратили однос и старање Владике Саве о богослужбеном животу да није никада крио да је био у сваком погледу последник свог духовног оца, што је и написао професор Ненад Ристовић: „Импresiје које је Владика [Сава] понео са Литургија коју је Епископ [Иринеј] служио приликом посета Сенти трајно ће одредити његове ставове и манире у погледу богослужења. Духовно стасао у атмосфери оваквог богослужбеног реда Епископ Сава је постао врло осетљив на богослужбену дисциплину и естетику. Није толеришао неодговорност и импровизацију у појању и богослужењу уопште, при томе се позивајући на следеће речи једне црквене песме: 'Када стојимо у храму, ми као да стојимо на са-

мим небесима“ (*Зборник Матице српске за сценске уметности и музику*, 48, 2013).

Светог исповедника вере Иринеја Ћирића Епископ Сава је поменуо и у предавању у бечкој фондацији *Pro Oriente* 1986. године објашњавајући своје настојање у Шумадијској епархији да верници постану „свестан евхаристијски скуп“ тако што им је омогућено да у богослужењима учествују посредством разумљивог језика: „Употребом народног језика, богослужбена трпеза, која је вековима била високо постављена, одједном је постала доступна верницима, који су сада постали један свестан евхаристијски скуп. Литурзи су сада могли да се моле пуна срца за вернике Златоустовим речима: 'Боже, подари напредак у животу и вери и духовној разборитости (Кол 1, 9) и онима који се с нама моле'. У оваквој духовној атмосфери добијамо утисак да евхаристијски скуп има заиста саборни карактер. Само на овај начин, уз потпуно учешће клира и народа, који је чувар побожности, могуће је 'једним устима и једним срцем славити и величати пречасно и величанствено име' Свете Тројице у овој 'великој тајни побожности'. Веза између оних који служе и саслужују постаје чвршћа и подсећа на живот прве Цркве. 'Тај двојни аспект вршења Евхаристије не може бити раздвојен на његове издвојене делове: не може бити служења предстојатеља без саслужења целог народа и не може бити служења народа без саслужења предстојатеља', каже професор Афанасјев.“

Владика Сава у својим историографским радовима бавио се и аспектима архијерејског служења Иринеја Ћирића који се не односе на богослужбену праксу (*По-*

кушај стварања Мађарске православне Цркве у току Другог светског рата, Спасавање и збрињавање српске деце (из Шарварског логора) током Другог светског рата, Стање Српске православне Цркве првих година после Другог светског рата). У Шумадијској епархији има још свештеника, верника и Владичиних сарадника који памте усмене есеје које је изговарао о угледној карловачкој породици Ћирић, о Ивановим (Епископово световно име) студентским, али и професорским и библиотекарским годинама, о његовој посвећености као сарадника *Богословског гласника*, па и о томе, увек дискретно и загонетно, како је Ћирић можда прототип главног јунака романа Исидоре Секулић *Вакон Богородичине цркве*.

Помињући Епископа бачког Иринеја Ћирића, Владика Сава је његов живот и рад постављао и у шири контекст наше црквене историје: васпостављање Српске патријаршије после Првог светског рата јесте оно што се морало и требало догодити, али да ли је Карловачка богословија морала изгубити свој високи статус када је у питању академско богословско школовање? Није крио да му је жао што Нови Сад, Сремски Карловци, фрушкогорски манастири и неки обичаји и манири карловачких митрополита више нису били важни као некад. Видно му није било право када би чуо да је положај парохijsких свештеника у Бачкој лошији него у доба Владике Ћирића који је у посвети књиге поклоњене новосадском проти Велку Мирослављевићу написао „Свештенство своје Епархије сматрам за своју породицу и као што члановима породице показујем љубав и пажњу, тако се

трудим да то учиним и свештеницима“ (наведено према тексту *Игнатија Марковића*).

Одабраним гостима показивао је, а понекад и поклањао, књигу *Празничне службе – Недеља Свете Педесетнице* коју је Епископ Иринеј уз коментаре превео са грчког и штампао у Новом Саду 1942. године као издање Управе Епархије бачке. Уз истицање њеног значаја и жаљења што је занемарена, објашњавао је колико је акрибије и знања требало уложити да би се припремила оваква књига. Није пропуштао да прокоментарише зашто као место штампања пише Ујвидек а не Нови Сад, па су следиле горке речи о животу између Сциле и Харибде овог Исповедника вере од 1941. године.

Зашто се Свети Иринеј Ћирић толико трудио око превођења на савремени језик делова Светог писма и богослужбених одељака, појаснио је још 1918. године, у предговору, заједнички написаном са Лазаром Мирковићем, преводу *Акатиста Пресветој Богородици*: „многи верни не знају црквенословенски језик, и на богослужењу не разумеју све речи уз свештене радње, те тако остају хладни спрема Цркве и богослужења, остају без оне душевне утехе и хране, коју има да им пружи богослужење и Црква, и само уређеном и наслеђеном вером назире и слуте у богослужењу и Божанским стварима богате изворе утехе за своју душу“ (наведено према чланку *Србољуба Убипариповића*).

Професор Убипариповић, коментаришући значај превода Златоустове Литургије у *Педесетници* за литургијску науку, указује на важност упутстава које Ћирић доноси уз превод. На пример, возглас „Свето светима“, према Иринејевом објашњењу, значи „свето тело и крв Господња светој заједници хришћанској“. А једну нејасну реченицу из проповеди Светог Григорија Богослова која се чита на празничном јутрењу *Педесетнице* разрешује тако што каже да „Свети Григорије мисли овде на учење Оригеново да тело смета души, која се може усавршити само ослобођењем из тела“.

Владика Иринеј Ћирић на самом крају књиге која садржи све службе Свете Педесетнице објашњава којих се све принципа држао током превођења. Најпре каже да је свестан недостатака јер је на брзину дата у штампу због ратних прилика, али и зато што „за њену израду није доста један човек, нарочито не, ако му је то узгредан посао, већ је потребно више стручњака, напр. за Стари и Нови завет, за догматику и литургију, за грчки, црквенословенски и српски језик“, што нажалост, ни данас није обезбеђено када су у питању за Цркву важни преводи. Говори и да је превод из Светог писма доста строг, док су молитве и песме слободније превођене: „Строжи превод Светог писма био је потребан због тога што Свето писмо служи за подлогу богословским расправама и дефиницијама. Осим тога, оно је преведено на грчки с јеврејског скоро од речи до речи, те има своје нарочито стилистичко обележје, које је сачувано и у црквенословенском преводу. То обележје је проникло и у црквене песме и молитве, које су проткане наводима и сећањима из Светог писма. Оно треба да остане и у српском преводу.“

Очигледно је да многобројни лични и богословски доприноси Цркви Светог Иринеја заслужују обзир и у наше време, па и оне речи, када је током такозване Конкордатске кризе говорио – *Сматрам да је боље када је Црква само Црква*.

Н. Јованчевић

Лариса Маршева, Денис Мироњук

ОТВОРИ МИ ДВЕРИ ПОКАЈАЊА

Коментари на покајне песме Посног Триода

Сваке године на крају зиме Православна Црква почиње припрему у спомен Страдања и Васкрсења Христовог. У овом периоду мења се структура, трајање и настројење црквеног богослужења, читају се посебни одломци из Светог Писма, верујући настоје да издвоје више времена за општење са Богом и унутрашњи рад на себи. Ово време Црква назива Великим постом.

Прве измене у богослужењу појављују се на три недеље пре почетка Великог поста, када у недељне дане Црква, поред уобичајених Октоиха и Минеја, почиње да користи Посни Триод, богослужбену књигу карактеристичну за овај период.

Црквенословенски текст тропара гласи овако:

Покаяния отверзи ми двери, Жизнодавче, утренюет бо дух мой ко храму святому Твоему, храм носяй телесный весь осквернен; но яко щедр, очисти благоутробною Твоею милостию.

(Отвори ми двери покајања Животодавче, јер се дух мој рано подиже ка светом храму Твом, носећи телесни храм свој опогањен, но као Милосрдан очисти ме Твојом обилом милошћу.)

На спасения стези настави мя, Богородице, студными бо окалях душу грехми и в лености все житие мое иждих; но Твоими молитвами избави мя от всякия нечистоты.

(Упути ме, Богородице, на пут спасења, срамотно окалях душу гресима, а у лености протече сав живот мој; но молитвама Твојим избави ме од сваке нечистоте.)

Множества содеянных мною лютых помышляя окаянный, трепещу страшнаго дне суднаго, но надеяся на милость благоутробия Твоего, яко Давид вопию Ти: помилуй мя, Боже, по велицей Твоей милости¹.

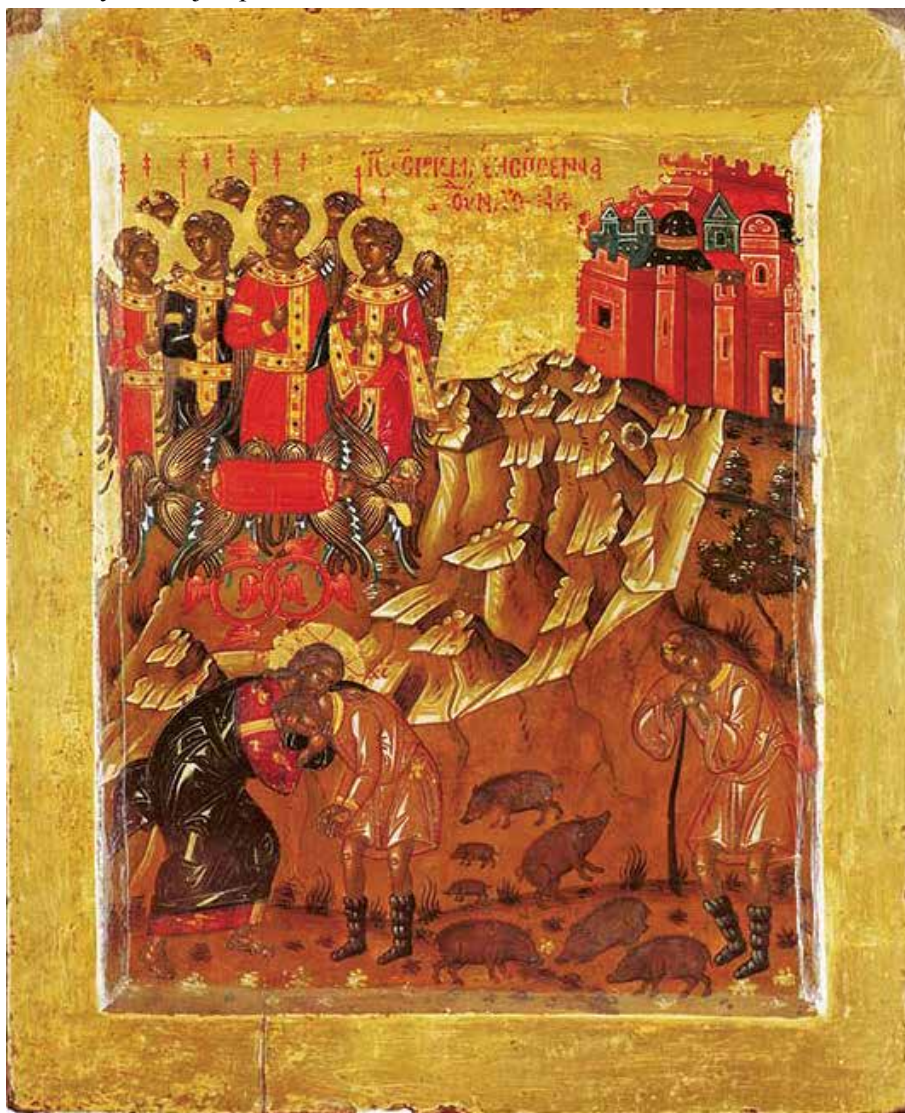
(Мноштво је лутих помисли које учиних, грешан дрхтим од страшног судњег дана, али надајући се у милост доброте Твоје, као Давид кличем Ти: помилуј ме, Боже, по великој милости Твојој.)

Пошто је оригинал ових песама био написан на грчком језику, приликом анализе периодично ћемо се окретати према њему. Ради бољег схватања смисла који се налази у старогрчком и црквенословенском тексту тропара, навешћемо руске [српске] преводе, извршене од стране истраживача XX века и наших савременика.

Двери покајања

У овим тропарима разматрана је основна тема целог великопосног периода – тема покајања. Реч „покајање” сачувала се неизмењеном у свим руским преводима ових песама. У црквенословенском језику, као и у руском, она означава „признавање грехова, кајање за грехе”². Међутим, грчки оригинал дозвољава да дубље схватимо њено значење. Грчки еквивалент речи „покајање” потиче од глагола μετανοέω, што значи „изменити ум, или циљ”³.

Тамо ми молимо Господа да нам да снаге не само за спознају својих грехова, него и за промену нашег односа према њима – за промену живота. То је дуг и сложен пут, зато у тропару чујемо молбу да нам се отворе двери које воде на почетак овог пута. Молба је упућена Богу, јер само Господ може помоћи човеку да преосмисли свој живот, само Он може дати човеку да ступи на пут исправљања, по јеванђељској речи: „Без мене не можете ништа чинити” (Јн. 15, 5).

Један од најпознатијих текстова Посног Триода јесте група тропара „Покајанија отверзи нам двери”, који се певају у време недељног свеноћног бдења. Певање тропара почиње од прве припремне недеље пре Великог поста, недеље о митару и фарисеју, и окончава се у петој недељи самог поста, посвећеној Преподобној Марији Египатској.

Ови тропари су међу првим подсећањима на то да нам се ближе дани Свете Четрдесетнице. Њихово често употребљавање у богослужењу чини ове песме добро познатим верујућима.

Јутрењује дух мој

Реч „јутрењовати” у црквенословенском језику значи „рано устати, савршити јутарњу молитву”⁷⁴. У преводу овог тропара на руски језик јеромонаха Амвросија (Тимрота) налазимо следећу варијанту: „јер од сванућа стреми дух мој храму Твоме светоме”⁷⁵.

Пре свега, значење наведене речи указује на место ових песама у богослужењу које смо разматрали. Оне се поју у саставу свеноћног бдења на јутарњој служби, која се врши, сагласно црквеном Типику, рано ујутру, у освит сунца⁶. Међутим, у данашње време служба се најчешће врши увече. При том појање тропара „Отвори ми двери покајања” у вечерње време не противречи другом, дубљем смислу речи „јутрењује” у контексту ових песама. Он је одражен у преводу протојереја Владимира Успенског: „зато што дух мој од раног јутра (пре свега) стреми храму Твоме светоме”⁷⁷, то јест, по његовом мишљењу, израз „јутрењује дух мој” значи да је дух оног који се моли устремљен ка Господу.

Мрзост је Господу пут безбожников (Приче 15, 9)

У другом тропару обраћамо се Пресветој Богородици и кајемо се за „студене” грехе. Реч „студени” значи „хладни” или „срамни”⁷⁸. Последња варијанта највише одговара грчком придеву αἰσχρός⁷⁹, како стоји у оригиналу.

Реч „окалях” (окалях) у различитим формама се сусреће на многим местима, између осталих и у Великом канону Преподобног Андреје Критског, који двапут читамо у Великом посту. Она значи „укаљати, упрљати, оскрнавити”¹⁰.

Сва три значења речи можемо наћи у руским преводима ових песама:

„Оскрнавио сам душу срамним гресима” – превод митрополита Илариона (Алфејева)¹¹;

„Срамним (срамотним) гресима упрљао сам душу”¹² – варијанта превода протојереја Владимира Успенског; „Срамним гресима душу сам укаљао” – превод јеромонаха Амвросија (Тимрота)¹³.

Корен наведене речи – „кал” – има значење: „бла-то, глиб, муљ”¹⁴. Овим словенски преводиоци показују степен нечистоће греха.

Неопходан услов покајања јесте увиђање колико су мрски грехови које смо извршили. Достигли га може само онај ко полаже наду у Бога, на шта указује праведни Јован Кронштатски: „Видети своје грехе у њиховом мноштву и свој њиховој гнусности стварно је дар Божији, дат као последица усрдне молитве”¹⁵.

Блудни син

Такође је приметна фраза: „в лености все житие мое иждих”.

Реч „иждих” у црквенословенском језику има значење „потрошити” или „проживети”¹⁶. Митрополит Иларион (Алфејев) у свом преводу тропара користи прво значење: „цео свој живот потроших у лењости”¹⁷, док је код протојереја Владимира Успенског искоришћена друга варијанта: „сав живот свој у лењости (у небризи за спасење) проведох”¹⁸. Ова значења не противрече једно другом, међутим, прво дубље открива смисао тропара. Живот је дар дат од Бога, и ми смо дужни да га посветимо духовном узрастању, али због нашег немара веома често трошимо овај дар на привремена греховна наслађивања.

О сличном говори и прича о блудном сину (види: Лк 15, 11–32), коју Црква помиње у другој припремној недељи Уочи Великог поста. Син, примивши од оца на поклон наследство, потроши га, проводећи време у доколици. Тек након што му ништа није преостало, постаје свестан свог пада, враћа се оцу и каје се. Отац са радошћу дочекује заблуделог сина, примивши од њега покајање.

Тако и у тропару молимо, признајући да смо узалуд потрошили од Бога добијени дар живота, не престајући да се надамо у милосрђе и љубав Небеског Оца.

Страшно је пасти у руке Бога Живога

Већина преводиоца на руски језик оставља реч „трепещу” непромењеном, међутим у верзији протојереја Владимира Успенског наведена је реч „содрогаюсь”¹⁹. Ствар је у томе што је глагол „трепещу” везан за именицу „трепет”, која има два значења: „страх” и „дрхтање”²⁰. Последња реч тачније преноси смисао речи τρόμος²¹ из оригинала тропара. Црквенословенски текст показује степен страха пред Судом Божијим. То није просто бојазан, већ стање које води у дрхтање, пошто је, како је речено у Светом Писму, „страшно пасти у руке Бога Живога” (Јевр. 10, 31).

Међутим, дубока спознаја мноштва грехова не доводи у очајање оног ко се моли. По речима Преподобног Исака Сирина, само нас страх „уводи на брод покајања, којим пловимо смрадним морем живота и приводи до божанственог пристаништа, које је љубав”²². Милост

Божија је неупоредиво већа од свих учињених грехова, на њу полагамо сву наду.

Како бисмо се удостојили ове милости неопходно је покајати се, то јест у корену изменити свој греховни живот.

Тропари, који почињу темом покајања, њом и завршавају.

* * *

Песме „Отвори ми двери покајања” певају се током целог великопосног периода. У њима је рефлектована централна тема ових дана – тема покајања. Дубоки смицао тропара помаже нам да се усредсредимо на своје унутрашње стање, да спознамо сву мрзост греха и ступимо на пут исправљања, положивши сву наду и заступништво на Вакрслог Спаситеља!

Превео са руског Горан Дабетић

напомене:

- ¹ Триодъ Постная. Ч. 1. М., 2015. С. 18.
- ² Словарь русского языка XI–XVII вв. Вып. 16. М., 1990. С. 148.
- ³ Liddell H. G., Scott. R. *Greek-English Lexicon*. Oxford, 1996. P. 1115.
- ⁴ Седакова О. А. *Словарь трудных слов из богослужения: церковнославяно-русские паронимы*. М., 2008. С. 380.
- ⁵ Амвросий (Тимрот), иеромонах. *Неделя о мытаре и фарисее* // Триодъ постная // <https://predanie.ru/book/99466-triod-postnaya-rus/>.
- ⁶ Кашкин А. *Устав православного богослужения*. Саратов, 2010. С. 271.
- ⁷ Успенский В., протоиерей. *Сборник церковных песнопений с переводом их на русский язык*. М., 1911. С. 47.
- ⁸ Седакова О. А. *Словарь трудных слов из богослужения: церковнославяно-русские паронимы*. С. 345.
- ⁹ Liddell H. G., Scott. R. *Greek-English Lexicon*. P. 43.
- ¹⁰ *Словарь русского языка XI–XVII вв*. Вып. 12. М., 1987. С. 317.
- ¹¹ Иларион (Алфеев), митрополит. *Православие*. Т. 2. М., 2009. С. 476–477.
- ¹² Успенский В., протоиерей. *Сборник церковных песнопений с переводом их на русский язык*. С. 47–48.
- ¹³ Амвросий (Тимрот), иеромонах. *Неделя о мытаре и фарисее* // Триодъ постная // <https://predanie.ru/book/99466-triod-postnaya-rus/>.
- ¹⁴ *Этимологический словарь славянских языков*. Прагославянский лексический фонд. Вып. 9. М., 1983. С. 127.
- ¹⁵ Иоанн Кронштадтский, праведный. *Моя жизнь во Христе*. Т. 1. СПб, 1893. С. 73.
- ¹⁶ *Словарь русского языка XI–XVII вв*. Вып. 6. М., 1979. С. 89.
- ¹⁷ Иларион (Алфеев), митрополит. *Православие*. Т. 2. С. 476–477.
- ¹⁸ Успенский В., протоиерей. *Сборник церковных песнопений с переводом их на русский язык*. С. 47–48.
- ¹⁹ Исто.
- ²⁰ Седакова О. А. *Словарь трудных слов из богослужения: церковнославяно-русские паронимы*. С. 362.
- ²¹ Liddell H. G., Scott. R. *Greek-English Lexicon*. P. 1836.
- ²² Исаак Сирин, преподобный. *Слова подвижнические*. Сергиев Посад, 2008. С. 474.

ХИМНОГРАФИЈА НЕДЕЉЕ МИТАРА И ФАРИСЕЈА

Својим причама Христос нас све води ка поправку живота, и цариника је истакао због понизности, а фарисеја је показао униженим због гордости.

За понизност се добија узвишена част, а за гордост се пада у бездан велики, зато се угледај на цариниково добро, а зло фарисејево презри.

Због гордости се губи свако добро, а унижењем се свако зло уништава, зато друго заволимо, верни, а презримо одлучно пример празноречивог.

Цар свих је хтео да му ученици буду понизни, и поучаваше их да се угледају на цариниково уздисање и кајање.

Јутрење, канон, 1. песма

По животном тркалишту трчали су и цариник и фарисеј, један је високоумљем оптерећен срамно потонуо, а други се својом понизношћу спасао.

И ми јадни који трку живота трчимо, да се на мудрог цариника угледамо, а од огавног хвалисања фарисејевог се удаљимо, да живи будемо.

Угледајмо се на пример Спаситеља Исуса и на Његово смирење, желећи увек да стекнемо насеље радости, и да се настанимо у земљи вечно живих.

Показао си Владико твојим ученицима узвишено смирење, када си убрусом око свога појаса њихове ноге опрао и поучио их да се на тај пример угледају.

Јутрење, канон, 6. песма

Немојте се молити браћо фарисејски, него нека се надмени понизи, па смиримо себе пред Богом, и постећи завапимо као цариник: Боже, очисти нас грешне.

Фарисеј беше городошћу заробљен, а цариник у покајање погружен, оба тако дођоше ка Теби једином Господу, али први хвалећи се изгуби награду, а други ништа не говорећи достојан беше дарова. У уздисајима цариника утврди и мене Христе Боже као Човекољубив.

Сагледај душо моја разлику цариника и фарисеја, и омрзни горди глас једнога, а угледај се на богоугодну молитву другога, па узвикни: Боже очисти ме грешног и помилуј ме.

Фарисеја који се делима закона хвалио, и себе правдао, осудио си Господе, а понизног цариника који је уздасима очићење тражио, Ти си оправда, јер не гледаш на гордљиве, а скрушене у сцу не понижаваш, зато и ми притичемо у смирењу, пострадали за нас, и подари нам опроштај и велику милост.

Јутрење, самогласне стихире

ИЗ ЛЕТОПИСА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

СВЕЧАНО ОБЕЛЕЖЕНА ХРАМОВНА СЛАВА У ГЛАВИНЦИМА

У недељу 25. по Духовима на дан прославе Ваведена Пресвете Богородице, 4. децембра, црква у Главинцима код Јагодине обележила је своју славу. Литургијом је началствовао јереј Милош Јелић, старешина цркве, уз саслужење умировљеног јагодинског пароха, протојереја ставрофора Славка Јоцића. Велики број становника овог места окупио се на дан посвећен Богомајци у својој светињи да принесе дарове на уздарје своје Богу и да се Њиме причести. Отац Милош је у проповеди подсетио верне на значај и улогу Пресвете Богородице у делу спасења човека и света од греха, смрти и нечастивог. У склопу Свете литургије пререзан је славски колач који је ове године усрдно припремио Видан Петровић са супругом Славицом. Након Литургије сви верни су у литијском ходу отишли на место поштовања нарочито значајно за Главинце. То је оближње место у брду где се врши молитва и благосиљање народа и природе. На богатом послужењу припремљеном на овом месту, окрепили су се сви присутни уз радост и задовољство што су узнели молитве Творцу и Владарки Богородици, уз веру да ће свима бити на окрепљење и на спасење.

Угљеша Урошевић, вероучитељ

ХРАМОВНА СЛАВА МАНАСТИРА КАЛЕНИЋА

У недељу, 4. децембра, када Црква прославља Ваведене Пресвете Богородице, своју храмовну славу прославио је манастир Каленић. Његово Преосвештенство, Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске.

По прочитаном Јеванђељу Владика је надахнуту беседу започео пожелевши да свима буде благословен данашњи празник и да смо сви ми благословени молитвама Пречисте Богородице чије увођење у Храм данас прослављамо, коме је ова каленићка светиња и посвећена. На данашњи дан су Пресвету Богородицу родитељи увели у јерусалимски Храм, где ју је дочекао Захарија, који не само да ју је увео у Светињу над Светињама, на место где је било дозвољено првосвештенику само једном у години да уђе. Тиме је, како кажу Свети Оци, трогодишња девојчица Марија била назначена да ће родити Спаситеља нашег Господа Исуса Христа. Од тог тренутка па до њеног успења је сва била у знаку послушања, смирења, љу-

бави и вери, у смирености да увек буде воља Божија на њој, а не њена воља. Кад је год Богородица била питана за било шта, она би увек одговарала: „нека буде воља Божија“. Све што се у Њој збивало и дођало, догађало се по вољи Божијој, а не по вољи Њеној.

Преосвећени се осврнуо и на Јеванђељску причу о Марији и Марти, која се чита увек када прослављамо Пресвету Богородицу. Марта се брине за овоземаљско, показује љубав да угости госта, док је Марија созерцавала тајну Бога и човека, али су му обе служиле свака на свој начин. Господ ни једну није одбацио, али је рекао да је Марија бољи део изабрала, јер је слушала шта је Господ говорио.

По заамвној молитви Владика Јован је пресекао славски колач и одликовао Архијерејском граматом захвалности Лепосаву Радосављевић из Стопање, док је орденом Светих новомученика крагујевачких првог степена одликовао Александар Ђорђевић, председника општине Рековац, после чега је литургијско сабрање било продужено трпезом љубави коју је уприличило сестринство манастира, на челу са игуманијом Нектаријом.

Александар Јаћимовић, јереј

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У БУКОВИЧКОЈ ЦРКВИ И ОСВЕЋЕЊЕ КРСТА ЗА НОВУ ЦРКВУ

У суботу, 10. децембра, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у храму Светог архангела Гаврила у Аранђеловцу, уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске.

Непосредно по дочеку Архијереја, Епископ Јован је освештао крст за храм у изградњи посвећен Светом Јоаникију, који се налази надомак Болнице у Аранђеловцу.

Након читања Светог Јеванђеља Епископ је произнео беседу у којој је између осталог рекао: „Данашње Јеванђеље почиње речима Христовим: `Ја сам истински чокот и Отац је мој виноградар и сваку лози на мени која не рађа рода, одсеца, а сваку која род роди чисти да још више рода донесе.` Ове речи нас опомињу да је Господ наш Исус Христос, почетак и свршетак, да је он алфа и омега, да све што не почиње у Њему нема правога свршетка, зато Он каже, ја сам чокот, а ви лозе. Лоза, док је на чокоту и док правилно црпи оне сокове из чокота, доноси плодове, ако није на чокоту, шта бива са том лозом? Одсеца се и баца се у огањ. Заиста, ове речи се односе

на све хришћане, тј. да смо сваки од нас који смо крштени, да смо управо накалемљени на тај чокот и све док смо на чокоту, онда ћемо имати своје назначење. Назначење човека је да служи Богу, да слуша Бога и да се труди да испуњава оно што Бог од нас тражи. А шта Бог од нас тражи, речено је у Јеванђељу: 'Иштите најпре Царства Божијега и правде Његове, а све остало ће вам се придодати'. Другим речима, док смо год у Цркви и док живимо Црквом, ми ћемо се кроз Цркву и спасавати, нисмо ли у Цркви, нема нам спасења, па да не знам ко смо и шта смо. Зато је потребно да служимо Цркви. А како се Цркви служи? Богослужењем, молитвом, вером, надом, љубављу, добрим делима и треба да осетимо радост у себи што нас је Господ призвао и увео у Цркву.

Данашње Јеванђеље каже 'Без мене не можете чинити ништа'. Када нам Христос каже да без Њега не можемо чинити ништа, заиста треба то буквално да схватимо, тим пре што се овде говори о добру, а не о злу, и ми никакво добро не можемо чинити без Христа, мимо Христа и насупрот Христу, јер је Он Христос, Он је давалац, Он је тај који даје силе и снаге да ми чинимо добро. Бог је тај који нас подстиче да се усавршавамо, онако и како каже у Светом Писму 'Усавршавајте се до пуноће раста Христовог'. Савршен је само Бог, а човек је позван и призван да се усавршава. Бог је човека створио несавршеног и дао му заповест да се усавршава, да се не би олењео, да се не би погордио.

Нека нам Господ помогне и наша данашња молитва, Света Литургија коју служимо и Свето Причешће којим ћемо се причетити, да нам помогне да се преобраћавамо, да се мењамо, а само гордом човеку не треба промена. Бог вас благословио!"

Велики број верника је приступио Светој Чаши и тиме следовао речима које нам је у свој беседи изговорио Епископ Јован, позвавши нас да се на овај начин сјединимо са Господом Христом и тако заиштемо Царство Небеско.

Немања Искић, јереј

ОБЕЛЕЖЕНА СЛАВА СВЕТИ АЛИМПИЈЕ СТОЛПНИК

У присуству декана факултета проф. др Владимира Јаковљевића, продекана, председника Савета факултета проф. др Небојше Анђелковића, представника Града, директора наставно-научних база, наставника и сарадника, у холу деканата сечењем славског колача обележена је наша слава Свети Алимпије Столпник. Сечење колача обавио је Његово Пре-

освештенство Епископ Шумадијски Г. Јован уз саслужење свештенства Саборног храма у Крагујевцу. Честитајући нам славу и Дан факултета Преосвећени Владика Јован је најпре пожелео свима добро здравље, радост и спасење и изразио уверење да ће наша установа наставити са својом мисијом образовања здравствених радника квалитетно и успешно као и у протеклих 45 година.

Након сечења колача овогодишњи домаћин славе продекан проф. др Душан Ђурић предао је део колача новом домаћину славе доц. др Александру Цветковићу са катедре за хирургију. Проф. Ђурић је, у свом обраћању гостима, честитајући славу свим наставницима, сарадницима и запосленима рекао да је сигуран да ће ФМН и у наредном периоду правити искорак, захваљујући актуелном руководству на челу са деканом Јаковљевићем али и младим снагама, које захтевају потпору. „Они нас инспиришу и омогућавају да ми, захваљујући управо њима, проживљавамо другу младост и лепоту искорак новог“, рекао је проф. др Душан Ђурић овогодишњи домаћин славе ФМН.

Извор: Медицински факултет у Крагујевцу

СЛАВА МАНАСТИРА ГРНЧАРИЦА

У понедељак, 19. децембра, када Црква слави Светог Николаја Архиепископа мирликијског Чудотворца, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио Свету архијерејску Литургију у манастиру Грнчарици, поводом славе ове свете обитељи. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

После прочитаног Јеванђеља, Епископ се сабраном народу обратио својом беседом, рекавши између осталог: „У име Оца и Сина и Светога Духа, браћо и сестре, срећан празник Светог Николе, срећна слава овом манастиру, игуманији и сестринству. Срећна и благословена слава свима онима који данас славе Светог Николу као своју крсну славу. Он је велики молитвеник наш пред Богом, он је заштитник свих оних који призивају име Божије и заступничке молитве Светог Николаја. Он је био непоколебљив у својој вери. Правда и милостиња Светог Николаја били су као сунце чисте. Био је сав у милости Божијој, коју није пројављивао тиме што је само говорио о милости, већ је милост чинио на делу, показивао милостињу. Свети Николај имао је много препуних духовних ризница, а те његове ризнице између осталих су кротост, уздржљивост, пост, молитва... Све је он то складиштио у ту ризницу коју је поседовао и коју је стално проширивао кроз веру и љубав те тиме проширивао и своје срце, јер је у њега сместио Бога. А кад човек смести Бога у срце онда човек смешта и друге људе око себе. Ако људи који прослављају Светог Николу то чине као уздарје Богу и њему са благодарношћу и послушношћу и смирењем, онда ће Свети Николај примити њихове свечарске молитве и нас који смо данас овде сабрани у овој светињи који прослављамо Бога. Свети Николај није писао књиге, није ни мученички пролио своју крв за Христа, али је ипак слављенији од многих светитеља. Његов је живот био мученички, али за Христа, за правду Божију. Он је журио да испуни Јеванђеље, да примером свог живота по Јеванђељу то пренесе на друге. Данас смо чули Јеванђеље где Господ каже: 'благо онима који су сиромашни духом, благо онима који су чистога срца, благо вама ако вас успрогоне и

рекну сваке рђаве речи на вас лажући мене ради... радујте се и веселите се, јер је велика ваша награда на небу". Дакле, можемо се само радовати ако се трудимо да испунимо Јевађеље. Христос није рекао благо онима који науче, већ онима који науче и испуне. А испуниће онај који се труди и који слуша Цркву. Јер је Црква Тело Христово. Бог је љубав, а ми треба да будемо одраз и огледало Божанске љубави и милости". После заамвоне молитве уследио је опход око цркве, а онда је Преосвећени Владика освети славска знамења и пререзао славски колач. Евхаристијско сабрање настављено је трпезом љубави у конаку свештеног манастира, где је Владику Јована, свештенство и верни народ срдечно послужила игуманија Домника са њеним сестринством.

Дејан Марковић, јереј

ОСВЕЋЕЊЕ ПАРАКЛИСА И МОНАШЕЊЕ У МАНАСТИРУ СВЕТОГ ПАЈСИЈА У ШУЉКОВЦУ

Дана, 22. децембра, када наша Црква прославља Зачеће Свете Ане, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, служио је Свету архијерејску Литургију у параклису Свете Параскеве, при манастиру Светог Пајсија Светогорца у селу Шуљковцу код Јагодине. Владике су саслуживали свештерници Епархије шумадијске.

Пре Свете Литургије Епископ шумадијски Јован је извршио освећење параклиса уз присуство великог броја свештенства, монаштва и верног народа. Владика је при освећењу параклиса који је посвећен Светој Петки, положио у часни престо део моштију Свете великомученице Марине, у народу знане као Огњена Марија.

Пре полагања Светих моштију, Владика се обратио верном народу, рекавши између осталог: „Нека је срећно и благословено освећење овога параклиса, мале цркве, у овом манастирском конаку који смо данас осветили, односно кога је осветио Дух Свети преко нас недостојних. Ово је велика радост што је Црква Православна и наша Помесна Црква и Епархија Шумадијска добила још једно богослужбено место, добила престо на коме ће се свршавати Светиња над Светињама, Света Литургија. Овај параклис, ова мала црква, или, како ми то још кажемо, капела, она је у овом манастирском конаку, а то значи да је овај манастирски конак од данас постао храм. Овде, ако Бог да, до краја света и века треба да се поје Литургија. Ово место је постало Свето. Сад је само важно да га ми не оскрнавимо својим нехришћанским и нечистим животом. Овај манастирски конак и параклис, овај храм који се тамо зида, јесте да је ту утрошио труда отац Славиша са Вукашином и другим људима, али ту је био благослов Божији, да се за тако кратко време овде све ово сагради. То просто човек не може да верује. Ја морам рећи, ја у мојој епархији имам много богатијих цркава и парохија од овога места, али нема такав напредак. Шта то значи? То значи да човек целог себе преда

Богу. Кад себе преда Богу, он се чува од гордости, од сујете, чува се од онога свога ега, да не штрчи горе. А Господ такве благосиља. Господ благосиља сваки наш труд кад га чинимо у славу Божију“.

Након Литургије, Владика Јован је учествовао са верним народом на трпези љубави, а потом је на вечерњој служби замонашио свештеника Славишу Илића, који је добио ново име, Пајсије, по Светом Пајсију Светогорцу, коме је овај манастир и посвећен.

Владика се обратио новопостриженом монаху Пајсију и рекао између осталог: „Новопострижени монаху Пајсије, ти си данас овде пред свезнајућим Христом, пред Пресветом Богомајком, са свима светима, анђелима и пред твојим новим заштитником, Светим Пајсијем и Светом Параскевом, којој је овај параклис посвећен, као и пред Светом великомученицом Марином, чије су мошти положене у престо, и свима Светима, како се и каже у молитви за монашење. Ти си брате на питање: 'Зашто си дошао? Зашто ћеш да примиш анђеоски образ? Зашто желиш да живиш у општежићу?' одговорио да желиш испоснички живот. Такав живот не састоји се само у уздржавању од хране, он се на првом месту састоји у уздржавању од ружних мисли, речи и дела. Ти си данас примио анђеоски лик, постао си монах. Ја се молим, брате, Богу и молићу се да твој живот буде заиста монашки, испоснички, живот уздржавања од свега онога што би могло да те одвоји од љубави Божије, а онда да те одвоји од заједнице са Богом и ближњих. Желим ти, брате, да кроз труд, пост, послушност, молитву, кроз одрицање своје воље, испуниш оно на шта си се данас обавезао и дао завете. Монах је само савршенији хришћанин. Имај на уму да треба да будеш савршенији, али не да ти то служи за гордост, него да се непрестано усавршаваш до пуноће раста Христовог. Тајна монаштва, оно што извире из самог Јеванђеља и оно што је назначење свакога човека, није у форми, него у етосу, у односу према Богу и ближњима. Отуда тајна монаштва није ништа друго него тајна Христова, и то је оно за шта треба да бринеш, да не изневериш тајну коју си данас примио. Господ је ономе који га је питао шта да чини да задобије живот вечни, рекао да држи законе и пророке, заповести Божије. Треба да љубиш Господа Бога свим срцем својим, свом душом и мислима и да љубиш ближњег као себе самога. Господ ће ти дати снаге. Држи се за Његову руку и Он ће те спасити, јер си и човек, без обзира што си монах. Када будеш пао, Господ ће те подићи. Ти си данас, брате Пајсије, позван са овим монашењем на своје преображење, да мењаш себе из корена. Шта да мењаш? Оно своје ја, свој его, да мењаш све оно што те спутава да идеш путем Христовим, путем Јеванђеља и да тако кроз анђеоски живот, кроз послушност и смирење, смираваш себе и спасаваш. Све док будеш имао страха Божијег, онда ћеш лако извршити свако послушање које ти Црква даје. Ако си све ово што си урадио овде, трудом и молитвом, и морам рећи, послушањем према мени, као Епископу, урадио у славу Божију, благо теби.

Ти си данас добио свог молитвеног заштитника, ти си данас добио и свог анђела чувара, још једног, али знај да враг неће престати да ти подмеће, да ће и даље нападати, и још више. Али се ти не бој искушења и остани у ономе у чему си призван. Ако буде искушења, а биће их, радуј се ако их прихватиш са благодарношћу, послушношћу, онда ћеш имати користи од свега што си вечерас овде изјавио пред невидљивим Богом и овом живом Црквом Христовом. Нека те Господ укрепи, нека ти да снаге, крепост, али на првом месту нека ти Бог да дар молитве и послушности. Срећан анђеоски образ. Није лако и не тражи Бог да ми будемо у потпуности анђели, али да тежимо, то је једино што је важно. Нека си срећан, нека си благословен!”

НЕДЕЉА ПРАОТАЦА У СТАРОЈ ЦРКВИ У КРАГУЈЕВЦУ

У недељу Праотаца (Материце) 25. децембра, Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у Старој Милошевој Цркви у Крагујевцу, уз саслуживање крагујевачког свештенства.

Препуном храму народа, огромном броју мајки које су довеле своју децу са собом, како би се заједно причестили, обратио се по благослову Владике Јована беседом на 76. зачало Јеванђеља од Луке старешина Светотројичког храма о. Милић Марковић, рекавши између осталог: „Наш Господ је тако велик да Га сва васиона не може обухватити, али истовремено толико мали да може стати у срце сваког човека. У једној литургијској молитви молимо се Господу да нам дарује познање истине своје у овоме веку, а у будућем да нам дарује живот вечни. То је молитва у којој је садржано све оно што је потребно човеку који је створен по лику и по подобију Божијем. Ако се молимо Господу за познање истине, то значи да се молимо да познамо Онога који је за себе могао рећи: 'Ја сам Пут, Истина и Живот', Христа Бога нашега. Данашње Јеванђеље говори о вечери на коју Господ позива све људе, али ови изговори које смо чули данас су изговори нас самих. Они који су се одазвали на Божији позив, то су они који су срце своје отворили на кућање Христово. Данас наша Црква прославља и празник Материце, празник мајки и празник жена. Жена је дата мушкарцу као његова помоћ али у исто време као љубав и топлина, подршка у животу, и она је пред Господом исто што и мушкарац. У Цркви прослављамо ону која се уздигла до престола Божијег, Пресвету Богородицу, чији би живот могао да стане у речи: 'Нека ми буде по речи Твојој'. У нашем предању остало је много дивних примера васпитања деце од мајки које су живе у Цркви и које су могле да разумеју шта је то црквени начин живота. Наш песник је забележио речи мајке Јевросиме која каже: 'Немој сине говорити криво, боље ти је изгубити главу него своју огрешити душу'. То је поука Светога Писма.“

Након причешћа верног народа, прослављање Материца у Старој Цркви настављено је са својим Владиком у парохијском дому.

Мирослав Василијевић, протођакон

УЧЕНИЦИ ПРВЕ КРАГУЈЕВАЧКЕ ГИМАЗИЈЕ У УДРУЖЕЊУ СВЕТИ ВАСИЛИЈЕ ВЕЛИКИ У МАРШИЋУ

У склопу припреме за Свето Причешће у току Божићњег поста и празника Светог Николе ученици и колектив Прве крагујевачке гимназије су учествовали у хуманитарној акцији прикупљања прибора, дидактичког материјала, књига и других потребних ствари за удружења при храму Светог Василија Великог у Маршићу.

Идеја за хуманитарну акцију је потекла из кабинета за верску наставу у поменутој школи у оквиру предавања о посту.

Акција подршке удружењу се одржава шесту годину за редом и постала је саставни део наших Божићних активности. На акцију су се одазвали скоро сви ученици верске наставе, а и велики број колега и осталих ученика наше школе.

Поклоне смо скупили и однели 27. децембра у удружење и том приликом провели време са нашим другарима. На крају смо схватили да је већи поклон било наше време са њима, него сви поклони које смо сакупили.

Сви заједно смо учествовали на Светој Литургији у саборном храму у недељу 25. Децембра и том приликом се велики број ђака причестио.

Ученици и колектив Прве крагујевачке гимназије

ЛИТУРГИЈСКО САБРАЊЕ У НЕДЕЉУ СВЕТИХ ОТАЦА

Последња недеља пред Рођење Христово посвећена је Светим оцима. Православна црква поштује Оце због тога што су они сведоци праве вере и истине о Христу. Ову веру апостоли су примили од Христа и нама је предали. Сабрана око Трпезе Господње, Црква је и данас 1. јануара, у Недељу Светих Отаца, у Саборном храму, славила Васкрслог Христа и свето име Његово. Са Његовим Преосвештенством Епископом шумадијским Г. Јованом који је предводио ово евхаристијско славље, саслуживало је братство Саборног храма.

У својој очинској беседи после прочитаног јеванђелског зачала Владика Јован је истакао: „Ево нас, браћо и сестре, пред великим празником рођења Господа нашег Исуса Христа. Празником, када се испунило обећање благе вести коју је примила Пресвета Богородица када јој је анђео рекао, да ће родити сина и наденуће му име Емануил, што ће рећи: С нама је Бог (Матеј 1, 23). У овом празнику оваплотила се реч Божија, Господ наш Исус Христос се родио, сишао са неба и примио људско тело, остао Бог, односно постао Богочовек. Данашњи празник је празник нашег сродства са Христом. Данас се показује да је Христос био син, унук, праунук људи, односно, да је био и јесте наш брат. Он је потомак Аврама, Давида и Јосифа. Јеванђелист Матеј није случајно записао родослов по телу Христовом, јер су многи сумњали у истинитост Његове човечанске природе. Православна Црква је данашњи празник посветила породици. Као и претходне две недеље – материце и детинци – тако се и у ову недељу везују и даровима љубави развезују земаљски оци, наговештавајући долазак Спаситеља у свет који у злу лежи. Наш небески Отац послао је свог Сина као највећи дар и знак љубави. Од ове љубави има ли веће, да неко Сина свог да на жртву, како би откупио многе? То је Бог Отац учинио. У том дару Оца нашег Небеског, тј. у Логосу Христу, Сину Божијем, ми, деца Његова добили смо све што смо примили. У Христу смо добили и овај свет и онај свет, да живимо у заједници са Светом Тројицом, са свима светима, са анђелима, и са нашим прецима. Дobili смо дар спасења и избављења од греха и смрти,

дар, са којим се са пуним правом можемо назвати синовима Божијим. Најпре треба да сместимо Бога у наше породице, у нашу децу, јер су деца најскупоценији дар који се родитељима поверава на чување. Чак ни Црква не може да васпитава децу, ако нема темеља, а то је породица. Ако се у породици не рађају деца, онда се затвара кућа, затвара се Црква, затвара се држава. Зато је апостол Павле породицу називао „домаћом Црквом“. Нека нам Господ помогне и Свети оци. Бог вас благословио!“

Црква Божија је заједничарећи у часним даровима заједничарила са Васкрслим Господом у нади на васкрсење и живот вечни. Поштујући обичаје везане за Недељу Отаца, Преосвећени Владика Јован је у епископском двору после завршене Литургије деци поделио пригодне поклоне.

Срећко Зечевић, протојереј

РОЂЕЊЕ БОГОМЛАДЕНЦА ХРИСТА ПРОСЛАВЉЕНО У САБОРНОМ ХРАМУ У КРАГУЈЕВЦУ

На Бадње вече, свештенство престоног града Крагујевца, окупило се, како би, као што су некада мудраци кренули у сусрет Богомладенцу Христу, и они кренули у сусрет своме Епископу и благовестили рађање Онога пред ким трепти васељена. Епископ је традиционално заједно са свештенством унео бадњак у Епископски двор.

Након уношења бадњака и поуке о значају празника Телесног рођења Господа Исуса Христа, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован је заједно са свештенством Саборног храма служио празнично бденије, уз присуство мноштва верника. Бденије које је служено састоји се из Великог повечерја и јутрења са првим часом. На великом повечерју свечано се пева песма пророка Исаије: „С нама је Бог, разумејте, народи, и покорите се, чујте до крајева земље и ојачајте покорите се...“

После завршеног бденија Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, и Градоначалник Крагујевца Никола Дашић, испред Саборног храма принели су бадњак на ватру, Владика Јован је премазао бадњак медом и залио вином, и уз песму Дечијег хора Саборног храма, свима пожелело срећно Бадње вече, речима: „Мир Божији – Христос се роди!“ Јер сви ми окупљени око бадњака као једна духовна породица, треба да будемо окупљени око Христа Богомладенца у миру, слози и љубави.

На сам дан празника Рођења Господа Исуса Христа речи Божићнег тропара означили су почетак Литургијске радости и слава, Рођења у телу Господа нашег Исуса Христа. Христос, Сунце Правде, долази нам из Царства Божијег, са тих Божанских Небеса, да нас посети, да постане светован као и сви они који су од света, еда би сјединио Своју Божанску природу са нашим, људском природом.

Свечану Божићну Литургију је служио је Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслужење протојереја ставрофора Зорана Крстића, ректора Богословије Свети Јован Златоусти и братства Саборног храма. Посланицу Његове Светости патријарха Порфирија, прочитао је јереј Слободан Савић.

Свом верном народу желимо срећан Божић, желимо мир Божији и људски, мир Богочовечански, мир небоземни. Благословено свима и наступајуће ново Лето доброте Господње, које нека свима буде лето мира, слободе, и време добре воље. Христос се роди! Ваистину се роди!

Срећко Зечевић, протојереј

ХРАМОВНА СЛАВА У МАРШИЋУ

У суботу, 14. јануара, када Црква Божја прославља Обрезање Христово, Светог Василија Великог и Нову годину Господњу, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у храму Светог Васи-

лија Великог у Маршићу поводом храмовне славе. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Након прочитане јеванђељске перикопе верном народу се надахнуто беседом обратио Владика Јован и између осталог рекао: „Данас Наша Црква прославља три празника Обрезање Господа Нашега Исуса Христа, Светог Василија Великог, коме је овај свети храм и посвећен и Православну нову годину. Празник Обрезања показује ко зна који пут да је Христос Истинити Човек и да је Христос Истинити Бог. Да је Христос примио људску природу и постао човек, али је остао и Бог. Можемо да се запитамо да ли је Господу требало обрезање? Није! Да ли је Господу требало крштење? Није! Али то треба нама. Обрезање у Старом Завету је у ствари ово наше новозаветно крштење. Све што Господ чини, чини ради нас и нашега спасења. Господ је обрзан у данашњи дан да потврди оно што је речено у Светом Писму да није дошао нешто да укине већ да испуни. И тиме је дао да знања свима нама да и ми треба да испунимо све оно што смо дужни да испуњавамо. Дужни смо да испуњавамо вољу Божју, а то је да будемо бољи. Управо је Свети Василије којег данас славио испунио оно што се од њега тражило, испунио је заповести Божје, испунио је Јеванђеље. Ми га вековима славио и није никакво чудо што Светог Василија Великог баш на Нову годину славио. Ми смо се данас сабрали да замолимо Бога да нам опрости све оно што смо погрешили у прошлој години. Зато је Црква данас одредила и тај молебан када се молимо да нам Господ благослови Нову годину. Време је огромна река низ коју је Бог отиснуо све што је створио. Време је увод у вечност. Од сваког тренутка зависи вечност. Литургија коју ми данас служимо сабира сва времена. Зато нека нам Господ благослови Нову годину!“

Након заамвоне молитве Владика Јован је осветио славске дарове и знамења и пресекао славски колач у част великог

светитеља из Кесарије. После Литургије уследила је Трпе-за љубави коју је спремио парох маршићански Бојан Дими-тријевић са верним народом.

Марко Гаљак, вероучитељ

БОГОЈАВЉЕЊЕ У САБОРНОМ ХРАМУ У КРАГУЈЕВЦУ

Милошћу Божијом и молитвама Свете Богородице житељи града Крагујевца удостојени су и ове године да празник Бо-гојављења прославе под сводовима саборног Светоуспењс-ког храма. Божанствену Литургију, уз присуство мноштва парохијана, предводио је Преосвећени Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслужење братства Саборне цркве.

Готово сви присутни у храму приступили су Божанственим Тајнама Тела и Крви Христове.

После заамвоне молитве, у порти храма отпочео је чин Ве-ликога водоосвећења. На крају водоосвећења Епископ је поздравио сабрани народ речима: „Свети Јован Крститељ је крштавао на реци Јордану за опроштај грехова, а Господ није имао греха, Он је безгрешан. Али Господ је тиме показао да испуњава све оно што је заповеђено и своје највеће смирење. Смирење да буде Господар крштен од слуге, да слуга поло-жи руку на Владику. Све је то учинио ради нас и ради нашег спасења. И ми се данас молимо Господу, као што се јавио на реци Јордану, да нам се увек јавља. А Бог се јавља увек, само је питање да ли ми чујемо глас Његов као што смо чули и у овој песми „Глас Господњи на водама“? Да ли смо заглушени од уке и буке овосветске? Да ли смо заглушени сами од себе? Да ли смо затворили уши своје да чујемо оно што је за нас спасо-носно, а отварамо их да чујемо оно што нам није корисно? Ми смо се данас овде сабрали да служимо Свету Литургију, да се молимо Богу и да осветимо ове воде. Чином освећења воде Црква шаље благослов целокупној творевини Божијој, на првом месту човеку. Црква даје благослов да овом водом покренете и себе и своје домове и да благослов Божији и бла-гослов реке Јордана, као и благослов Свете Тројице буде са нама у све векове. Бог вас благословио и Бог се јави!“

БОГОЈАВЉЕНСКО ПЛИВАЊЕ ЗА КРСТ ЧАСНИ У КРАГУЈЕВЦУ

Благословом Његовог Преосвештенства Епископа шумадијс-ког Г. Јована и подршком локалне самоуправе града Крагује-вца, јубиларни двадесети пут је организована Богојављенска манифестација „Пливање за Часни крст“ на Шумаричком језеру.

У храму Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради на Светој Литургији узело је учешће и причестило се 98 так-мичара који су се пријавили за ово традиционално витешко надметање.

Пре самог пливања, свештенство крагујевачког намесништва на челу са протојерејем ставрофором Драганом Брашанцем

благословило је учеснике, окупљени народ и ову манифеста-цију. Овогодишњи победник и почасни носилац Часног кр-ста је Митар Шарковић. Међу такмичарима је и био најмлађи пливач, седмогодишњи Тадија Прокић.

Свим учесницима су од стране свештенства и градске самоу-праве подељена признања и пригодни поклони, а победника су традиционално наградили златара „Ђани“ и Коло српских сестара Крагујевац уз жељу да се и идуће године опробају у овом витешком подухвату.

Саша Павловић, ђакон

СЛАВА ПАРАКЛИСА ВЛАДИЧАНСКОГ ДВОРА У КРАГУЈЕВЦУ

У петак, 20. јануара, на дан молитвеног помена Светог Јована Крститеља, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у Владичанс-ком двору у Крагујевцу поводом славе параклиса посвећеног Претечи Христовом.

Епископу су саслуживали протојереј ставрофор др Зоран Кр-стић, протојереј ставрофор мр Рајко Стефановић, протојереј Миајло Бацковић, гост из Епархије будимљанско-никшићке, протођакон Иван Гашић и јерођакон Јован (Прокин). На прозбе је одговарао јерођакон Василије (Старовлах), про-фесор појања у Богословији Светог Јована Златоустог, а чте-цирали су Владимир Марјановић и Василије Тешић. На крају Свете Литургије, Преосвећени Владика Јован је из-вршио чин благосиљања кољива и резања славског колача.

Владимир Марјановић

ЛИТУРГИЈСКО САБРАЊЕ У МАНАСТИРУ КАЛЕНИЋУ

У среду 25. јануара, када наша Света Црква прославља икону Млекопитатељнице и Свету мученицу Татијану, Његово Преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован, служио је Свету архијерејску Литургију у манастиру Каленић, уз саслуживање свештеника шумадијске епархије.

По прочитаном јеванђелском зачалу Владика се обратио присутнима рекавши између осталог да се данас налазимо сабрани у манастиру Каленићу како бисмо прославили икону Мајке Божије Млекопитатељнице. Ову икону је Свети Сава, на чудесан начин, добио у манастиру Светог Саве Освећеног у Јерусалиму и донео је у своју испосницу у Кареју. Свети Сава се молио пред овом иконом да га учврсти у вери, да му Бог помогне да испуни дело које му је Бог одредио, а то је да оснује Српску помесну православну Цркву. Да напише правила и каноне како да се владају, и свештенство и монаштво и верни народ. Ми имамо благослов Божији да се у овој светињи, у којој се данас налазимо, чува копија ове иконе коју је даривала породица Симић из Варварина. Имамо благослов да се помолимо пред иконом Богородице у смирењу и да затражимо њену помоћ, да нас води и руководи, да нас приводе Христу, јер је Она заступница рода људског пред Богом. По заамвној молитви Преосвећени је пресекао славски колач, а након отпуста литургијско сабрање је продужено трпезом љубави, коју је уприличио сестринство манастира, на челу са игуманијом Нектаријом.

Александар Јаћимовић, јереј

БДЕНИЈЕ И СВЕТОСАВСКА АКАДЕМИЈА У ЈАГОДИНИ

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован традиционално је служио свечано празнично бденије у Јагодини уочи празника првог српског архиепископа и просветитеља, Светог оца нашег Саве. Верни народ се окупио у цркви Преподобне мајке Параскеве да са својим Епископом, свештенством и монашвом започне прославу највећег српског празника. Преосвећеном архијереју су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Преосвећени Владика се у беседи обратио Цркви Божијој окупљеној око њега и између осталог рекао: „Свети Сава, је велики по томе што је заволео Христа и сместио га у своје срце, што је Христом мислио, Христом живео, Христом радио. Он је велики по томе што је род наш Духом Светим крстио и што нам је даровао веру Христову, православну. Велики је промисао Божији што нам је даровао таквог просветитеља, кога поштују не само Срби, и славе, и моле му се, него и многи православни, па чак и они који нису православни. Свети Сава је волео сваког човека, зато што је живео љубављу Христовом. А имати љубав према некоме значи жртвовати се за онога кога волиш, а знао је Свети Сава да се Господ жртвовао за нас, ради опраштања наших грехова. Да није било њега

не знам да ли би српски народ имао своју помесну Цркву. У његовом тропару се каже да је пут који води у живот. Живот се састоји у чистоти, у вери, у љубави, у давању. Времена су озбиљна и нема нам помоћи ако не завапимо Богу да нам Он, који је свемогући и свезнајући, помогне. Да завапимо нашем Светом Сави и осталим светитељима и угодницима Божијим да нам помогну да не скренемо са пута. Нека Свети Сава све нас закриљује и нека се моли. Бог вас благословио!“

Након вечере љубави уприличене за све директоре основних и средњих школа у Јагодини, сви су се упутили у Културни центар „Светозар Марковић“, где је одржана традиционална градска Светосавска академија коју приређују вероучитељи и наставници јагодинских основних и средњих школа. Преосвећени Владика се и на овом месту обратио верном народу пригодним речима о Светм Сави.

У склопу академије Владика Јован је доделио вредне награде ученицима средњих школа Јагодине који су их освојили у протеклом периоду. На ликовном конкурс „Љубодраг Јанковић Јале“ фондације Михајловић Феникс равноправну 2. награду освојиле су ученице Електротехничке и грађевинске школе Никола Тесла: Ена Цветковић из одељења Е13 и Јована Јовановић из одељења Г32. Ученица исте школе освојила је и 1. награду. То је Јана Милић из одељења Г42. На литерарном конкурс 1. награду равноправно су поделили ученик Гимназије Светозар Марковић, Лука Марјановић из одељења 3/5, и ученик ЕГШ Никола Тесла, Тадија Вишњевац, из одељења Е23. Све данашње догађаје увеличао је својим присуством и градоначелник Јагодине, Ратко Стевановић.

Угљеша Урошевић, вероучитељ

ПРОСЛАВА СВЕТОГ САВЕ СРПСКОГ У САБОРНОМ ХРАМУ У КРАГУЈЕВЦУ

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, на дан Светог Саве српског, служио је Свету архијерејску Литургију у Саборном храму у Крагујевцу, у којој је принео молитве Богу и Светом Сави за спас српског рода. Радост литургијског сабрања заједно са Владиком и свештенством, поделило је доста верника и деце.

На Литургији је Светосавску посланицу Епископа Јована, прочитао јереј Слободан Савић.

После заамвоне молитве Епископ Јован је извршио обред резања славског колача и осећења славског жита. По завршеној Литургији чланови Дечјег хора Саборне цркве отпојали су неколико пригодних песама, потом је изведен је краћи рецитал посвећен Светом Сави, након чега су најмлађима подељени пригодни дарови.

Протојереј Срећко Зечевић

Небојша Бокић

ЕТИОПСКА ЈЕВАНЂЕЉА

Етиопска Гарима јеванђеља, најстарији познати илуминирани рукописи јеванђеља

Етиопска Гарима јеванђеља – оба се налазе у етиопском манастиру Аба Гарима – су најстарији познати илуминирани рукописи који постоје, ранији чак и од Рабула јеванђеља (око 586., Лаурентијанова библиотека, Фиренца) из Сирије. Састоје се од две одвојене књиге дебљине око 25 цм – Гарима 2 (старији текст) и Гарима 1 (млађи текст). – написане су на козјој кожи и украшене

чувања, заборављена, а затим поново откривена. Манастир се налази на пет километара од Адве, у региону Тигра у северној Етиопији. Основао га је авва Гарима – по предању један од девет светаца из Сирије – а саградио га је краљ Габра Маскал 560. године. Његов скрипторијум је стекао репутацију за израду илустрованих рукописа и за сликање религиозних слика и других облика религи-

озне уметности, као што су резбарене слоноваче и камена скулптура. Наводно, авва Гарима је живео у манастиру више од 20 година, исцељујући болесне и чинећи чуда.

Гарима 1 се састоји од 348 страница, почевши од 11 илуминираних страница, укључујући табеле канона постављене у аркадама,³ након чега следе текстови Јеванђеља. Јеванђеља су написана на Ге'езу, етиопском језику Краљевине Аксума, који је језик Етиопске цркве. (Ге'ез писмо је једно од најстаријих алфабета које се још увек користе на свету.) Такође написано на Ге'езу, али од стране другог писара, Гарима 2 има 322 странице, укључујући 17 илуминираних страница, од којих су четири портрети јеванђелиста. Минијатуре које украшавају оба Јеванђеља подсећа на византијску уметност, иако се сада сматра да су и оне настале у Етиопији. Ни један рукопис нема колофон. Значајно је да су текстови два

шареним илустрацијама.¹ Ова непроцењива ремек дела библијске уметности написана су на етиопском, древном семитском језику Абисиније. За ова Јеванђеља се првобитно веровало да датирају из средњег века, око 1100. године. Резултати радиокарбонског датирања које су добили истраживачи са Оксфордског универзитета, под окриљем Етиопског фонда за наслеђе, показују да они заправо датирају између 390. и 660. године по Хрстовом Рођењу. Гарима 2, старија од ове две књиге, је најранији познати хришћански украшени текст у историји илуминираних рукописа, као и једна од најстаријих верзија рановизантијског текста Јеванђеља.² По предању, књиге Јеванђеља је написао и илустровао Свети авва Гарима, за кога се верује да је у Етиопију стигао из Сирије 494. године. Међутим, најновија истраживања сугеришу да су писана и илустрована век раније, користећи иконографију из египатске уметности, а не хеленистичке уметности Сирије. У сваком случају, научници се слажу да су Гарима јеванђеља јединствен допринос древној уметности источне Африке.

Јеванђеља се тренутно налазе у источно – православном манастиру Ава Гарима, и колико се зна ни један рукопис никада није изашао из његових оквира, иако је с обзиром на чињеницу да је област била под окупацијом муслимана од 9. до 14. века, могуће да су ова Јеванђеља држана сакривена у локалној пећини ради безбедног

Гаримина рукописа прилично различити, због чега се сматра да Гарима 1 не произилази директно из Гариме 2.

Одговарајуће предње корице Јеванђеља су такође изузетно старе. Верује се да су корице Гарима 1 Јеванђеља, које је направљено од позлаћеног бакра са дрветом (иако недостаје оригинално драго камење) и украшено великим крстом, израђене у исто време када и рукопис. Насупрот томе, корице Гарима 2 Јеванђеља, које су направљене од сребрне позлате, датирају из ере романичких илуминираних рукописа (1000–1200).

Први пут су ова Јеванђеља испитивана 1950. године од стране британска историчарке уметности Беатрис Плејн,⁴ а 1960-их испитивао их је француски научник Жил Лерој. Лерој је датирао Јеванђеља око 1100. године, док их је други стручњак – Доналд М. Дејвис – датирао у период између 700. и 900 године. Холандски теолошки историчар Рохус Зурмонд преферирао је каснији датум 1000–1200, иако са неким контраиндикацијама. Деведесетих година прошлог века Жак Мерсије, француски стручњак за етиопску уметност, прегледао је оба рукописа у манастиру Аба Гарима, одакле му је 2000. године дозвољено да узме два фрагмента за анализу и датирање угљеником у Истраживачкој лабораторији за археологију Универзитета Оксфорд. Тестови су показали да један узорак (преузет са странице Јеванђеља из Гариме 2) датира у 330–540; док је други (преузет са

друге странице из Гарима 2) датован у 430–650. Ови датуми су у складу са поређењима текста са другим делима Ге'ез Јеванђеља. Пратећи ове резултате угљениковог датирања, Мерсијер је завршио стилску анализу дела, закључујући да оба Јеванђеља датирају око 600. године – закључак који се поклапа са проценом Мерилин Хелдман у каталогу изложбе „Афрички Сион: света уметност Етиопије“ из 1993 године. У новембру 2013.

године, на конференцији под називом „Етиопија и меди-терански свет у касној антици: Гарима јеванђеља у контексту“, Мерсијер је најавио коначна радио-карбонска датирања, као што је већ поменуто. Гарима 2 је датирана у период 390-570; Гарима 1 у период 530-660.⁵

напомене:

¹ Овај кратак текст је рађен, највећим делом, на основу монографије: Judith McKenzie, Francis Watson, *The Garima Gospels: Early Illuminated Gospel Books from Ethiopia* (Manar al-Athar Monograph 3). Ioannou Centre for Classical and Byzantine Studies, Oxford 2016.

² Alessandro Bausi, *The True Story of the Abba Garima Gospels*, Comparative Oriental Manuscript Studies Newsletter, January 2011, 17-19.

³ Термин „канонске табеле“ односи се на систем поделе и поређења садржаја четири Јеванђеља, који је коришћен између касне антике и средњег века. Сажетак се обично појављује на почетку Јеванђеља.

⁴ Beatrice Playne, *St. George for Ethiopia*, London Constable, 1954, 103.

⁵ Alessandro Bausi, *The True Story of the Abba Garima Gospels*, Comparative Oriental Manuscript Studies Newsletter, January 2011, 17-19.

УСНУО У ГОСПОДУ ЈЕРОМОНАХ ЈУСТИН СЕГЕДИНСКИ САБРАТ МАНАСТИРА САРИНАЦ

Јеромонах Јустин Сегедински родио се 9. децембра 1982. године у Обреновцу од оца Милана и Мајке Весне Сегедински.

Радећи као новинар дошао је у познање истине Божије и приступио Његовом преосвештенству Епископу врањском Господину Пахомију, решен да остатак свог живота посвети служењу Богу. Отац Јустин је замонашен заједно са својим потоњим игуманом Николајем 3. маја 2010. године у манастиру Светог Оца Николаја у Врању, руком Његовог преосвештенства Епископа врањског Господина Пахомија. По благослову његовог преосвештенства Епископа врањског Господина Пахомија у манастиру Светог Прохора Пчињског ова два монаха провела су три и по године.

Благословом Његовог преосвештенства Епископа шумадијског Господина Јована 1. маја 2014. године, дошли су у шумадијску Епархију у манастир Светог Вазнесења Господњег Саринац. Руком свог Епископа, Господина Јована 2020. Године, након преране смрти оца Николаја, отац Јустин је рукоположен у чин јеромонаха и постављен за настојатеља манастира Саринац. У манастиру су остали, отац Николај до упокојења, а Отац Јустин до пар месеци пред упокојење.

Под теретом искушења која са собом носи живот у монаштву, он је на жалост поклекао, и као јагње, које напусти благодаћу заштићени тор и свога пастира, није имао могућност да опстане. После дуже болести јеромонах Јустин Сегедински упокојио се у Господу на Богојављење 2023. године.

Благословом Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Господина Јована земни остаци оца Јустина у 11 часова доведени су у Вазнесењску обитељ манастира Саринац, где је у 12 часова одслужено монашко опело, којим је по благослову Преосвећеног Владике начествовао архимандрит Онуфрије хиландарац игуман манастира Денковац уз саслужење протојереја ставрофора Милића Марковића, архијерејског намесника левачког, протосинђела Алексеја Ђурђевића духовника манастира Ралетинац, јеромонаха Пајсија настојатеља манастира Светог Пајсија светогорца у Шуљковцу, протојереја Срђана Кандића из Јагодине, протојереја Слободана Савковића пароха великопчеличког и јеромонаха Нектарија настојатеља манастира Саринац.

Молитвено су присуствовале схи-игуманија Евгенија из манастира Ралетинац, игуманија Јефремија из манастира Светог Стефана са сестрама, игуманија Тавита из манастира Светог великомученика Георгија на Липару, монах Јустин из манастира Јошанице, монахиње Пелагија и Ана из манастира Благовештење рудничко, и монахиња Теодора из манастира Светог Николаја у Манастрику.

Богонадахнуту беседу о оцу Јустину произнео је протојереј Срђан Кандић, старешина Храма преподобне Мати Параскеве у Јагодини.

Благословом Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Господина Јована припремљено је послужење за све присутне, а за покој душе новопредстављеног јеромонаха Јустина.

„Блажен је пут којим данас идеш брате јер ти је припремљено место покоја!“

Никола Љубисављевић, вероучитељ и чтец

Дарија Парменова

ШМЕЉОВ И... ДОСТОЈЕВСКИ?

Злочин и казна и Путеви небески: тачке додиривања

Пререволюционарна Москва, звоњава звона, верници богомолитељи, божићне здравице и тројицке брезнице – једном речју, православна мајка Русија са њеним патријархалним ослоном и вишевековним традицијама – ево наше представе о стваралаштву Ивана Сергејевича Шмељова. Утисак се појачава због тога што овај волшебни свет, који је неповратно отишао у прошлост, видимо очима детета, чију душу испуњава наивна и чиста дечија вера.

Савременици Шмељова, читајући његова дела, сећали су се... Достојевског!

Име Шмељова стварно нас трајно асоцира на *Лето Господње* и *Ходочашће* – аутобиографска дела, која је

но је имао огроман утицај на Шмељова, што нам, разуме се, никако не може ући у главу док се наслађујемо ишчитавањем *Ходочашћа*.

Моје познанство с „другачијим” Шмељовом, којег сам од детињства знала напамет (опет према горе споменути делима), почело је од у моје руке случајно доспеле књиге под називом *Путеви небески*. На омотници је стајало име омиљеног писца и, сместивши се што удобније под јабланом летњиковца, отворила сам књигу. Отворила и нисам препознала оног за кога сам сматрала да ми је познат „уздуж и попреко”. Још су се у мојој глави упорно вртеле сцене из добро познатих дела, која раније никада не бих помислила да упоредим са Шмељовим (а увек сам волела да упоређујем) – из романа Достојевског.

Касније се показало да је ова веза много јача него што ми се чинило тада, испод јаблана, и да се не ограничава само на *Путеве небеске*. Али је боље почети од њих. Предлажем и вама да одшкринете за себе „другачијег” Шмељова.

* * *

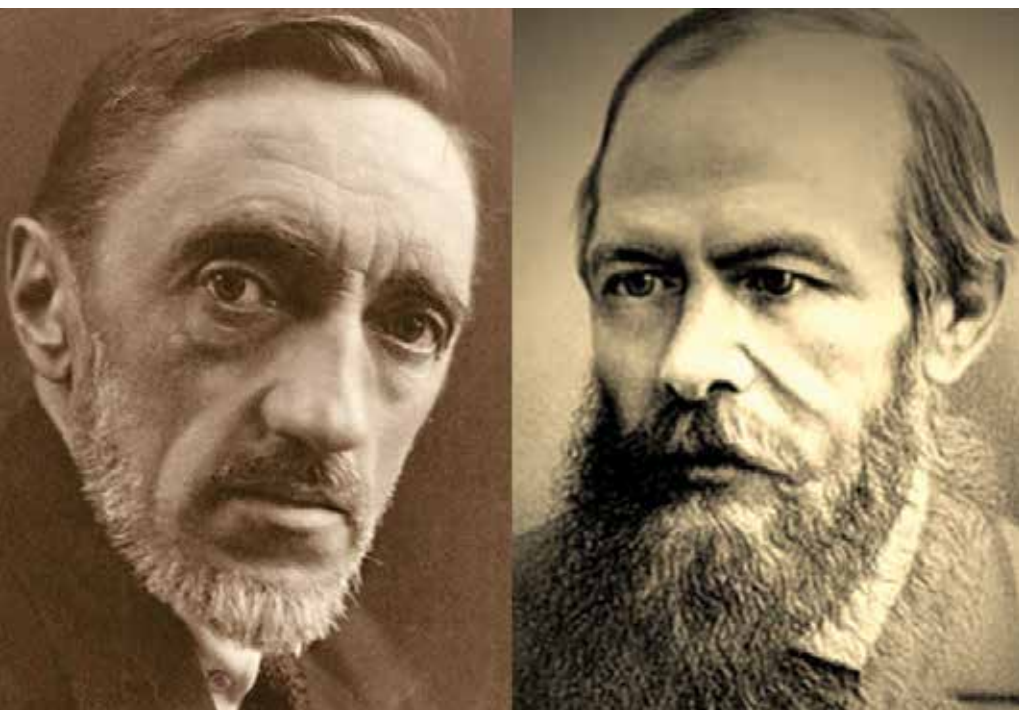
Заветна тема стваралаштва обојице писаца била је тема духовног преображења и духовног васкрсења човека (то јест његовог приласка вери, Богу). Она је постала основа у зрелом периоду њиховог стваралаштва. Можемо је сматрати једним од главних критеријума, по којима последњих пет романа Достојевског традиционално обједињују у „петокњижје” „Лична историја спасења човека и

сачињава главни сиже романа Достојевског”², пише чувени изучавалац Достојевског К. Степањан, који је недавно отишао од нас. Сам Шмељов је говорио да су на питање „постоји ли Бог?” написани сви главни романи Достојевског³. Мора бити да га је овим привукло стваралаштво Фјодора Михајловича још у младим годинама.

Заветна идеја Шмељова била је да начини исто што и његов велики претходник: „оипљиво приказати, како се дешава васкрсење”. „То ме је одавно до крви мучило, јер сам имао потребу за обнављањем”⁴, пише познатом руском филозофу и свом блиском пријатељу, којег је посветио у све своје стваралачке замисли, Ивану Иљину.

Тема духовног васкрсења достиже своју апотеозу у последњем роману Шмељова – у *Путевима небеским* (иако је код писца интересовање за њу настало много раније). У овом роману је хтео да напише о тајанственом „чуду препорода”, које га је обузело у потпуности. „Да, у мојим очима, *невера* (Шмељов веома воли и често користи ову реч) је постала *вера*, до... камилавке! То је *стварност* (овде и даље курзив је мој – Д. П.)”⁵.

Објаснићу последње речи цитата. Сиже романа ослања се на реалне догађаје. Прототип главног јунака је

писац створио у емиграцији, заувек отргнут од изгубљене и пламено вољене Отаџбине. Какве књиге испливавају код нас у уму као паралеле са делима Ивана Сергејевича? Из књижевности „златног века”, по свој прилици, *Дечије године унука Багрова* С. Т. Аксакова. Из XX века – Никифоров-Волгин, Борис Зајцев, Сергеј Дурилин... А ево, савременици самог Шмељова, читајући његова дела, сећали су се... Достојевског!

„Наравно, од свих великих руских писаца, Шмељову је најближи – Достојевски, и он је много позајмљивао од Достојевског, многоме се од њега научио”¹, писао је познати руски критичар-емигрант Г. В. Адамович.

Овде се показује да није сасвим тачна наша представа о Шмељову само као о песнику идиличног света старог Замосковречја. Тачније, сасвим је нетачна. Ове две књиге, ватрено вољене од стране многих, пре су изузетак од правила, него правило. Њима се не ограничава стваралаштво Шмељова (то смо због нечег потпуно заборавили или чак нисмо знали), и није случајно да су у кругу емиграције управо Ивана Сергејевича Шмељова сматрали настављачем Фјодора Михајловича Достојевског. Аутор *Злочина и казне* и *Браће Карамазових* ствар-

рођени ујак супруге Шмељова (писац чак не мења његово име), који је, с обзиром да је био за предреволюционарну Русију типичан скептик-интелектуалац, средином свог живота ватрено поверовао у Бога и касније примио монаштво.

Схватајући да нису сви упознати с његовим романом, дозвољавам себи да укратко препричам његов сиже. Главни јунак, Виктор Алексејевич Вајденхамер, разочараваши се у живот интелигента и интелектуалца (Иван Карамазов XX века), налазећи се на ивици самоубиства, сусреће осамнаестогодишњу девојку – послушницу манастира Дарињку Корољеву, која га поражава својим душевним својствима. Јунаци се заљубљују једно у друго. Међутим, ствар се усложњава тиме што је Виктор Алексејевич ожењен и, без обзира на то што са женом одавно не живи, она није спремна да му дâ развод. Скупа с тим само је Дарињка, са којом он силом компликованих околности не може да сједини своју судбину, не нарушивши притом грађански и црквени закон, способна да породи у њему живот, што, заправо, она и чини током два дела романа, приводећи га корак по корак Богу.

Откуд овде Достојевски? У овом роману, који сабира у себи сву књижевност „златног века” (странице се прошаране упућивањима на Пушкина, Тругењева, Толстоја и, наравно, дела Фјодора Михајловича), можемо наћи трагове читавог „петокњижја”. Али процес духовног преображаја јунака оцртава се јасно приликом упоређивања *Путева небеских* са *Злочном и казном*, што је двоструко успешно: сиже *Злочина...* је добро познат већини читаоца из школских клупа.

Дакле, на пут.

„Од Содоме до Мадоне”: пут ка духовном васкрсењу

На почетку оба дела имамо јунаке који се налазе у стању кризе и имају потребу за *духовним васкрсењем*. Код Достојевског је то Родион Романович Раскољников, код Шмељова – Виктор Алексејевич Вајденхамер. Ми, читаоци, страницу по страницу опажамо на који начин аутор изводи свог јунака из кризе. Показаће се да су оба писца учинила то на практично истоветан начин!

Први корак на путу ка духовном преображају, према „философији концепције” Достојевског и Шмељова – то је *коначан пад*. По мишљењу писца, духовном васкрсењу обавезно претходи духовни пад: човек се загледа у сам бездан зла и неверовања – и тек после му се открива пут на горе. Говорећи речима самог Шмељова, он пролази пут „од Содоме до Мадоне”⁶, а говорећи речима Митје Карамазова (читај: Достојевског), човек је способан да созерцава „два бездана” одједном: бездан „узвишених идеала” и бездан „најнижег и злосмрадног пада”, и у једном бездану (крајности) показује се ближи другом, а „средње”, „млако” стање ничему не води.

Ова мисао може узгледати чудно и чак не сасвим ортодоксно. Ипак идеја спасења кроз грех појављује се као темељна у стваралаштву Достојевског. Споменимо од чега су касније почињали свој пут „васкрсли” јунаци писца: Раскољников, Митја Карамазов, јунак приче *Сан смешног човека*, будући старац Зосима (у свету – плаховити официр Зиновије), његов тајанствени посетилац, па и сам Фјодор Михајлович, који је пришао вери кроз прихватање револуционарних идеја и каснијег разочарања у њих. А „обични људи”, „малограђани”, најчешће представљени јунацима из другог плана (Мармеладов, генерал Јепанчин, Гања Иволгин, Ракитин и многи други јунаци „петокњижја”), нису дотакли бездан зла, нису се мучили „проклетим питањима”, остајући на оном степену духовног развоја, на ком су били и на почетку.

Шмељов позајмљује од Достојевског идеју проницања кроз грех, и она постаје темељна у *Путевима небеским*:

„Био сам полуслеп, а тог заслепљујућег јутра ослепео сам сасвим, како бих познао Светлост Истине”, говори о себи Виктор Алексејевич.

Како се дешава коначан пад јунака? Раскољников врши убиство (нарушава шесту заповест), Виктор Алексејевич нарушава седму заповест („не чини прељубу”) и Дарињка постаје виновник нарушавања ове заповести, што крајње драматично проживљава током целог романа (споменимо патње Соњечке Мармеладове у односу на њен положај).

Дакле, јунаци нарушавају заповест, извршавају преступ, то јест *преступају „преко црте”* – преко црте дозвољеног (пре свега, Богом). Тако описује своје стање Виктор Алексејевич након што одлучује да саблазни Дарињу:

„Али је при томе у мени било и потпаљујуће, *бесовско*, да ево, веле, ја, демон-кушач, *преступам!* [...] *Преступао сам*, а ноге су дрхтале и слабиле”.

Раскољников такође постаје свестан да је „преступио”: он користи ову реч за време свог првог разговора са Соњом: „Ти си (то јест као и сам Раскољников – Д. П.) *преступила*... могла си преступити”.

„*Преступ* је, по смислу речи, *прекорачење*...”⁷ преко неке моралне границе, која се не сме прелазити. Раскољников је прекорачио и извршио преступ. Шмељов поступак Виктора Алексејевича са Дарињком такође непосредно назива преступом, иако се за њега не прет-

Али пре него што „преступе црту”, то јест изврше преступ у реалности, јунаци *га већ врше у мислима*. Ако говоримо терминима православне аскетике, у њиховим душама тече борба са помислима (овде можемо споменути светоотачко учење о предлогу). Након што се мисао о убиству старице појављује у глави Раскољникова, он током дужег времена „беседи” са својим помислима: „фантазира”, „машта” и долази до оне границе када „машта” овладава њиме толико да у уму већ врши преступ⁸. Зато и одлази старици са секиром „без поговора”: преступ је већ извршен – самим мислима.

Исто се дешава и са Виктором Алексејевичем. После првог сусрета са Дарињком, њега обузима страшно осећање, и он призива у *маштањима* (то је важно!) „мило лишце”, „црне коврце”, „на дечији начин отворена, беспомоћна и изгубљена, бледих усана” итд. Виктор Алексејевич истог часа врши преступ, који се потом оваплоћује у реалном животу.

Узгред, овај фрагмент зближава лик Виктора Алексејевича са ликом Свидригајлова, чији се духовни разврат показује снажнијим од јавног. Опис греховних маштања Вајденхamera веома подсећа на речи којима Свидригајлов оцртава портрет своје младе невесте: „још дечије очице”, „светла косица, зачешљана у мајушне коврце као јагњенце”, „уснице пуначке, румене”, „ножице – љупкост”.

Идеја о томе да је преступ у мислима истоветан фактичком преступу наводи се и у *Браћи Карамазовима*: у роману пред судом не стоји фактички убица, Смердјаков, већ Иван и Димитрије као „*прижељкивачи* и *духовни надахнитељи* убиства”⁹, а управо им суди аутор.

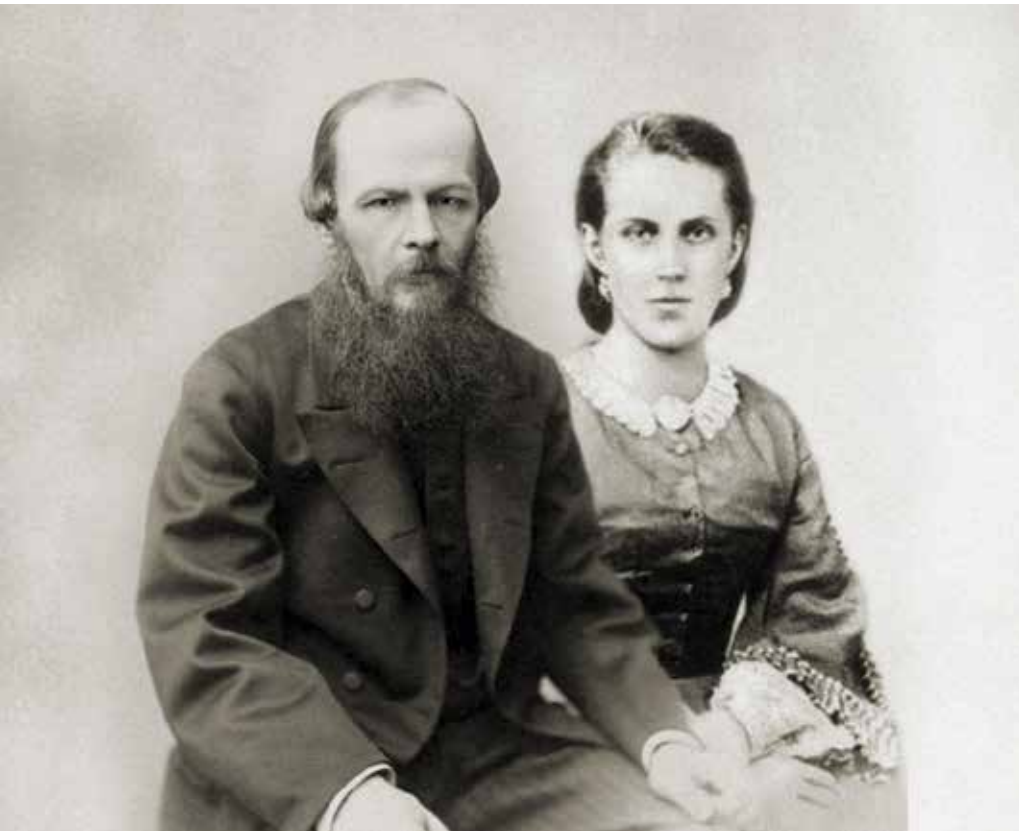
Али вратимо се основној теми. Када јунаци извршавају преступ у мислима, они губе слободу и њима овладава нека сила.

„Али је при томе било у мени... присуство *силе*, која ме води, и ја сам *присуствовао*”, присећа се Виктор Алексејевич.

Исто тако се описује стање Раскољникова, који се одлучује на преступ: он се осећа тако, „као да га је неко *узео за руку и повукао за собом*. Кап да му је комад одеће доспео у точак и поче да га у њега увлачи”.

Од тог момента за њих нема пута назад. Они су се у потпуности предали у власт греху. Они више не руководе собом – њима руководи *неко*...

Дакле, књижевни јунак је „преступио црту”. Преступ је извршен. Спознавши сав безизлаз свог положаја, он инстинктивно почиње да *тражи пут ка духовном васкрсењу*. Ово трагање повезано је са идејом страдања, са њеном очишћујућом силом. Иван Иљин је сматрао да управо ова идеја зближава Шмељова са Достоевским. Јунак не може самостално да се ишчупа из бездана који га привлачи. Тада му се *даје пратилац*, тачније пратиља, која је такође „преступила” (интересантно је да су Соњечка и Дарињка нарушиле једну те исту заповест – седму). Али, за разлику од јунака, јунакиње

поставља одлазак на робију или подношење било какве друштвене казне: „његова поамна *жалост* прелила се невољно у страшно усхићење... – у *преступ*”.

Интересантно поклапање: преступ Виктора Алексејевича, као што видимо из цитираног одломка, почиње од *жалости*, коју је искусио према усамљеној несрећној девојци, Дарињки. Преступ је настао управо из тог осећања. Упадљиво је да из њега почиње и преступ Раскољникова. Он воли љубављу-сажаљењем болесну и нелепу кћер своје домаћице и хоће њоме да се ожени; у сну му је до суза жао заборављеног коња – и није просто жао: *спреман је на деловање* ради њеног спасења и са песницама се баца на Миколку. Његовој састрадалној души постепено се откривају ужаси живота, и у њему се рађа осећање злобе: „Ја сам се прозлио”, каже Соњи. То је полазна тачка, из које израста његова теорија, која ће довести до преступа: жалост – озлобљеност – преступ. У случају са Виктором Алексејевичем у овом ланцу уместо „озлобљености” стајаће „страст”: жалост – страст – преступ.

имају веру. И управо им вера указује на једини истинит пут ка „васкрсењу”. Овај пут је „поднети страдање”, и оне предлажу јунацима да овим путем крену заједно.

Уочи јунаковог ступања на „пут страдања” дешава се симболичка сцена *његовог прихватања овог пута*. Још у келији матушке Агније, Вајденхамер се, неочекивано за себе, клања Дарињки. Тачније, не њој, већ „*светлости која потиче од ње*”. Касније јунак постаје свестан: „ја сам се поклатио *путу* којим ме је повела”.

Ову сцену можемо сматрати реминисценцијом на познати моменат за време првог разговора Раскољникова и Соње: „Изненада се сав брзо наклонио и, павши на под, пољубио њену ногу” уз речи: „Ја се не поклањам теби, ја се поклањам читавом људском страдању”.

Јунак се не клања пред јунакињом, већ пред нечим што се крије у њој: пред идејом страдања, чији је носитељ – она.

Ступивши на „пут страдања” и пролазећи га до краја руку под руку са својим „пратиоцем”, јунак долази до вере и духовног васкрсења. И на Раскољникова и Соњу, и на Виктора Алексејевича и Дарињу подједнако је примењива фраза из финала *Злочина и казне*: „њих је васкрсла љубав”.

На тај начин, на путу „од Содоме до Мадоне” Раскољников и Виктор Алексејевич пролазе *шест истоветних етапа*: 1) извршење престапа у мислима; 2) потпуни губитак слободе; 3) коначан пад, „преступање црте” – фактичко извршење престапа; 4) појављивање „пратиоца”; 5) прихватање свог пута; 6) васкрсење.

Соњечка и Дарињка

Не можемо да не кажемо макар пар речи о јунакињама – Соњечки Мармеладовој и Дарињки Корољевој. На који начин оне приводе јунаке „васкрсењу”? У чему се садржи ова сила, захваљујући којој им успева да их спасу?

Соња живи срцем и, као противтежа Раскољникову, далека је од било каквих теорија и апстракција. Исти такав „саоднос сила” имамо и у *Путевима небеским*: још на самом почетку првог тома Виктор Алексејевич несвесно почиње да осећа да су његови „закључци разума” немоћни пред загонеткама створеног света, а на крају другог тома схвата да су за такве људе као што је Дарињка, која „сва живи срцем”, ове загонетке просте, очигледне и природне.

Али просто „живети срцем” – то је мало, зато што се оно може показати слабим. Одједи мотива слабог срца – један од главних мотива раног стваралаштва Достојевског (види повести „Слабо срце”, „Газдарица”, „Бедни људи”, „Понижени и увређени” и др.) – сусрећу се и у *Путевима небеским*: описујући период Дарињкине привучености Вагајевим (у једном од момената свог живота јунакиња доживљава снажно искушење и умало не одлази од Виктора Алексејевича), аутор примећује да она „није владала срцем”. Живот вођен само срцем доводи чивека до пропасти, што је у пуној мери искусила на себи Дарињка.

Од коначног пада јунакињу задржава *вера*. Управо она обдарује и Дарињу и Соњу оном силом, захваљујући којој могу не само да спознају и победе сопствени грех, него и да спасу другог човека.

„Ево ова наугасива у векове векова, непобедива светлост хришћанства, која потиче од Соње, требала би пре

или касније да васкрсне Раскољникова, да га изведе, као Лазара, из гроба”¹⁰, пише познати православни теоретичар књижевности и богослов М. Дунајев.

Спроводећи паралеле са *Путевима небеским*, споменимо да за време другог виђења Виктора Алексејевича и Дарињке у келији матушке Агније он чак физички осећа светлост која потиче од ње. Интересантно да обојицу јунака – и Раскољникова и Вајденхамера – упоређују са јеванђељским ликовима: првог аутор пореди са ликом васкрслог Лазара (Раскољников васкрсава благодарећи Соњу), а Вајденхамер пореди себе са слепцем, који је прогледао благодарећи Дарињки.

Од момента када се јунаку кроз јунакињу отвара пут ка „васкрсењу”, аутор констатује наступање правог живота, испуњеног смислом. „Уместо дијалектике *наступао је живот*”. Код Шмељова такође „живот живије” (овим цитатом из Јована Златоустог названа је једна од последих глава романа), и од часа у којем Виктор Алексејевич прима Јеванђеље од Дарињке, „*њихов живот задобија пут*”.

Ликови Соњечке Мармеладове и Дарињке имају несумњиву сродност. У односу према околини оне испуњавају улогу „духовног лица”: њима се „исповедају”, од њих моле савет; оне „проповедају” Јеванђеље (Соња чита Јеванђеље Раскољникову, Дарињка у финалу романа дарује Виктору Алексејевичу мало издање Јеванђеља – овом догађају водиле су све претходне перипетије романеског сижеа).

Али, скупа с тим, обе нарушавају седму заповест – „не чини прелјубу” и обе (што је интересно!) аутори за то не осуђују. Принудно нарушавање ове заповести постаје за њих крст, животно искушење, кроз које им предстоји да се спасу (поново настаје за Достојевског и Шмељова заједничка идеја спасења кроз грех). Живећи таквим животом, јунакиње ипак остају чисте! „Дарињки се ништа није наметало”, пише Шмељов, а о Соњи је речено: „прави разврат још није проникао ниједном капи у њено срце”. Ово је могуће зато што јунакиње јасно спознају свој грех, стиде га се и страдају због тога што немају снаге да ишта измене. „Па зар ја... бешчасна... ја велика, велика грешница”, кличе Соња. А Дарињка сваки пут када се неко усхићује њом, с муком у срцу мисли: „Не знају каква сам ја, ко сам ја”.

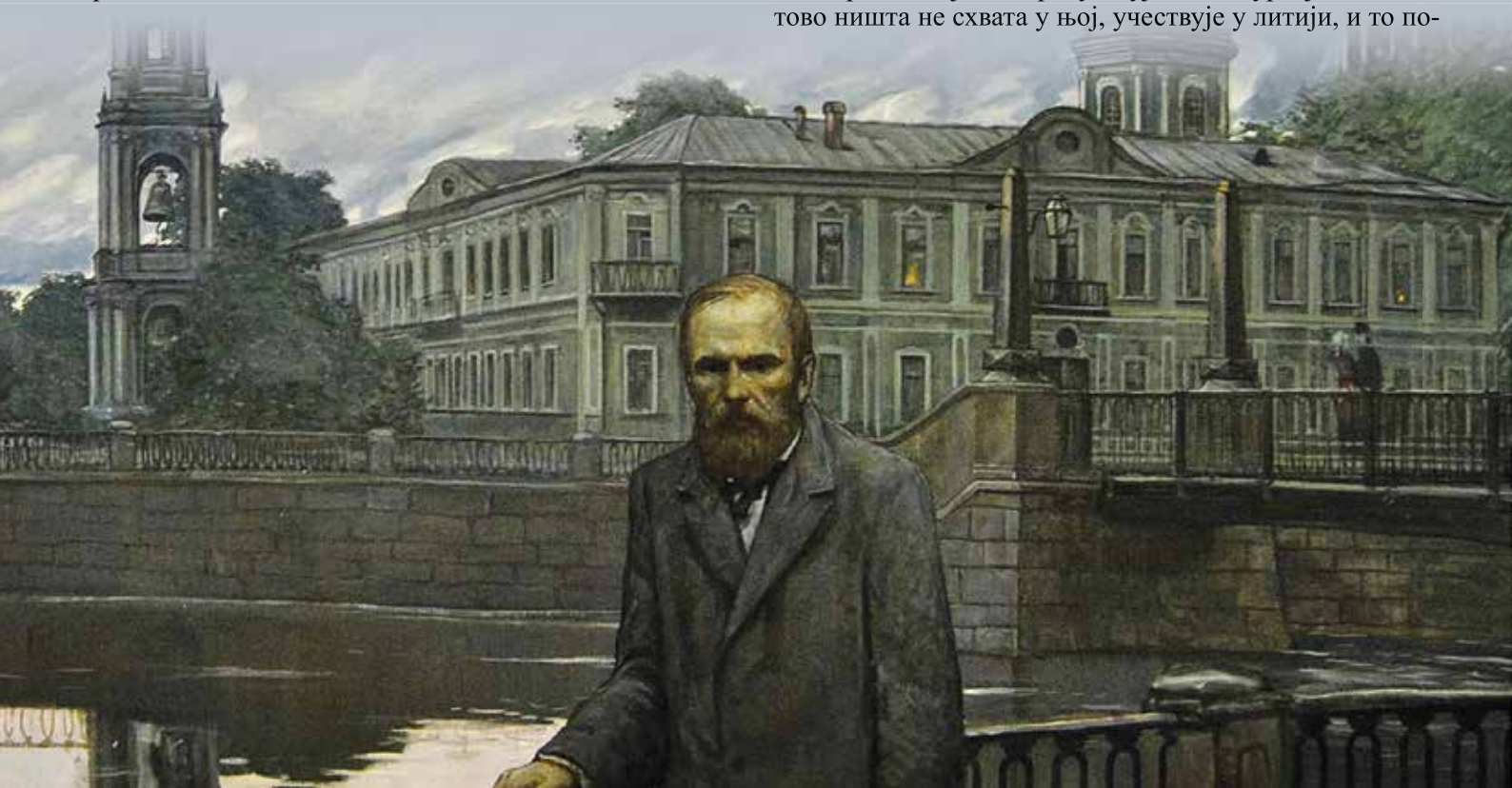
Лик Соњечке – „праведне блуднице” – веома често изазива спорове међу православним теоретичарима књижевности и (чак чешће) обичним читаоцима. Овакве претензије аутоматски настају и према лику Дарињке. Како јунакиња, која отворено нарушава једну од десет заповести, може бити „спаситељка” и безмало света? Овде не можемо да не кажемо: без обзира на то што се за последњих 20–30 година појавила и укоренила тенденција да се Достојевски разматра као изузетан „православни” писац (о Шмељову се не говори ништа), његови философски погледи се понекад показују спорним с тачке учења Православне Цркве и излазе изван његових оквира (пример са Соњечком није најупечатљивији и далеко од тога да је једини). То исто можемо рећи и о Шмељову, ма како то звучало невероватно. Сама мисао о неопходности да се падне у бездан ради потоњег „васкрсења” не може бити названа чисто ортодоксном. Пре је то идеја самог Достојевског, коју је Шмељов позајмио. Али то не смета Достојевском да са правом остане један од писаца, који се свесно, отворено и, вероватно, боље од свих других прозаика „златног века” ослањао у свом стваралаштву на хришћанско учење. Није мање важно, што је он, као и Шмељов, у зрелом периоду свог живота и стваралаштва позиционирао себе као православног хришћанина.

Неколико општих примедби

Шмељову је, у целини, била блиска *поетика „цепанања”* Достојевског. Његови јунаци, као и јунаци Фјодора Михајловича, пребивају у вечном психолошком напрезању. Они живе од несвестице до несвестице. Код Достојевског су особито карактеристична прва три дела *Злочина и казне*, током којих Раскољников делује и говори у периоду између губитка свести и тегобних снова, не излазећи притом из болесног стања. Овакво болесно стање прати Дарињку готово током целог првог тома, особито у периоду искушења – заноса Вагајевим. Међутим, ако ове многобројне молитвене наступе, несвестице, пророчанске снове и томе слично Шмељов разматра као једну од појава високе духовности јунакиње, код Достојевског ове појаве не сведоче о духовном већ о болесном и често подељеном стању јунака.

Још једна важна разлика: јунаци Достојевског, без обзира на то што проповедају хришћанске идеале и делима потврђују своје речи, откинути су од црквеног живота. Константин Леонтијев је називао Православље Достојевског „Православљем без Цркве”. Дубоко верујућа Соња чита Јеванђеље, али не иде у цркву, Светим тајнама не приступа. Међутим, ако споменемо друга дела Достојевског, онда и кнез-„Христос” Мишкин такође као да не зна о постојању Цркве, никада се не моли. А каквој истини прилази Смешни човек (види *Сан смешног човека*), уопште је тешко рећи, зато што се у причи није заподенула реч не само о Православљу, него ни о хришћанству у целини. Чак у *Браћи Карамазов* – најрелигиознијем роману Достојевског – ниједан од јунака, укључујући Аљошу и старца Зосиму, не учествује у богослужењу (у сваком случају, то није описано), без обзира на то што се сиче романа развија око манастира и непосредно у њему.

За позног Шмељова приступ јунака вери незамислив је без његовог учења у црквеном животу: он описује службе за време којих Дарињка пева за певницом, исповеда се, причешћује; у другом делу *Путева небеских* Виктор Алексејевич присуствује на Литургији, иако готово ништа не схвата у њој, учествује у литији, и то по-

стаје важан подстицај у његовим духовним трагањима. И на овом плану Шмељов се не мења у поређењу с оним каквим га знамо према *Лету Господњем* и *Ходочашћу*.

* * *

Ово је био малени екскурс у свет „другачијег” Шмељова: Шмељова – следбеника и ученика Достојевског са његовим „цепањима”, „падовима”, „проклетим питањима” и „препородима”. Да ли је у свему следбеник? Далеко од тога. Ипак, слој „Достојевског” у његовом стваралаштву је веома велики, и о овоме, како ми се чини, треба... Не, не треба. Просто је интересно знати и не треба заборавити.

Није од мање важности питање: да ли је сам Шмељов спроводио некакве паралеле између свог романа и *Злочина и казне*? Није много (не толико, колико је, на пример, са *Браћом Карамазов* или *Идиотом*), али је спроводио. И уопште није говорио о *Злочину и казни* оним речима какве смо навикли да слушамо и износимо о великом роману. Ствар је у томе што је сам Шмељов сматрао лик Раскољникова „пропалим”!

„Пропаст код Достојевског са Раскољником је очигледна – лаж и лаж. Соња је јасна, а Раскољников обмањује себе... Мени је био потребан нормалан *осредњи* руски интелегент”¹¹.

То је његово лично мишљење, на које има пуно право. По свему виђеном, ликом свог Виктора Алексејевича („нормалног *осредњег* руског интелегента”) он је хтео да исправи „неуспех” Достојевског, одбацујући истовремено овим његов крајњи резултат. Следио је и, скупа с тим, полемисао.

О тачкама додира Шмељова и Достојевског можемо говорити много, и овај разговор биће везан не само за стваралаштво писаца, него и за њихове животе. Занимљива и понекад невероватна поклапања на нивоу биографија (уз све, на први поглед, спољашње разлике њихових животних путева) су посебно велика и веома интересантна тема. Али о овоме, може бити, следећи пут.

Превео са руског Горан Дабетић

напомене:

¹ Адамович Г. В. *Шмелев // Одиночество и свобода*. – СПб.: Алетејя, 2002. С. 75.

² Степанян К. *Явление и диалог в романах Ф. М. Достоевского*. СПб.: Крига, 2010. С. 33.

³ Шмелев И. С. *О Достоевском. К роману „Идиот” // Русские эмигранты о Достоевском*. – СПб., 1994. С. 285.

⁴ Ильин И. А. *Собрание сочинений: Переписка двух Иванов (1935–1946) // И. А. Ильин, И. С. Шмелев*; сост. и коммент. Ю. Т. Лисицы. – М.: Русская книга, 2000. С. 479.

⁵ Исто. С. 393.

⁶ Исто. С. 53.

⁷ Московцева Н. И. „Преступление и наказание”: Каинова печать и русская революция // Серия „Классическая гимназия”. – М., 2014. С. 17.

⁸ Исто. С. 28.

⁹ Малягин В. *Достоевский и Церковь // Ф. М. Достоевский и Православие*: Сборник, сост. А. Н. Стрижев. – М.: Отчий дом, 1997. С. 24.

¹⁰ Дунаев М. М. *Православие и русская литература*. М., 1999. Ч. 5. С. 326.

¹¹ *Переписка двух Иванов (1935–1946)*. С. 393.

Дела хришћанске књижевности у издању Шумадијске епархије

ДАН ЈЕДАН

„О!“, изненађено. „Откуд ти овако рано? Добро јутро“. Једва да је подигла поглед са таблета. На вратима кухиње је стајао њен муж Василије, у недоумици да ли да и он седне за сто или да прво оде у купатило. Заправо, чекао је да препозна у тону, гесту, погледу, прекор: шта ћеш ти овде док ја не одем на посао. Откад је отишао у пензију, жена му је, истина суптилно, ставила до знања да очекује да он устане тек кад она изађе из куће. „Чему гурање по купатилу. Хтела бих на миру и у тишини да попијем кафу и прочитам новине пре него што кренем на посао. Ти си сад пензионер и можеш да устанеш кад хоћеш“. Тако некако му је саопштила своју жељу.

Сасвим мирно, без емоција и без жеље да га повреди. „У реду, поштоваћу.

Мени је свакако свеједно кад ћу устати. А можда и ја волим сам да пијем јутарњу кафу“. Није му баш било свеједно, али је поштовао, с надом да и она има још мало до пензије па ће после лако решити питање купатила, кафе и јутарњег читања новина. Не препознавши прекор у тону због кршења договора, Василије неумивен седе за сто наспрам ње.

„Имаш нешто данас?“, не подиже поглед с таблета. „Хоћеш да ти ставим кафу?“

„Може“, и онда опет тишина док се кува кафа. Ништа страшно, само мало поремећени јутарњи ритуали. Ставља кафу испред њега на сто и враћа се својим новинама. Василије сркну први гутљај.

„Сањао сам нешто ноћас. Анђела... ваљда“.

„Баш лепо. То је добар знак. Него, кажи ми, кад си већ почео, какву је фризуру имао анђео? Идем код фризера после посла и нисам се још одлучила шта да урадим са овом мојом косом. Могао би да ми направи неку анђеоску фризуру. Шта кажеш?“

„Могао би. Само се не сећам баш добро какву је фризуру имао. Ништа посебно...“

„Јеси ти зато устао овако рано? Да ми то кажеш? Није могло вечерас?“ Сад се већ осећао прекор.

„Није могло. Сад хоћу да ти кажем. Ево дословно шта ми је рекао: Василије, ништа се не бој. Целог дана ћу бити с тобом, а сутра ћеш умрети.“

„Василије, стани! Забога милога, немој то да ми радиш од ујутру. Имаћу дуг и напоран дан. Схваташ ли?

Сад је седам и биће добро ако се вратим кући до седам увече. Нисам ни ја више млада. Умара ме посао, па још фризер. Молим те, престани с таквим причама. Како ћеш умрети? Шта ти фали? Нити си болестан, нити имаш много година. Не умире се на пречац. Иди у кревет, молим те, да се ја спреим, а вечерас ћемо о томе. Видећеш, до вечерас ћеш и заборавити шта си сањао“.

Жена устале од стола видно узнемирена и крену ка купатилу мрмљајући нешто као „анђели... анђели му се јављају... сачувај Боже... у седам ујутру“. Устале и Василије и сасвим мирно се врати у кревет да осмисли данашњи дан. То му је била жеља.

Лежи и гледа у бели плафон. Ако би се сад ова белина спустила на мене, помишља, то би ми био су-трашњи покров. Сутра ће ме тако прекрити оним белим покровом с ресицама. Василије, не будали, каже му други глас. Па то је само сан, опсена.

Онако како ти је жена рекла свако ће ти казати. То душа твоја из скривених дубина сервира мозгу најчудноватије ствари које не могу бити, нису истините. Па то је само сан, схвати, није јава. А зашто не може бити јава?, пита Василије онај други глас у себи. Шта сам ја? Младић? Зар нико до сад није умро у шездесет осмој? Ја ћу бити први? И шта ће рећи? Можда, па могао је још мало, али нико неће рећи млад је умро. Ето ти, дакле, у шездесет осмој се умире, још како се умире. Ама ти си здрав, релативно. Од чега ћеш умрети? Ех, глупости ми ти причаш. Па како ће умрети сви ови по телевизији који се хвале и рекламирају здравље. Па то они и

хоће, што рече неки писац, да умру здрави. Ето ја ћу баш да будем први од њих који ће умрети здрав, кад већ толико причају о здрављу. Да им покажем да су у праву, да се може умрети здрав. А што ти, а не неко други?, виче онај глас поново. Ту се Василије мало прену, поново обрати пажњу на белину плафона и други глас у њему замуче. А што други, а не ја? И то му питање заустави сваку унутрашњу расправу и од тог тренутка сасвим поуздано и засигурно схвати да ће сутра умрети. Кретоше жмарци уз ноге и хладноћа, страшна, гробна хладноћа, али опет само на тренутак. Осети у себи да као да му се кроз душу спусти неки велики стаклени зид и одели некога који истог часа поче да се копрца и виче лица изобличеног од страха, од њега, Василија. Гледао је тог бедног створа како из све снаге удара у зид, али га више није чуо. Василије је био миран, потпу-

но миран, са само једном жељом: да осмисли данашњи дан, дан један.

Али, одмах напустише проблеми. Како ће сад он, сутрашњи покојник, да се креће међу живима? Живи немају никакве везе с мртвима, али сходно томе ни он више нема никакве везе са живима. Како ће међу људе? Да крене да се опрашта? Па ни жена му није веровала, како ће тек други. Јасно је, врло јасно, шта ће одмах помислити.

„Куме, здраво, ја сам. Имаш мало времена да се нађе-мо? Знаш, ја ћу сутра умрети, па да се опростимо. Много би ми то значило, а и теби би, веруј ми. Кад сутра будем умро кајаћеш се што ме ниси видео последњи пут. Сви се увек због тога кају што нису претпоставили да се нешто догађа последњи пут. И оде прилика, последња“.

Диван разговор. Баш диван. И шта мислиш Василије, шта би ти на то кум рекао? Ех, шта би рекао. Поглед му се с плафона спусти на велики плакар наспрам узглавља. Лупнуше улазна врата. Жена је отишла на посао. Сад је сам у кући. Лагано устаде, корак по корак, приђе плакару с неким дубоким страхопоштовањем и трепетом као светињи. Иза тих врата је оно што су деценијама куповали и носили, он и жена. Стао је испред и прстима превлачио преко затворених врата. Пријао му је додир те помало хrapаве површине медијапана или ког већ материјала од кога се праве плакари. Зажмурио је и начас замислио како је то бити слеп па додиром сазнавати свет око себе. Ствари су хладне, топле, пријатне, не-

пријатне на додир, али све чувају и додире других људи, а у својој рођеној кући, додире драгих људи, жене, деце, унука док је живео ту, у кући. Тако затворених очију Василије опипа целу своју спаваћу собу. Кревет на коме је спавао деценијама. Велики јастук, његов јастук, који је стављао под главу. Мајчине и бабине Вилерове гоблене на зиду. Чак и тако затворених очију, ако би само мало окренуо главу на лево видео би иза стакленог зида оног другог Василија како се отима од неког или нечега и свом снагом удара да провали напоље. Безуспешно. Зид је чврст и не пропушта чак ни звуке. А са ове стране је Василије био миран и откривао своју кућу на досад непознат начин, додиром. „Мора да је и Адам овако ишао по врту додирујући све око себе запитан је л' могуће да је све овако дивно!“, мислио је Василије испипавајући собу по собу, предмет по предмет у својој кући. А кад је отворио очи све је још лепше било. Ту, у трпезарији и дневној соби су његова деца проходала, ту му је и унук проходао. Са овог места га је једном посматрао кад је тек око годину и по дана имао, с леђа, како кроз трпезарију иде ка салону. За одраслог је то пут од три, четири корака, за њега бар двадесет. Али, двадесет каквих корака. Поскакује с ноге на ногу, лева па десна. Подиже се на прстиће као да ће полетети. Заправо, поскакује, тамо, овамо и диже ручице увис да дохвати нешто високо, само њему видљиво. „Посматрам га с леђа, лице му не видим, а могу са сигурношћу да закључим шта бих с њега прочитао. Исто оно што сам и сам осећао

посматрајући га. Чисту, неразблажену животну радост. Што постоји, што се креће и што може да подигне руке увис. Сигуран је. Около су сви они који га воле. Осећа, свакако, на својим леђима и мој поглед који ужива у његовом кретању, у његовом постојању. Замиче за тросед и више га не видим, али радост остаје. Као и сада“, мисли Василије, а чудом се чуди сам себи. Зар је могуће да му је онај тамо, из зида, толико уништавао и тровао досадашњи живот да је код очију био слеп. А простор његове куће се пунио и пунио вољеним људима који су у њему бар тренутак боравили. Много их је било, али су баш сви могли да стану у један једини Василијев поглед. И још један анђеоло, такође. „И један свезани демон страха“, тихо промрља Василије okreћући главу на лево.

„До ђавола, и план! Шта ће ми план. Само ћу се сад обући и изаћи напоље“. Док се Василије облачио зазвони телефон. Син. Шта ли је сад?

„Тата, добро јутро! Како си?“

„Добро. Јако добро. А ти? Шта има ново код вас? Како је Стефан?“

„Добро. Сад сам га одвезао у школу а ја журим на посао. Гужва је велика. Мало пре сам се с мајком чуо па ми рече да те позовем. Нешто није у реду?“

„Ма не, пусти мајку, брине непотребно. Све је у најбољем реду, сине, кад сте ви и Стефан добро и здраво.“

„Онда, ништа. Чујемо се ових дана. Не могу више да причам. Поздрав.“

„Збогом.“

Је ли ово опроштај? Да, то је опроштај, без патетике закључи Василије и настави да се облачи. Већ после неколико тренутака је био на улици, отпочињући своју шетњу без почетног плана, али с коначним циљем да гледајући види и додирујући прихвати.

Већ је близу поноћ. Василије лежи у кревету сигуран да му сна нема. Гледа у плафон и присећа се где је све данас био и кога је све видео. Дуго је, дуго шетао, све до вечери. Гледао и додиривао град и људе. Па, не баш и људе.

„Ала се обрука, црни Василије“, помишља на један данашњи догађај. Ушао је у неком тренутку у први кафић на који је наишао кад је схватио да би желео да попије кафу, продужени еспресо без млека. То је пио ван куће. Локал му је био познат споља, али не и изнутра. Леп, модеран, као из холивудских филмова, са погледом на Саборну цркву. Одмах му приђе конобарица и он поручи кафу. Тек кад му она окрену леђа и крете према шанку Василије схвати да јој је, док се још смештао, само на тренутак видео лице, младо, изразито бело и лепо као дечије, крупне округле очи. И сад је чекао да се она врати и донесе му кафу да се увери да ли се преварио. Кад она крете с кафом према њему, сав се озари. Какво дивно лице, готово викну, не могавши да скине поглед с њега. Кад конобарица приђе

столу, кад се нагну и спусти кафу, уз љубазно „изволте“, он несвесно подиже руку и додирну јој лице. О бруке, црни Василије. Девојка одскочи, зацрвене се, а онда крете бујица најгорих чувених и нечувених карактеристика којима млади воле да почасте старе. Почевши од кретену, дртино матора, перверзњаку, педофилу и шта све још што Василије није ни чуо ни схватио бежећи главом без обзира из кафића уз погледе пуне мржње неколико младића који су били за суседним столовима. Да није одмах побегао, пребили би га. Сигурно. Ни реч није успео да каже. А онда је и даље шетао, додиривао само предмете, а ни у локале више није свраћао. Гледао је

људска лица на улицама покушавајући да, можда, уочи некога ко би био спреман да разговара с њим о смрти. Није га нашао. Кад се смркло и кад су улице почеле да попримају претећи изглед помислио је да би требало да се врати кући. Његова улица је била у мраку. Није радила градска расвета. Сакривен од туђих погледа, наомак своје куће, Василије изненада поче да поскакује. Лева, десна, брже, спорије и да се подиже на прсте пружајући руке високо, високо.

У кући је, кад је стигао, све било као и сваке вечери. Жена је причала о својим дневним утисцима, он је углавном ћутао, па су и на спавање отишли баш као и сваке вечери.

„Шта ћу сад да радим?“, помишља лежећи, док слуша женино равномерно дисање и повремено погледа на оног иза зида, сада кроз црног и без знакова живота. „Шта се ради ноћ пред смрт?“, опет помишља. „Па, не знам. А шта се ради читав живот пред смрт?“ Поглед му се врати на плафон и тада, једноставно заспа.

Ујутру га је жена нашла мртвог, са белим лицем као у дечака и лаким осмехом. Василије је био леп. А онда су сви туговали. Свако, сем унука, са својом дозом кајања и кривице. А још касније, живот се наставио.

Семјон Лопухов

РОДОС ИЗМЕЂУ ДВА МОРА

Стајао сам у невеликом православном храму испод камених готичких сводова. Они нису дозвољавали да у цркву уђе летња средоземна врелина, и ходочаснике су умиривали хладовина и мирис тамјана, јелеја и свећа. На иконостасу, десно од Царских двери стајала је старинска икона Богомајке, а испод десног ока Њеног лика била је рана са згрушаном крвљу.

Упутио сам се у обилазак Родоса, пре као туриста него ходочасник. Родос – то су развалине старогрчких градова, акрополи, антички стадион. У старини се овде налазило једно од седам светских чуда античког доба – дивовска статуа Хелиоса, коју је уништио земљотрес. Највише ме је интересовало средњовековно наслеђе острва: године 1306. византијски Родос су заузели хоспиталци, они исти војници-монаси, чији је мајстор касније постао руски император Павле I. Покушаји да наметну католицизам грчком становништву показали су се делимично успешним, али су многи острвљани свеједно остајали православни.

Уосталом, код локалних Грка и крсташа прогнаних из Палестине постојао је заједнички проблем: османска експанзија, која је потресла хришћански свет небивалим успехом (пад Константинопоља). Године 1480. острво је опседао сто хиљада турских војника. Бранилаца, које су чинили витезови, војници и народ под оружјем, било је десет пута мање. Изгубивши педесет хиљада људи, Турци су отишли празних шака.

Родос се налази између два мора – Егејског и Средоземног. Он је био трн у оку Османлија, и нови војни налет десио се 1522. године. Град је изнова одбранила шака витезова и локалних Грка: у хришћанској историји непријатељство између католика и православних често се потирало у сарадњи против исламске експанзије. Али овај пут хришћани нису издржали против хорде Сулејмана Величанственог – острво је било предато, иако под посебним условима.

Моја жеђ историјско-културног туризма била је потпуно утољена. У старом граду Родоса и овог часа можемо осетити особити дух ратног монаштва: замак-дворац великих мајстора, моћне средњовековне улицице, болница у којој су витезови бесплатно указивали помоћ сваком невољнику. Градске зидине умива Егејско море. Некада су се ове воде од крви бојиле у црвено, а сада овде тихо плове јахте и скутери, остављајући на мирној површини беле пенасте бразде.

Хоспиталци су напустили Родос, али су оставили много трагова у њему, и не само у старом граду. Ето, на пример, православне цркве, изграђене са елементима готичког стила, које се сусрећу на целом острву. У једној од таквих цркава налази се најпознатија светиња Родоса – икона Пресвете Богородице звана Цамбика. Брачни парови моле се пред њом за избављење од неплодности, а светињу поштују ходочасници који долазе из разних кутака Грчке. Можемо наћи много сведочанстава о даровима Мајке Божије, како на интернету, тако и у општењу с локалним житељима. Домаћин мог хотела са страхопоштовањем прича да је Бог дао његовој породици неколико деце управо молитвама пред Цамбиком.

Пошао сам у манастир Панагије Цамбики у рентираном ауту. Обитељ је била пријатно уређена и немногољудна, у дворишту код цркве играла се група деце. Свратио сам у малени живописни храм: камени сводови, несхватљиво осликавање златом, под ногама мозаик од морског камена. Икона Цамбикске Богомајке показала се невеликом, у сребрном оклопу. Чудотворни лик украшен је цвећем, а на поду испод њега леже воштане фигуре деце. Када сам изашао из цркве, обратио сам пажњу на дечији празник који протиче непосредно на територији манастира – то је био дан рођења такозваних „Цамбикоса”. Чуо сам како је неко позвао једног од малишана тим именом. Наиме, деци, која су се родила после молитви пред чудесном иконом, овде се дају имена Цамбикос или Цамбика.

На Родосу су два манастира, изграђена у част Панагије Цамбики: доњи, у којем се налази икона, и горњи, где се чува њена копија. Горња обитељ је смештена на врху планине, на месту чудесног појављивања иконе у XVI веку, а доња је била изграђена за ходочаснике, којима је тешко да се успињу на планину. Ја сам присталица активног одмора, зато сам се упутио и у горњи манастир.

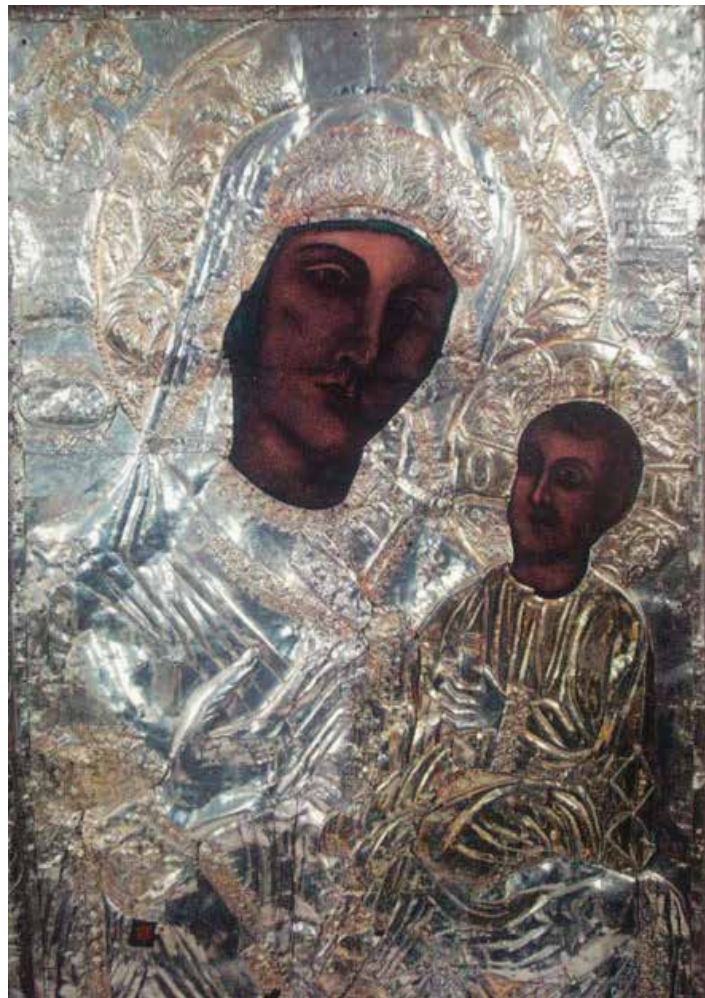

Икона Богомајке Цамбики се јавила у XVI веку, ноћу. Пастири, који су приметили на планини одблеске светлости, попевши се, пронашли су икону, због чега је и добила своје име (τσαμπια — искра). На врху планине стоји црква са великом копијом иконе. Из горње обитељи види се очаравајућа панорама: на истоку је Егејско море, иза којег се види турска обала, а на западу је процветали Родос. Испод планине, на којој је смештен манастир, налази се једна од најлепших и најпопуларнијих плажа острва, Цамбикос бич. Родос вам допушта да проведете време по свом укусу, како туристима, тако и ходочасницима, уосталом, једно другоме не смета.

Али за мене није била главни „поклон” Панагија Цамбики, већ друга светиња. О њој сам чуо од водича моје туристичке фирме, када сам из аеродрома путовао аутобусом у хотел: „Ако имате такав циљ као што је ходочашће, препоручујемо да посетите манастир Скијади”. У прави час сам рентирао ауто – монашка обитељ је скривена у планинама и тамо нећеш доспети заједничком саобраћајницом. Уосталом, свака возња аутомобилом по родосу представља задовољство. Велики део острва покривен је непроходним планинама, и често, док путујете вијугавим серпентинама, од усхићења вам застаје дах: с једне стране пута зјапи провалија, испод које се простире море, а с друге се уздиже косматa стена. На острву је распрострањен хибискус – сућушан ружичасто-црвени цветић, који допуњава величанствене пејзаже. Једанпут ми је пут претрчала европска срна: ова се животиња налази под заштитом државе.

Манастир Скијади смештен је испод подножја историмене планине. Она се узвисује с истока, а са запада је приобаље Средоземног мора. Обитељ је малена – свега три житеља. Млади монах отац ГенADIје, испуњавајући улогу водича, увео је мене и друге ходочаснике у невелику цркву. У њој се истичу оштри готски сводови и под у мозаику од шљунка. Показао нам је главну светињу манастира – икону Богомајке Скијадске, која се налази на иконостасу лево од царских двери, у сребрном око-

ву. Испод десног ока на светом лику постоји рана са запеклом крвљу. По ко зна који пут у свом животу монах је ходочасницима испричао чудесан догађај: „Турчин је ударио икону својим сечивом, његова рука је истог часа била паралисана, а из ранице на лику потекла је крв. Задивљени Османлија је примио крштење и био исцељен, а траг од његовог ударца сведочи о чуду и до дана данашњег”.

Ја сам био задивљен: преда мном је била једна од најчудеснијих икона хришћанског света. Иверска икона, која памти ударац и чува крв Пресвете Богородице, налази се на Атону, и она је широко позната међу православнима. Скијадска икона, којом је било пројављено толико необично чудо, пребива у маленом манастиру, скривеном у планинама Родоса.

Сваке године за време пасхалне недеље са иконом обилазе околину и, по речима монаха, она даје исцељења и данас.

Родос чува чудотворне иконе и старинске храмове, споменике антике и средњовековља, али је и само острво споменик природе и историје. Зато ћу писати о још једном месту, интересантном и ходочаснику и туристи – о затону апостола Павла. Христов ученик је навраћао овде за време свог трећег путовања (Дап. 21, 1). Постоји задовољство у томе да пловимо испод обрасталих стена које памте хиљаде људи антике и средњовековља. Затон апостола Павла споља ничим не подсећа на човека, у чију част је назван, али једва да се изменио од оног часа када је овај дивни светитељ донео хришћанство локалним Јелинима.

СЛУЖБЕНИ ДЕО - ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

Његово преосвеиштво Епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је у периоду од 1. децембра 2022. године до 31. јануара 2023. године:

Осветити:

Крст за храм Светог Јоаникија у Здравственом центру у Аранђеловцу, 10. децембра 2022. године, Архијерејско намесништво орашачко;

Срачицу за Часну трпезу храма Свете Петке у Лапову, 17. децембра 2022. године, Архијерејско намесништво рачанско; Капелу Свете Петке у конаку будућег манастира Светог Пајсија Светогорца у Шуљковцу, 22. децембра 2022. године; Иконостас за капелу Свете Петке у конаку будућег манастира Светог Пајсија Светогорца у Шуљковцу, 22. децембра 2022. године.

Одликовати:

Орденом Светих мученика крагујевачких I степена:

Др Александра Ђорђевића из Рековца;

Ратка Стевановића из Јагодине;

Орденом Војска Карађорђа:

Милоша Милановић из Смедеревске Паланке;

Ивицу Станковића из Смедеревске Паланке;

Мирослава Ђорђевића из Јагодине;

Владана Миленковића из Ковачевца;

Хаци Страхињу Стојковића из Ковачевца;

Архијерејском граматом признања:

Лепосаву Радосављевић из Стопање;

Негована Михајловића из Винораче;

Стојана Михајловића из Винораче;

Милидера Гајића из Јагодине;

Светислава Јовановића из Јагодине;

Драгана Николића из Јагодине;

Мирослава Стојковића из Јагодине;

Александра Петровића из Јагодине;

Архијерејском граматом захвалности:

Драгана Пантелејића из Смедеревске Паланке;

Породицу Цветановић из Крагујевца;

Драгана Михајловића из Јагодине;

Андреја Митровића из Ковачевца;

Архијерејском захвалницом:

Гојка Савковића из Крагујевца;

Сашу Настића из Врановца;

Миодрага Марковића из Јагодине;

Немању Кременовића из Рајковца.

Разреши:

Протојереја Митра Ђурића, привременог пароха вучковичко-брњичке парохије при храму Покрова Пресвете Богородице у Вучковици, даље дужности привременог пароха односно парохије, Архијерејско намесништво крагујевачко.

Поделити благослов за искушеништво:

Вујадину Јекнићу у Светопајсијевској обитељи манастира Светог Пајсија у Шуљковцу.

Замонашити по чину мале схиме:

Протојереја Славишу Илића, привременог пароха драгоцветске парохије у Драгоцвету, Архијерејско намесништво беличко, давши му монашко име Пајсије.

Поделити канонски отпуст:

Милану Милановићу за сvezу клира Епархије тимочке.

Поделити благослов за упис на мастер студије на Православном богословском факултету Универзитета у Београду: Урошу Станковићу из Шопића.

**Продајни
центар
Епархије
шумадијске**

**Интернет продавница
црквених предмета за
цео свет**

www.eparhija.com

**Опрема за храмове
Опрема за свештенство
Иконе, крстови, тамјан
Филигрански програм
Јеванђеља, књиге
Црквени артикли**

www.eparhija.com

ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

СЛУЖЕЊА ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ ЕПИСКОПА ШУМАДНЈСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

Од 1. децембра 2022. године до 31. јануара 2023. године

ДЕЦЕМБАР 2022. ГОДИНЕ

1. децембар 2022:

Служио Литургију у цркви Свете Тројице, Старој цркви у Крагујевцу;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Присуствовао промоцији филма „Црне шамије“ у крагујевачком Књажевско-српском театру.

2. децембар 2022:

Служио Литургију у храму Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

3. децембар 2022:

Служио Литургију у цркви Светог Димитрија у Лазаревцу.

4. децембар 2022:

Служио Литургију и пререзао славски колач у манастиру Каленићу;
Посетио цркву Светог цара Константина и Свете царице Јелене у Опарићу ради текућих радова на обнови;
Одликовао председника општине Рековац Александра Ђорђевића орденом Крагујевачких новомученика првога степена.

5. децембар 2022:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

6. децембар 2022:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Димитрија у крагујевачком насељу Сушици;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Примио Његово просвештенство Епископа хвостанског Господина Алексеја;
Учествовао у прослави дана Привредне коморе Србије;
Присуствовао у крагујевачкој богословији предавању свештеника Драгана Поповића о биоетици.

7. децембар 2022:

Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресници;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

8. децембар 2022:

Служио Литургију у цркви Свете Тројице, Старој цркви у Крагујевцу;
Пререзао славски колач свштенику Александру Сенићу.

9. децембар 2022:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради;
Пререзао славски колач на Медицинском факултету Универзитета у Крагујевцу;
Служио у Станову опело Андријани Јакшић;
Посетио протојереја ставрофора др Зорана Крстића поводом крсне славе.

10. децембар 2022:

Служио Литургију у цркви Светог архангела Гаврила у Аранђеловцу, Буковичкој цркви;
Саслуживао са браћом архијерејима Његовој светости Патријарху српском Господину Порфирију у Саборној цркви у Београду на наречењу новоизабраног Епископа липљанског Господина Доситеја Хиландарца (Радивојевића), игумана манастира Телије.

11. децембар 2022:

Саслуживао са браћом архијерејима у спомен храму Светог Саве у Београду Његовој светости Патријарху српском Господину Порфирију на Литургији и на хиротонији новоизабраног Епископа липљанског Господина Доситеја Хиландарца (Радивојевића), игумана манастира Телије.

12. децембар 2022:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

13. децембар 2022:

Служио Литургију у цркви Чудотворне иконе Богородице Тројеручице у Малим Пчелицама;
Присуствовао слави престолонаследника Александра Карађорђевића на Белом двору у Београду.

14. децембар 2022:

Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресници;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Посетио свог рођака Зорана у крагујевачком КБЦ.

15. децембар 2022:

Служио Литургију у цркви Свете Тројице, Старој крагујевачкој цркви;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

16. децембар 2022:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Присуствовао предавању Драгомира Ацовића у Тополи о Александру I Карађорђевићу.

17. децембар 2022:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Лапову;
Саслужива са браћом архијерејима Његовој светости Патријарху српском Господину Порфирију у Саборној цркви у Београду на наречењу новоизабраног Епископа топличког Господина Петра, игумана манастира Горњак.

18. децембар 2022:

Саслуживао са браћом архијерејима у спомен храму Светог Саве у Београду Његовој светости Патријарху српском Господину Порфирију на Литургији и на хиротонији новоизабраног Епископа топличког Господина Петра, игумана манастира Горњак.

19. децембар 2022:

Служио Литургију и пререзао славски колач у манастиру Грнчарици поводом славе манастирске цркве;
Посетио Епископа нишког Господина Арсенија поводом крсне славе.

20. децембар:

Служи Литургију у цркви Светог великомученика Пантелејмона у крагујевачком насељу Станово;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Служио у Чачку опело рођаку Зорану Младеновићу;
Посетио оболелог брата Миодрага у Чачку.

21. децембар 2022:

Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресници;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

22. децембар 2022:

Служио Литургију у новооснованом манастиру Светог Пајсија у Шуљковцу и освештао манастирску капелу; замо-
нашио свештеника Славишу илића давши му монашко име
Пајсије;
У Јагодини освештао стан Снежане и Жељане Николић;
Присуствовао новогодишњем пријему градоначелника града
Крагујевца Николе Дашића у хотелу Шумарице.

23. децембар 2022:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у крагујевачком на-
сељу Виногради;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Присуствовао новогодишњем пријему директора Клиничког
центра Крагујевац Слободана Милосављевића.

24. децембар 2022:

Служио Литургију у цркви Преображења Господњег у Сме-
деревској Паланци.

25. децембар 2022:

Служио Литургију у цркви Свете Тројице, Старој цркви у
Крагујевцу;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Крстио Алексију у цркви у селу Бабе.

26. децембар 2022:

Служио Литургију у храму Светог Саве у крагујевачком на-
сељу Аеродром;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

27. децембар 2022:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Дими-
трија у крагујевачком насељу Сушица;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Посетио дом Снежане и Жељане Николић са предсеником
Општине Рековац.

28. децембар 2022:

Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у кра-
гујевачком насељу Бресници;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

29. децембар 2022:

Служио Литургију у цркви Свете Тројице, Старој цркви у
Крагујевцу;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

30. децембар 2022:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у крагујевачком на-
сељу Виногради;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

31. децембар 2022:

Служио Литургију у храму Покрова Пресвете Богородице у
Барошевцу.

ЈАНУАР 2023:

1. јануар 2023:

Служио Литургију у Саборном храму Успења Пресвете Бого-
родице у Крагујевцу;
Поделио деци пакетиће поводом празника Оци у Владичан-
ском двору.

2. јануар 2023:

Салуживао на Литургији у Саборној цркви Свете Тројице у
Врању поводом славе Епископа врањског Господина Пахо-
мија.

3. јануар 2023:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Панте-
лејмона у крагујевачком насељу Станово;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

4. јануар 2023:

Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у кра-
гујевачком насељу Бресници;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

5. јануар 2023:

Служио Литургију у цркви Свете Тројице, Старој цркви у
Крагујевцу.

6. јануар 2023:

Служио Литургију са царским часовима у Саборној цркви у
Крагујевцу;
Прочитао Божићну посланицу за локалне медије;
Учествовао у прослављању Бадњег дана;
Служио вечерњу Божићну службу у Саборној крагујевачкој
цркви.

7. јануар 2023 – Божић:

Служио Литургију у Саборној цркви у Крагујевцу.

8. јануар 2023:

Служио Литургију у цркви Светог Пантелејмона у крагује-
вачком насељу Станово;
Крстио у манастиру Дивостину Зорана Цилића.

9. јануар 2023:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у крагујевачком на-
сељу Аеродром;
Посетио Дејана Накића поводом крсне славе.

10. јануар 2023:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Дими-
трија у крагујевачком насељу Сушица;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

11. јануар 2023:

Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у кра-
гујевачком насељу Бресница;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

12. јануар 2023:

Служио Литургију у цркви Светих архангела Михаила и Гаврила у Јагодини;

Положио у ову цркву мошти Светог Платона бањалучког;

Председавао седници архијерејских немесника Шумадијске епархије;

Посетио манастир Светог Пајсија у Шуљковцу.

13. јануар 2023:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

14. јануар 2023:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Светог Василија Великог у Маршићу;

Освештао фабрику *Wacker Neuson Krajiševac d.o.o.* и пререзао славски колач.

15. јануар 2023:

Служио Литургију у манастиру Дивостину;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

16. јануар 2023:

Служио Литургију у храму Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

17. јануар 2023:

Служио Литургију у цркви Светог Пантелејмона у крагујевачком насељу Станово;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

Примио градоначелника Крагујевца Николу Дашића и директора Клиничког центра у Крагујевцу Слободана Милосавића;

Примио председника црквеног одбора Миловикија (САД);

Примио Епископа новобрдског Господина Илариона.

18. јануар 2023:

Служио Литургију са царским часовима и освећењем воде у Саборној цркви у Крагујевцу.

19. јануар 2023 – Богојављење:

Служио Литургију у Саборној цркви у Крагујевцу и Велико освећење воде;

Служио на гробљу у Чачку опело брату Миодрагу Младеновићу.

20. јануар 2023 – Сабор Светог Јована Крститеља:

Служио Литургију и пререзао славски колач у параклису Владичанског двора у Крагујевцу поводом храмовне славе;

Посетио Његову светост Патријарха српског Господина Порфирија поводом крске славе;

Посетио протојереја ставрофора Зарију Божовића поводом крске славе.

21. јануар 2023:

Служио Литургију у цркви Светих апостола Петра и Павла у Рачи.

22. јануар 2023:

Служио Литургију у цркви Успења Пресвете Богородице у Младеновцу;

Крстио Теону, кћерку ђаконa Саше Костадиновића из Младеновца.

23. јануар 2023:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

24. јануар 2023:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Димитрија у крагујевачком насељу Сушица;

Предводио *Светосавску свиту* у Аранђеловцу.

25. јануар 2023:

Служио Литургију и пререзао славски колач у манастиру Каленићу;

Посетио сестринство манастира Прерадовац и оболелу игуманију Теклу.

26. јануар 2023:

Служио Литургију у цркви Свете Тројице, Старој крагујевачкој цркви;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Служио бденије у цркви Свете Петке у Јагодини и присуствовао Светосавској академији.

27. јануар 2023 – Свети Сава:

Служио Литургију у Саборној цркви Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу;

Пререзао славски колач у више основних и средњих школа у Крагујевцу;

Присуствовао Светосавској академији у Београду.

28. јануар 2023:

Служио Литургију у цркви Рођења Пресвете Богородице у Тополи.

29. јануар 2023:

Служио Литургију у цркви Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу и освештао свештеничке станове.

30. јануар 2023:

Служио Литургију у цркви Преображења Господњег у Смедеревској Паланци, венчао др Немању Девића и Александру.

31. јануар 2023:

Служио Литургију у цркви Светог Пантелејмона у крагујевачком насељу Станово;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

ДЕЧИЈА СТРАНА

“КО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕГА КАО ДЕТЕ НЕЋЕ УЋИ У ЊЕГА”

СВЕТИ САВА, СВЕТОСАВЉЕ И МИ' ДАНАС

Мир и тишина око мене. Чујем откуцаје свог срца док непомично стојим пред иконом Свеца.

Свети Саво, спаситељу, надо, славо... Помози нам, покажи милост...

Дигох поглед. Колико је само благости на том кошчатом лицу. Чело узвишено. Очи тако мудре, дубоке и нежне. Погледом милује, разуме и прашта. Топлина обузима моје биће. Тражим спас за себе, за моје, за све нас...

У последње време се борим са многим немирима у себи.

Осећам дамаре у телу, ударају јако... у глави одзвања... овај свет ме не разуме! Молитва ми се омаче са усана: Знам да си живео за друге, ширио љубав несебично, одабрао си да служиш свима, иако си могао да владаш...

Услиши моју молитву... Пробуди снагу у мени, покажи ми пут којим да кренем! Осветли га љубављу, учврсти вером. Свети Саво, дај ми кап своје храбрости, зрно своје мудрости, помилуј моју душу и благослови срце...

Пређох руком преко иконе. Осетих дивну светлост која ме обасја. Саставих три прста, прекрстих се уз дубоки наклон.

Осећам да ћу моћи и хтети даље ово-земаљским путем!

Тадија Вишњевац Е23
ЕГШ “Никола Тесла”

(светосавски темат, прва награда)

Ана Марија Николић, 7/3, ОШ “Коста Ђукић” Младеновац

ПИСМО СВЕТОМ САВИ

Први српски архиепископе и пастиру
који се вером у Бога од властољубља излечи,
хтео бих чисте савести и у миру
да ти се обратим с неколико речи.

Ти си најсветији пример деци
по ком нема шта нису назвали,
а ког су наши часни преци
неупоредиво више уважавали.

Далеко од тога да те више не воле
млади, старији ил' већ не знам ко,
али ме одређене промене боле
до којих је дошло, и сам се питам што.

Пробадају ме чињенице као меци,
неописиво ме и језиво боли
што данас деци на првом месту нису свеци,
већ су им квазиинтелктуалци и слични – идоли,

Што друге песме улицама одјекују
у којима је свака строфа недоречена и безвезна,
док се твоје речи више и не чују
и химна твоја се напамет не зна.

Светитељу, не криви нас, опрости!
Вера нам је чврста као зидови твога храма
на чијем ти месту Турци спалише мошти
без божијег страха и људског срама.

Нико од нас младих није крив
што певање твоје химне није најдивније.

Облак над нама је тренутно сив...

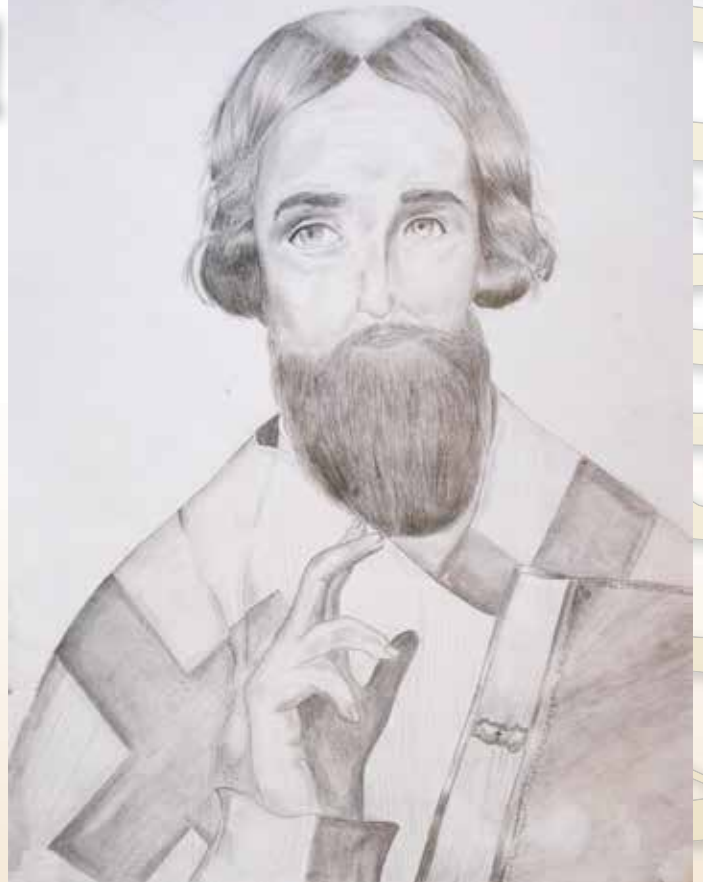
Ипак верујем да ће се твој дан поново схватати
озбиљније,

Да ће се све српске школе у једно уврстити
гледајући славску свећу и певајући стихове
познате,

потом се сви заједно три пута прекрстити
и рећи: „Свети Саво, школска славо, волимо те!“.

Лука Марјановић
Гимназија Светозар Марковић
(светосавски темат, прва награда)

Анета Миливојевић, 6/1,
ОШ “Коста Ђукић” Младеновац

Ања Станковић, 7/1,
ОШ “Коста Ђукић” Младеновац

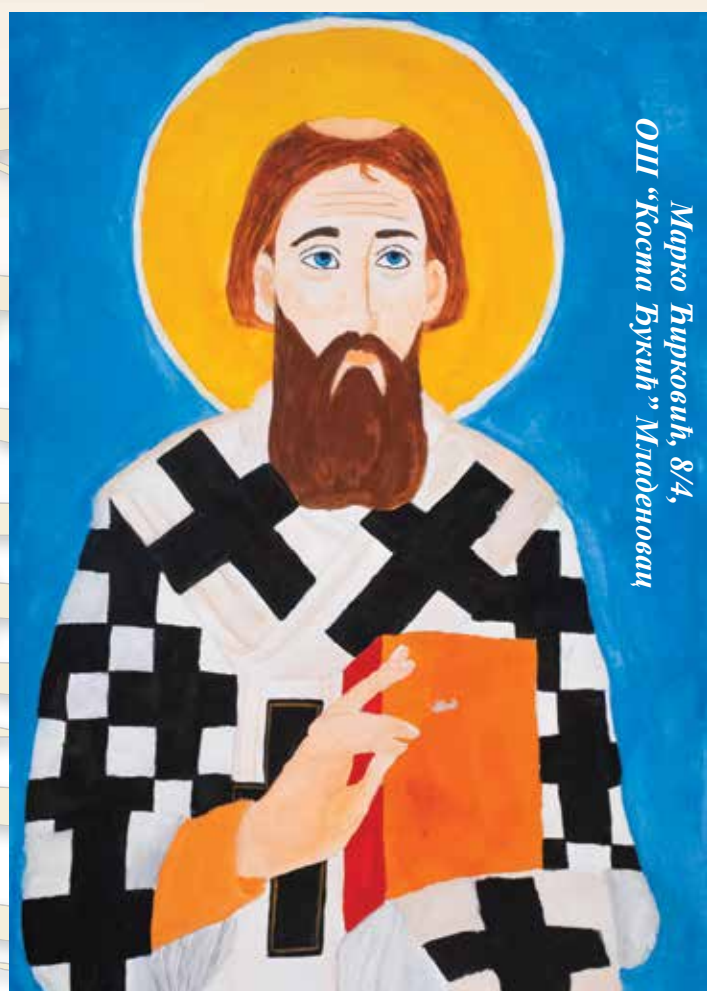

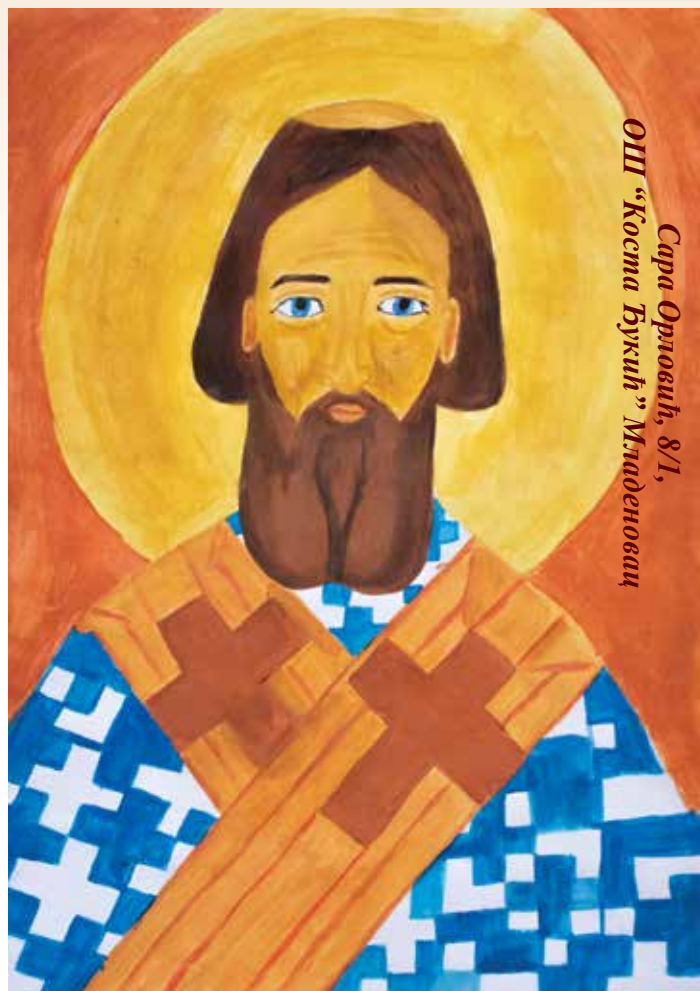
Кристина Урошевић, 7/4,
ОШ "Коста Бркић" Младеновац

Никола Некић, 8/1,
ОШ "Коста Бркић" Младеновац

Марко Ђурковић, 8/4,
ОШ "Коста Бркић" Младеновац

Сара Орловић, 8/1,
ОШ "Коста Бркић" Младеновац

СВЕТОСАВСКА СВИТА У АРАНЂЕЛОВЦУ

Након две године паузе у којима због епидемиолошких мера није одржана манифестација „Светосавска свита“, ове године Основна школа „Свети Сава“ из Аранђеловца на посебан и веома занимљив начин обележила је своју школску славу – Светог Саву.

га Саву и да нам он буде путовођа и узор како треба да се понашамо, како треба да учимо и како треба да живимо.

Покровитељ „Светосавске свите“ је Општина Аранђеловац, а ова манифестација се већ годинама организује уз подршку Коњичког клуба Аранђеловца и Витешког удружења СВИБОР.

Немања Искић, јереј

**Вања Цаић, 7/1,
ОШ „Коста Ђукић“ Младеновац**

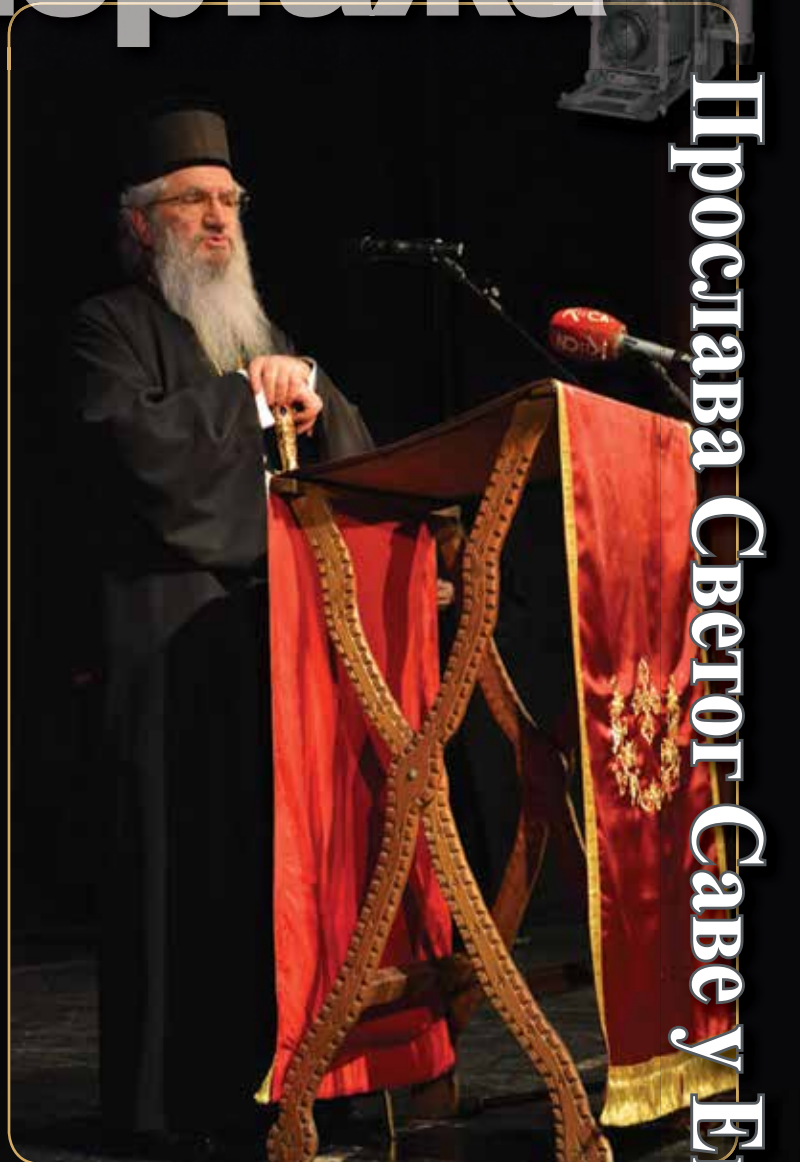

Ове године, сви ученици ове школе, заједно са својим учитељима и наставницима, на челу са директорицом школе Милицом Јовановић и вероучитељем Војином Милосављевићем, припремају и у сусрет празнику Светог Саве Српског изводе „Светосавску свиту“. Више од пет стотина ученика учествује у овој јединственој литији и у костимима витезова, са упаљеним бакљама, уз појање химне Светом Сави, пролазе главном аранђеловачком улицом идући ка парку Буковичке бање, до Отворене сцене, где је средиште овог свечаног догађаја.

Прослава Светог Саве у организацији ове школе започела је дан радније, пре „Светосавске свите“, изложбама фотографија, концертом хора ССШ „Слободан Минић“ из Аранђеловца, предавањем свештеника Марка Јефтића и доделом награда и проглашењем победника литерарно-ликовног конкурса библиотеке „Свети Сава“ из Аранђеловца.

Окупљене испред Отворене сцене у парку је пре свих поздравила Директорка ОШ „Свети Сава“, а потом се присутнима обратио и Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован који је окупљенима честитао празнике и наступајућу славу Светог Саву. Поучио нас је да се угледамо на Свето-

фото репортажа

Прослава Светог Саве у Епархији шумадијској

www.kalenic.rs

ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

Каленик

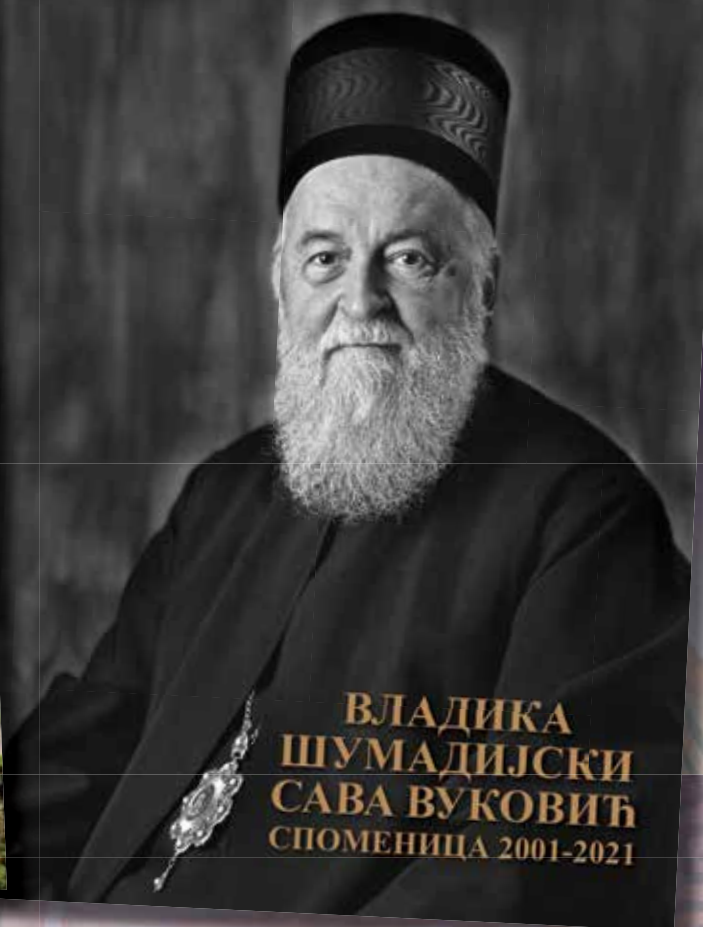
Н О В А и з д а њ а

ДВЕ ДЕЦЕНИЈЕ СЛУЖЕЊА
ВЛАДИКЕ ЈОВАНА
У ШУМАДИЈСКОЈ
ЕПАРХИЈИ

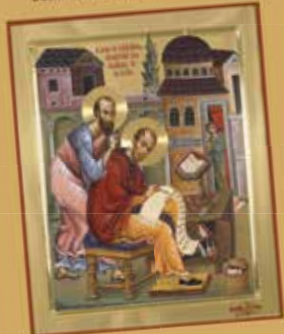
2002 – 2022. ГОДИНА
НОВОПОДИГНУТЕ И
ОБНОВЉЕНЕ ЦРКВЕ

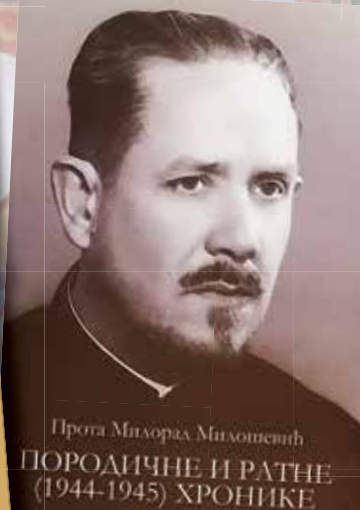
ВЛАДИКА
ШУМАДИЈСКИ
САВА ВУКОВИЋ
СПОМЕНИЦА 2001-2021

Јован, Епископ шумадијски

ПРОПОВЕДИ НА
НЕДЕЉНИМ ЛИТУРГИЈАМА
(2013-2018)

Прота Милорад Милошевић
ПОРОДИЧНЕ И РАТНЕ
(1944-1945) ХРОНИКЕ

www.eparhija.com